

Interreg - IPA CBC
Greece - Albania
AltTour

**ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΗΜΩΝ
ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 3.3.4

MASTER PLAN

ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΦΥΣΙΚΟΣ ΠΟΡΟΣ ΠΗΓΗΣ ΞΥΓΚΙΩΝ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Α΄ΦΑΣΗ

Το Έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Εθνικά Ταμεία της Ελλάδας και της Αλβανίας στο πλαίσιο του Διασυνοριακού Προγράμματος IPA "Ελλάδα - Αλβανία 2014-2020".

ειδήμων
ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Περιεχόμενα

Αποτύπωση, αξιολόγηση, ανάλυση χαρακτηριστικών σύνθεσης υφιστάμενης κατάστασης.....	4
1. Καταγραφή στοιχείων κίνησης	4
1.1 Συγκριτική αξιολόγηση με τρέχουσες συνθήκες/ Πλεονεκτήματα-Μειονεκτήματα – Συγκριτική αξιολόγηση στο εσωτερικό της Περιφέρειας.....	4
1.2 Τάσεις της ελληνικής και διεθνούς αγοράς.....	8
1.2.1 Η διαχρονική εξέλιξη της χρήσης των ιαματικών φυσικών πόρων.....	8
1.2.2 Εννοιολογική προσέγγιση, ορισμοί	10
1.2.3 Ο ιαματικός τουρισμός στην Ελληνική Αγορά.....	17
1.2.4 Τάσεις της Ελληνικής Αγοράς	21
1.2.5 Ο ιαματικός τουρισμός στη Διεθνή Αγορά	23
1.2.6 Τάσεις της Διεθνούς Αγοράς.....	24
1.2.7 Χαρακτηριστικά τουριστών	27
1.2.8 Συμπεράσματα.....	28
1.2.9 Φορείς Στήριξης Ιαματικού Τουρισμού	28
1.2.10 Επενδύσεις στον ιαματικό τουρισμό	32
2. Υφιστάμενες εγκαταστάσεις.....	34
2.1 Θέση, πρόσβαση, συνδέσεις	34
2.2 Αναγνώριση Φυσικού Πόρου (ενδείξεις και αντενδείξεις)	36
2.3 Προγραμματιζόμενες εγκαταστάσεις	37
2.4 Τεχνικές υποδομές.....	37
2.5 Θεσμικό πλαίσιο δόμησης.....	38
2.5.1 Όροι και περιορισμοί δόμησης	38
2.5.2. Περιοχές Ειδικού Καθεστώτος.....	38
2.5.3. Περιοχές προστασίας Υδρογεωλογικής Μελέτης.....	38
2.6 Αξιολόγηση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων.....	40
3. Έκθεση χωροταξικής οργάνωσης.....	41
3.1 Θεσμικό Πλαίσιο Προστασίας Φυσικού και Πολιτιστικού Περιβάλλοντος	41
3.2 Υπερκείμενος Χωροταξικός Σχεδιασμός σε επίπεδο χώρας	41
3.3 Υπερκείμενος Χωροταξικός Σχεδιασμός σε περιφερειακό επίπεδο	49
3.3.1 Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων (ΦΕΚ 16 Α.Α.Π./2019)	49
3.4 Χωροταξικός Σχεδιασμός σε τοπικό επίπεδο	53
3.5 Σύνοψη κατευθύνσεων υπερκείμενου χωροταξικού σχεδιασμού	53
4. Στοιχεία σύνθεσης περιφερειακού τουριστικού προϊόντος και αναγνώριση αλληλεπιδράσεων και εξαρτήσεων με τους ιαματικούς φυσικούς πόρους.....	54

4.1 Το τουριστικό προϊόν της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων	54
4.2 Υποδομές στήριξης του τουρισμού	56
4.2.1 Μεταφορικές Υποδομές	56
4.2.2 Υποδομές Διαμονής	57
4.2.3 Οι επισκέπτες της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων	57
4.3 Τάσεις ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	58
4.4 Τουριστικό προϊόν και ιαματικοί φυσικοί πόροι στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	59
5. Φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον	60
5.1 Φυσικό Περιβάλλον	62
5.2 Ανθρωπογενές περιβάλλον	71
6. Αποτύπωση και αποτίμηση διοικητικού και οικονομικού εσωτερικού περιβάλλοντος του δυνητικού φορέα διαχείρισης	85
6.1.1 Παρουσίαση του δυνητικού φορέα διαχείρισης	85
6.1.2 Διοίκηση – Οργάνωση του Δήμου Ζακύνθου	85
6.1.3 Ανθρώπινο Δυναμικό	85
6.1.4 Νομικά Πρόσωπα Δήμου Ζακύνθου	86
ΠΗΓΕΣ	87

Αποτύπωση, αξιολόγηση, ανάλυση χαρακτηριστικών σύνθεσης υφιστάμενης κατάστασης

1. Καταγραφή στοιχείων κίνησης

1.1 Συγκριτική αξιολόγηση με τρέχουσες συνθήκες/ Πλεονεκτήματα-Μειονεκτήματα – Συγκριτική αξιολόγηση στο εσωτερικό της Περιφέρειας

Οι επιδόσεις του τουρισμού σε εθνικό επίπεδο, αποδεικνύουν ότι η Ελλάδα αποτελεί ισχυρό τουριστικό προορισμό σε επίπεδο τόσο αφίξεων όσο και εθνικών εσόδων. Ο αριθμός των επισκεπτών το 2015 έφτασε τα 23,6 εκατ. επισκέπτες σημειώνοντας αύξηση 58% συγκριτικά με το 2009 ενώ τα έσοδα έφτασαν τα 14,1 δις € σημειώνοντας αύξηση 35% (δεν συμπεριλαμβάνονται οι αφίξεις και τα έσοδα από την κρουαζιέρα).

Το 2021 ο ελληνικός τουρισμός ανέκαμψε σημαντικά. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, τον Ιούνιο οι διεθνείς ταξιδιωτικές αφίξεις αυξήθηκαν κατά 317%, ενώ οι αντίστοιχες εισπράξεις δεκαπλασιάστηκαν και η μέση δαπάνη ανά ταξίδι κατέγραψε άνοδο της τάξης του 125%, σε ετήσια βάση.

Η εντυπωσιακή αυτή εξέλιξη οφείλεται κατά κύριο λόγο σε αποτελέσματα βάσης (base effects), καθώς τον Ιούνιο του 2020 οι περιορισμοί στις μετακινήσεις δεν είχαν αρθεί πλήρως και η λειτουργία των επιχειρήσεων του κλάδου δεν είχε αποκατασταθεί επαρκώς.

Ο ιαματικός τουρισμός στην Ελλάδα αποτυπώνεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, όσον αφορά στην ανάλυση των στοιχείων επισκεψιμότητας των λουτρικών μονάδων, μέσα από την υλοποίηση του ερευνητικού προγράμματος «Ιαματικές πηγές και Λουτρότοποι – Ελληνικός Θερμαλισμός». Το συγκεκριμένο πρόγραμμα υλοποιείται από την Ομάδα Περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ) σε συνεργασία με το Σύνδεσμο Δήμων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας (ΣΔΙΠΕ). Στο πλαίσιο του προγράμματος συμπληρώνονται ερωτηματολόγια κάθε έτος προκειμένου να αποτυπωθεί η κατάσταση των λουτρικών μονάδων όσο αφορά την επισκεψιμότητά τους. Θα πρέπει να αναφερθεί πως εξαιτίας του γεγονότος ότι στη Περιφέρεια Ιονίων Νήσων δε βρίσκεται σε λειτουργία κανένας ιαματικός φυσικός πόρος δεν εμπεριέχεται στην έρευνα.

Τα τελευταία ερωτηματολόγια που έχουν συμπληρωθεί αφορούν στο έτος 2016 και τα στοιχεία αυτών συνέβαλαν στη σύνταξη της Ετήσιας Έκθεσης Επισκόπησης της Επισκεψιμότητας των λουτρικών μονάδων για την περίοδο 2005-2017.

Αναφορικά με τα επόμενα έτη, όπως ήδη αναφέρθηκε, το ερευνητικό πρόγραμμα δεν υλοποιήθηκε και ως εκ τούτου δεν υφίστανται δεδομένα, όμως για τα έτη 2017 και 2018, σύμφωνα με εκτιμήσεις του Συνδέσμου Δήμων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας, ο αριθμός των εισιτηρίων και γενικότερα οι τάσεις παρέμειναν ακριβώς οι ίδιες με αυτές των προηγούμενων χρόνων.

Αναφορικά με τα επόμενα έτη, όπως ήδη αναφέρθηκε, το ερευνητικό πρόγραμμα δεν υλοποιήθηκε και ως εκ τούτου δεν υφίστανται δεδομένα, όμως για τα έτη 2017 και 2018, σύμφωνα με εκτιμήσεις του Συνδέσμου Δήμων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας, ο αριθμός των εισιτηρίων και γενικότερα οι τάσεις παρέμειναν ακριβώς οι ίδιες με αυτές των προηγούμενων χρόνων. Για το έτος 2019 σύμφωνα με εκτιμήσεις του Συνδέσμου Δήμων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας, ο αριθμός των εισιτηρίων πλησίασε τις 300.000. Οι επιχειρήσεις έως σήμερα λειτουργούν βάσει της ΚΥΑ 6632/21-4-21 (ΦΕΚ1632Β'/21-4-21). Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η τήρηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων όπως περιγράφονται στην ανωτέρω ΚΥΑ προσέθεσε περαιτέρω δυσκολίες και κόστη στη λειτουργία των επιχειρήσεων.

Το 2020, σύμφωνα με εκτιμήσεις του Συνδέσμου Δήμων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας, ο αριθμός των εισιτηρίων πλησίασε τις 300.000. Οι επιχειρήσεις έως σήμερα λειτουργούν βάσει της ΚΥΑ 6632/21-4-21 (ΦΕΚ1632Β'/21-4-21). Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η τήρηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων όπως περιγράφονται στο σχετικό ΦΕΚ προσέθεσε περαιτέρω δυσκολίες και κόστη στη λειτουργία των επιχειρήσεων.

Αναφορικά με τον ιαματικό τουρισμό στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, αυτός καθορίζεται από την κατάσταση των ιαματικών φυσικών του πόρων, οι οποίοι παραμένουν ανεκμετάλλευτοι. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία του Συνδέσμου Δήμων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας στην Περιφέρεια καταγράφεται ο ιαματικός φυσικός πόρος της παραλίας Ξυγκιών Ζακύνθου, ενώ σε ιστοσελίδες συναφείς με τον τουρισμό και τα ταξίδια αναφέρεται φυσική ανάβλυση στις τοποθεσίες Οζιά, Γιαννά και της Γλυφάδας, χωρίς όμως να έχουν κατατεθεί για αυτές φάκελοι αναγνώρισης. Ως εκ τούτου ο ιαματικός τουρισμός δεν αποτελεί συστατικό στοιχείο του τουριστικού προϊόντος των Ιονίων Νήσων.

Για τον ιαματικό φυσικό πόρο των Ξυγκιών Ζακύνθου εξαιτίας της απουσίας οργανωμένων υποδομών δεν καταγράφεται κανενός είδους ποσοτικό δεδομένο ως προς την επισκεψιμότητα.

Στο σύνολο της Περιφέρειας δεν υφίσταται καμία λουτρική μονάδα και ως εκ τούτου δεν δύναται να καταγραφεί επισκεψιμότητα, όπως ήδη έχει προαναφερθεί.

Ωστόσο και προκειμένου να κατανοηθεί το μέγεθος της αγοράς συναφών υπηρεσιών. Παρακάτω παρατίθενται τα στοιχεία επισκεψιμότητας στο σύνολο των μονάδων της χώρας για τα έτη 2005-2016 (το τελευταίο έτος πραγματοποίησης της ετήσιας έρευνας του Ε.Κ.Κ.Ε.).

Πίνακας 1: Εισιτήρια ανά έτος

Πηγή: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε), 2017

	ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ												ΣΥΝΟΛΟ
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	1.979.168	2.062.257	2.259.670	2.278.638	2.323.274	2.056.206	1.586.096	875.597	880.188	867.440	859.451	927.791	18.955.776

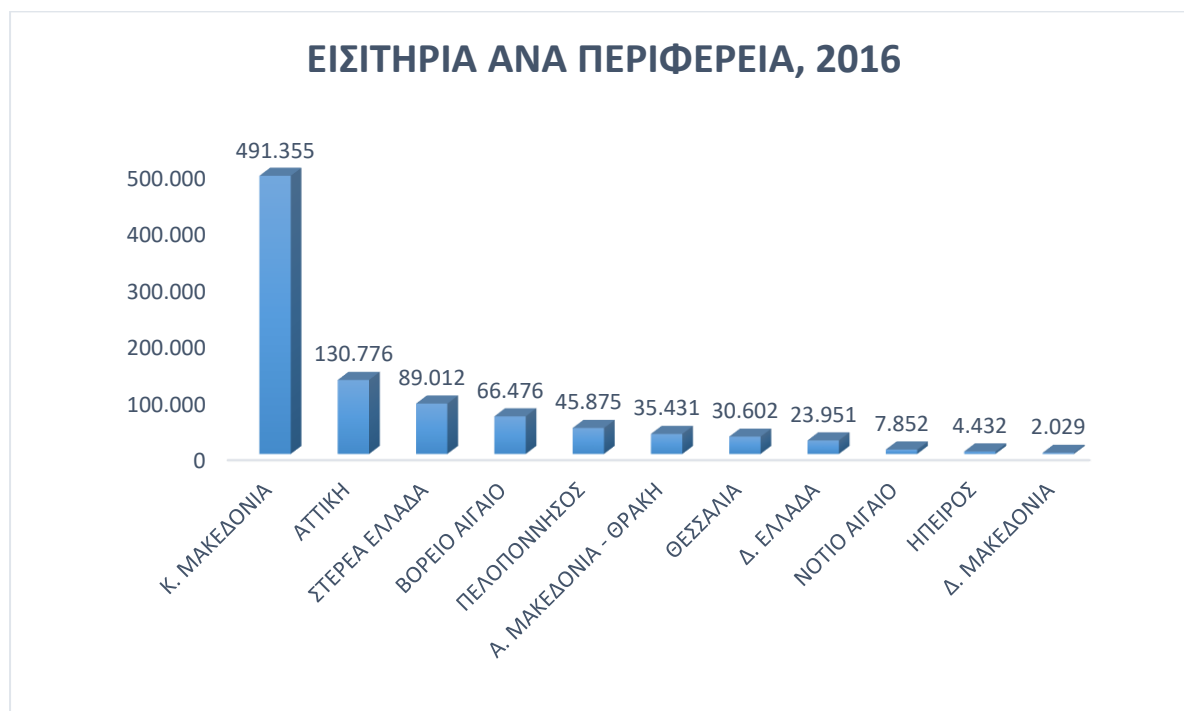
Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι ο συνολικός αριθμός **όλων των εισιτηρίων** σε επίπεδο χώρας μεταξύ των ετών 2005 – 2009 αυξάνεται σε ποσοστό 17,3%. Η εικόνα αυτή αντιστρέφεται το 2010 αφού εμφανίζεται πτώση 11% σε σχέση με το 2009. Τον επόμενο χρόνο η πτώση, συγκριτικά με το 2009, είναι ακόμη μεγαλύτερη και φτάνει το 31,7% ενώ συγκριτικά με το 2005 η πτώση φτάνει το 19,8%. Η πτωτική αυτή πορεία γίνεται ακόμη πιο σημαντική το 2012, πάντα συγκριτικά με το 2009, και φτάνει το 62,4%. Τα επόμενα έτη (2013-2015) δεν αλλάζει η εικόνα αφού η πτωτική πορεία συνεχίζεται. Έτσι, ο αριθμός των εισιτηρίων το 2015 συγκριτικά με το 2009 παρουσιάζει μείωση της τάξης του 63% ενώ έναντι του 2005 μείωση της τάξης του 56,6%.

Το 2015 ήταν μία χρονιά που η επιβολή περιορισμών τις τραπεζικές συναλλαγές (capital controls) είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της ρευστότητας η οποία με τη σειρά της επηρέασε αρνητικά την τουριστική κίνηση στο σύνολό της, σύμφωνα με την Έκθεση Επισκεψιμότητας για το 2016 του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών. Ειδικότερα στις λουτρικές μονάδες, σύμφωνα πάντα με την ίδια Έκθεση, κατά την περίοδο Ιουνίου και Ιουλίου του 2015 υπήρξε κύμα ακυρώσεων. Ωστόσο, η προσέλευση των λουόμενων τους επόμενους μήνες Αύγουστο και Σεπτέμβριο ήταν αξιοσημείωτα μεγαλύτερη των αντίστοιχων μηνών προηγούμενων χρόνων γεγονός που δημιουργούσε την εκτίμηση ότι η σημαντική πτώση των εισιτηρίων την περίοδο 2010 – 2014 θα αντιστρεφόταν προς μία – έστω και μικρή – ανάκαμψη. Η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώθηκε με την αύξηση των εισιτηρίων το 2016.

Έτσι, το 2016, **σε επίπεδο χώρας**, παρουσιάζεται αξιοσημείωτη αύξηση των εισιτηρίων ύψους 7,95% έναντι του 2015 και σημειώνεται η καλύτερη επίδοση της 5ετίας 2012 – 2016, αν και υστερεί ακόμη έναντι του 2011 και πολύ περισσότερο έναντι του 2005.

Στο ακόλουθο γράφημα δίνεται ο αριθμός των εισιτηρίων της κάθε Περιφέρειας (προφανώς δε συμπεριλαμβάνεται η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων) στο σύνολο των εισιτηρίων για το έτος 2016 από την Περιφέρεια με τον μεγαλύτερο αριθμό εισιτηρίων προς την Περιφέρεια με τα λιγότερα εισιτήρια. Όπως

φαίνεται στο ακόλουθο γράφημα, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας βρίσκεται στην πρώτη θέση ενώ αυτής Δυτικής Μακεδονίας βρίσκεται στην τελευταία θέση.

Γράφημα 1: Εισιτήρια ανά περιφέρεια 2016

Οι λόγοι που οδήγησαν στη μείωση των εισιτηρίων τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο είναι αποτέλεσμα διαφόρων παραγόντων με σημαντικότερους από τους οποίους να είναι:

- ✓ Οι περικοπές των χορηγήσεων από τα ασφαλιστικά ταμεία προς τους δικαιούχους (έγκριση λιγότερων αιτήσεων, χρονική διάρκεια θεραπείας, εξαίρεση κάποιων παθήσεων από τον κατάλογο των εγκρινόμενων παροχών, αποκλεισμό πιθανών επισκεπτών των λουτρικών μονάδων από άλλες γεωγραφικές περιοχές)
- ✓ Η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση των τελευταίων ετών που έχει μειώσει δραματικά την οικονομική δυνατότητα των ασθενών που κάλυπταν με δικούς τους πόρους τα έξοδα αλλά και τη διάρκεια παραμονής τους
- ✓ Οι αμφιβολίες που έχουν ανακύψει, τα τελευταία χρόνια, από τον ιατρικό κλάδο ως προς την αποτελεσματικότητα της υδροθεραπείας
- ✓ Οι χρόνιες υστερήσεις που παρουσιάζονται στο ελληνικό ιαματικό τουριστικό προϊόν όπως:
 - Η έλλειψη σύγχρονων υποδομών που θα δημιουργήσουν ελκυστικούς χώρους και θα προσελκύσουν όχι μόνο ασθενείς αλλά και επισκέπτες που επιθυμούν να κάνουν απλή χρήση των ιαματικών φυσικών πόρων για λόγους ευεξίας και αναζωογόνησης
 - Η έλλειψη παροχής συμπληρωματικών υπηρεσιών με αποτέλεσμα οι επισκέπτες να αναζητούν και να προτιμούν τα οργανωμένα κέντρα ευεξίας (wellness & spa)
 - Η έλλειψη οργανωμένης προβολής και διαφήμισης που θα ενημερώνει το κοινό για τους ιαματικούς φυσικούς πόρους και τα ευεργετικά αποτελέσματα της χρήσης τους

Προφανώς στα ανωτέρω θα πρέπει να προστεθούν και οι δυσχέρειες στη λειτουργία και η μείωση του αριθμού των επισκεπτών, συνεπεία της πανδημίας και των περιορισμών που αυτή επέβαλε.

Ανάλυση επισκεψιμότητας ανά φορέα εκμετάλλευσης

Ένα σημαντικό σημείο που χρήζει αναφοράς είναι η διάρθρωση των εισιτηρίων που εκδόθηκαν ανά φορέα εκμετάλλευσης από τα οποία προκύπτει ότι στο σύνολο της χώρας, για το έτος 2016 και ανά είδος φορέα εκμετάλλευσης, ο μεγαλύτερος αριθμός εισιτηρίων ποσοστού 72,65% εκδόθηκε από τις Δημοτικές Επιχειρήσεις ενώ ποσοστό 16,8% εκδόθηκε από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, το 7,3% από τις μονάδες με φορέα διαχείρισης την ΕΤΑΔ, το 2,06% από ιδιωτικές επιχειρήσεις της Αιδηψού με παροχή νερού από τον ΕΟΤ και το 1,19% από ιδιωτικές επιχειρήσεις Αιδηψού με πηγή.

Πίνακας 2: Εισιτήρια ανά έτος

ΦΟΡΕΑΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΑΝΑ ΕΤΟΣ												ΣΥΝΟΛΟ
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	905.305	962.242	1.109.625	1.100.059	1.162.550	1.092.336	920.931	595.201	608.741	612.673	604.653	674.056	10.348.372
	45,74%	46,66%	49,11%	48,28%	50,04%	53,12%	58,06%	67,98%	69,16%	70,63%	70,36%	72,65%	54,59%
ΕΤΑΔ	334.172	318.788	279.043	285.139	264.629	192.620	136.530	61.995	68.548	65.246	62.263	67.743	2.136.716
	16,88%	15,46%	12,35%	12,51%	11,39%	9,37%	8,61%	7,08%	7,79%	7,52%	7,24%	7,30%	11,27%
ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (ΠΛΗΝ ΑΙΔΗΨΟΥ)	378.633	380.383	392.617	430.019	443.351	382.904	277.822	159.237	154.162	149.445	161.693	155.897	3.466.163
	19,13%	18,44%	17,37%	18,87%	19,08%	18,62%	17,52%	18,19%	17,51%	17,23%	18,81%	16,80%	18,29%
ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΙΔΗΨΟΥ ΜΕ ΠΗΓΗ	86.716	90.256	111.152	134.200	126.025	97.354	67.405	17.477	13.343	12.107	10.463	11.023	777.521
	4,38%	4,38%	4,92%	5,89%	5,42%	4,73%	4,25%	2,00%	1,52%	1,40%	1,22%	1,19%	4,10%
ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΙΔΗΨΟΥ ΜΕ ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΟΤ	274.342	310.588	367.233	329.221	326.719	290.992	183.408	41.687	35.394	27.969	20.379	19.072	2.227.004
	13,86%	15,06%	16,25%	14,45%	14,06%	14,15%	11,56%	4,76%	4,02%	3,22%	2,37%	2,06%	11,75%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ	1.979.168	2.062.257	2.259.670	2.278.638	2.323.274	2.056.206	1.586.096	875.597	880.188	867.440	859.451	927.791	18.955.776
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Πηγή: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε), 2017

Η ίδια εικόνα διατηρείται και για την περίοδο της δωδεκαετίας 2005-2016 αφού οι δημοτικές επιχειρήσεις συνεισφέρουν περισσότερα από τα μισά εισιτήρια σε εθνικό επίπεδο με ποσοστό 54,59%, ακολουθούμενη από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις με ποσοστό 18,29% και τους υπόλοιπους φορείς.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η ποσοστιαία αναλογία των εισιτηρίων των δημοτικών επιχειρήσεων αυξάνει με την πάροδο των ετών αφού από το 45,74% του 2005 η συμμετοχή τους στο ετήσιο σύνολο των εισιτηρίων ανήλθε στο 72,65% το 2016. Όσο αφορά στους υπόλοιπους φορείς, η ποσοστιαία αναλογία των εισιτηρίων τους μειώνεται σε άλλους λίγο και σε άλλους περισσότερο. Συγκεκριμένα, τα εισιτήρια των ιδιωτικών επιχειρήσεων μειώνονται από το 19,13% του 2005 στο 16,8% το 2016 σημειώνοντας ενδιάμεσες αυξομειώσεις στη διάρκεια της δωδεκαετίας, τα εισιτήρια των μονάδων με φορέα εκμετάλλευσης την ΕΤΑΔ μειώνονται από 16,88% το 2005 σε 7,3% το 2016, τα εισιτήρια των ιδιωτικών επιχειρήσεων Αιδηψού με πηγή

από 4,38% το 2005 σε 1,19% το 2016 και τα εισιτήρια των ιδιωτικών επιχειρήσεων Αιδηψού με παροχή νερού από τον ΕΟΤ από 13,86% το 2005 σε 2,06% το 2016.

Όσο αφορά τη μεταβολή του αριθμού των εισιτηρίων στη διάρκεια της περιόδου 2005-2016 τη μεγαλύτερη μείωση σημείωσαν οι ιδιωτικές επιχειρήσεις Αιδηψού με ποσοστό 87,3% ακολουθούμενη από τις μονάδες με φορέα διαχείρισης την ΕΤΑΔ που σημειώθηκε μείωση 79,7%, τα εισιτήρια των ιδιωτικών επιχειρήσεων που σημείωσαν μείωση 58,8% και τέλος τα εισιτήρια των δημοτικών επιχειρήσεων που σημείωσαν τη μικρότερη μείωση με ποσοστό 25,5%.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης διατηρούν τις δυνάμεις τους, κατά την περίοδο αναφοράς, σε σημαντικό βαθμό γεγονός που οφείλεται στη διατήρηση του πελατολογίου τους λόγω των ασφαλιστικών ταμείων. Έτσι, οι φορείς της Τ.Α. αριθμούν 604.653 εισιτήρια το 2016 όταν το 2005 είχαν 905.305 εισιτήρια. Αντίθετα η μεταβολή των εισιτηρίων στους υπόλοιπους φορείς είναι πολύ σημαντική αφού απευθύνονται κατά κανόνα σε πελατολόγιο εκτός των ασφαλιστικών ταμείων του οποίου το εισόδημα έχει μειωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια.

Στη διαμόρφωση της παραπάνω εικόνας συνέβαλε η συγκράτηση αναλογικά υψηλού αριθμού εισιτηρίων στις μεγάλες δημοτικές επιχειρήσεις της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (Αριδαία και Λαγκαδάς) καθώς και στις δημοτικές επιχειρήσεις του Βορείου Αιγαίου (Λέσβος και Ικαρία) οι οποίες έχουν καταφέρει να προσελκύσουν ένα τμήμα επισκεπτών που δεν σχετίζονται με τις παροχές των ασφαλιστικών ταμείων. Επιπλέον, σημαντική και αξιόλογη είναι η πορεία που εμφανίζουν μεμονωμένες μονάδες – ανεξαρτήτως φορέα εκμετάλλευσης και γεωγραφικής περιφέρειας – και συγκεκριμένα οι μονάδες στο Άγκιστρο και στο Σιδηρόκαστρο, στην Υπάτη και στη λίμνη Βουλιαγμένης.

Από την παραπάνω ανάλυση της επισκεψιμότητας των λουτρικών μονάδων σε επίπεδο χώρας και ανά Περιφέρεια καθώς και ανά φορέα εκμετάλλευσης για τη περίοδο 2005 – 2016 προκύπτουν συμπερασματικά τα ακόλουθα:

- ✓ Σημαντική άνοδος των εισιτηρίων σε εθνικό επίπεδο από το 2005 έως το 2009
- ✓ Αντιστροφή του κλίματος από το 2010 και μετά σε εθνικό επίπεδο, με πτώση στον αριθμό των εισιτηρίων με το κατώτερο επίπεδο να σημειώνεται το 2015.
- ✓ Αξιοσημείωτη αύξηση των εισιτηρίων το 2016, συγκριτικά με το 2015, σε εθνικό επίπεδο σε ποσοστό 8%
- ✓ Η συμμετοχή των εισιτηρίων των δημοτικών επιχειρήσεων στο σύνολο όλων των εισιτηρίων για το 2016 ανήλθε στο πολύ υψηλό ποσοστό του 72,65%.
- ✓ Την μεγαλύτερη μείωση εισιτηρίων εμφανίζουν οι ιδιωτικές επιχειρήσεις Αιδηψού με ποσοστό 87,3%.
- ✓ Την μικρότερη μείωση εισιτηρίων εμφανίζουν οι δημοτικές επιχειρήσεις με ποσοστό 25,5%.

1.2 Τάσεις της ελληνικής και διεθνούς αγοράς

1.2.1 Η διαχρονική εξέλιξη της χρήσης των ιαματικών φυσικών πόρων

Η χρήση των ιαματικών φυσικών πόρων για την σωματική και ψυχική υγεία των ανθρώπων έχει τις πηγές της στην αρχαιότητα. Οι Αιγύπτιοι πρώτα περί το 2.000 π.Χ. και αργότερα οι Κινέζοι, οι Πέρσες, οι Έλληνες, οι Ρωμαίοι αλλά και οι Τούρκοι χρησιμοποίησαν και διέδωσαν τη χρήση των ιαματικών πηγών και λουτρών τόσο ως μέσο πρόληψης όσο και ως μέσο θεραπείας.

Στην Ελληνική μυθολογία το νερό αποτελεί πρωταρχικό στοιχείο ζωής καθώς εκτός των άλλων συνδέεται και με την ανθρώπινη υγεία. Υπάρχουν πολλοί μύθοι που αποτυπώνουν και ιστορούν ήθη και έθιμα που αναδεικνύουν την υδρολατρεία στην αρχαία Ελληνική κοινωνία.

Από βιβλιογραφικές αναφορές είναι γνωστό ότι η ιατρική τέχνη συμπορευόταν με τη φυσική θεραπεία. Τον 6^ο και 5^ο π.Χ. αιώνα ιδρύθηκαν τα Ασκληπεία, χώροι λατρείας και ιατρικής περίθαλψης αφιερωμένα στον θεό Ασκληπιό, τα οποία αποτέλεσαν τα πρώτα κέντρα υγείας γύρω από τις θερμές πηγές. Το γεγονός ότι τα περισσότερα Ασκληπεία χτίζονταν κοντά σε ιαματικές θερμοπηγές, σε ψυχρές πηγές, σε ποτάμια ή κοντά στη θάλασσα, δεν είναι τυχαίο. Όπως δεν είναι τυχαίο ότι σε όλη τη θεραπευτική διαδικασία καθοριστική ήταν η συμβολή του περιβάλλοντος (τοποθεσία, θέα, προσανατολισμός εγκαταστάσεων, κλίμα, φυσικό περιβάλλον, κ.λ.π.) στο θεραπευτικό αποτέλεσμα. Παράδειγμα το φημισμένο Ασκληπείο της Επιδαύρου που θεωρείται ότι αποτελεί το κατ' εξοχήν ιερό της υδρολατρείας και της υδροθεραπείας και το Ασκληπείο της Περγάμου.

Η ιστορία των ιαματικών πηγών ξεκινάει στην αρχαία Ελλάδα. Ο πρώτος ερευνητής αυτών των φυσικών πόρων και των ιαματικών ιδιοτήτων τους ήταν ο ιστορικός Ηρόδοτος 484-410 π.Χ. ο οποίος έκανε σημαντικές παρατηρήσεις όπως ότι ο χρόνος της θεραπευτικής διαδικασίας δεν πρέπει να ξεπερνά τις εβδομήντα (70) συνεχόμενες ημέρες. Ανάλογες αναφορές έκαναν ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης οι οποίοι προέτρεπαν τους ασθενείς και τους αδύναμους να κάνουν χρήση των θερμών λουτρών.

Όμως ο πιο σημαντικός ερευνητής των θερμών ιαματικών λουτρών, αυτός που πρώτος μελέτησε συστηματικά τη θεραπευτική τους χρήση, ήταν ο θεμελιωτής της Ιατρικής, ο Ιπποκράτης (460-356 π. Χ.).

Ο Ιπποκράτης (460-356 π.Χ.) έθεσε τις βάσεις των κλάδων της ιατρικής κλιματολογίας και της κλινικής υδροθεραπείας. Στο σύγγραμμά του «Περί αέρων, υδάτων, τόπων» ο Ιπποκράτης αναφέρει ότι δεν μπορεί κανείς να εμβαθύνει στην έρευνα της ιατρικής, χωρίς να λαμβάνει υπόψη του την επίδραση των νερών στην ανθρώπινη υγεία.

Τη σκυτάλη έλαβαν οι Ρωμαίοι καθιερώνοντας ειδικές κτιριακές εγκαταστάσεις που περιλάμβαναν εκτός των λουτρών και χώρους για ξεκούραση και ψυχαγωγία. Οι «θέρμες», μία καθαρά ρωμαϊκή ιδέα, ήταν ένας ευρύτερος κοινωνικός χώρος με θέατρα, καταστήματα, βιβλιοθήκες, γυμναστήρια, κ.λ.π. με τα λουτρά να βρίσκονται στο κέντρο αυτών των εγκαταστάσεων. Οι Ρωμαίοι θεωρούσαν το λούσιμο ως κοινωνική υποχρέωση και οι μη λουόμενοι, όποιοι και αν ήταν αυτοί, τιμωρούνταν. Τα υδροθεραπευτήρια ονομαζόταν «balnea» από την ελληνική λέξη «βαλάνεια» (διαδικασία λουτρού στην αρχαία Ελλάδα).

Προς το τέλος της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας οι θέρμες έχασαν το στόχο τους που ήταν η υγεία των πολιτών και άρχισε μία περίοδος παρακμής για την υδροθεραπεία και την κλιματοθεραπεία. Παράλληλα υφίστανται μεγάλες καταστροφές από τις επιδρομές των βορειοανατολικών λαών της Ευρώπης.

Η παράδοση συνεχίζεται κατά τους Βυζαντινούς χρόνους χωρίς όμως να έχει διευκρινιστεί εάν επρόκειτο για λουτρά καθαριότητας ή θεραπείας. Παράλληλα, οι λουτροθεραπείες εφαρμόζονταν στις χώρες της Ανατολής (επιπλέον στο πλαίσιο θρησκευτικών τελετουργιών) και της Βόρειας Ευρώπης. Στον Ελληνικό χώρο σώζονται πολλά βυζαντινά κτίσματα λουτροθεραπείας.

Κατά τους μεσαιωνικούς χρόνους η λουτρική λειτουργία παρακμάζει, για να αναγεννηθεί και πάλι κατά τον 12^ο και 13^ο αιώνα μ.Χ. κυρίως στην κεντρική Ευρώπη με πρωτοστάτες τους μοναχούς οι οποίοι συμβάλλουν στην αναδιοργάνωση των λουτροπόλεων.

Κατά την Οθωμανική περίοδο τα λουτρά – χαμάμ αποτελούσαν τόπο ξεκούρασης, χαλάρωσης, συνάντησης, ψυχαγωγίας και επίδειξης. Στα λουτρά χρησιμοποιούσαν το νερό και τον ατμό κυρίως για λόγους καθαριότητας του σώματος και ευεξίας και λιγότερο για πρόληψη και θεραπεία. Στον Ελληνικό χώρο υπάρχουν διατηρηθέντα κτίσματα χαμάμ, κάποια από τα οποία βρίσκονται στις εγκαταστάσεις των ιαματικών φυσικών πόρων.

Στα τέλη του 17^{ου} αιώνα η λειτουργία των λουτρών με στόχο την ψυχοθεραπευτική θεραπεία επανέρχεται αλλά με αυστηρούς κανόνες τόσο ως προς τις εγκαταστάσεις όσο και ως προς τη χρήση. Συγκεκριμένα, αποδεσμεύεται η λουτροθεραπεία από επιβλαβείς συνήθειες διασκέδασης (π.χ. οινοποσίες), αναπτύσσονται ήπιες μορφές διασκέδασης (π.χ. περίπατοι) και σημειώνεται στροφή προς τις αξίες του φυσικού – υγιεινού τρόπου ζωής.

Από το 1850 σημειώνεται κατακόρυφη ανάπτυξη της πρακτικής της υδροθεραπείας και της ανάπτυξης των λουτροπόλεων. Οι περιοχές των λουτρών εξελίσσονται σε κέντρα αναψυχής και διασκέδασης που συνδυάζουν την αναψυχή με την ίαση. Η αντίληψη αυτή κέρδισε έδαφος σε ολόκληρη την Ευρώπη και έφερε στο φως τον **Θερμαλισμό**.

Τον 19^ο αιώνα ο θερμαλισμός αναδεικνύεται ως ένα κίνημα υγείας που εξαπλώθηκε σε όλη την Ευρώπη και είχε ως βασικά στοιχεία τον καθαρό αέρα, τη φύση, το κλίμα και τις θερμές μεταλλικές πηγές. Σε πολλές χώρες της Ευρώπης δημιουργήθηκαν σχολές υδροθεραπείας και θερμαλιστικών σπουδών. Στην Ελλάδα το 1830 συγκροτήθηκε η πρώτη επιτροπή για την ανάπτυξη των ιαματικών πηγών.

Οι παραπάνω εξελίξεις είχαν ως αποτέλεσμα, τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα, τα υδροθεραπευτήρια να μετεξελίσσονται σε ξενοδοχειακές μονάδες, που παρέχουν πλήθος νέων συμπληρωματικών υπηρεσιών καθώς και υποδομές άθλησης και αναψυχής όπως αθλητικές δραστηριότητες, καζίνο, θεατρικές αίθουσες για μουσικοχορευτικές παραστάσεις, κ.α. Ουσιαστικά, πρόκειται για την εισαγωγή της έννοιας της ευεξίας στις παρεχόμενες υπηρεσίες η οποία προσδιορίζει ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης του ιαματικού τουρισμού αλλά και του τουρισμού υγείας γενικότερα.

Η διεθνής αναγνώριση της υδροθεραπείας ως ιατρικής θεραπευτικής μεθόδου από τον τομέα της Κοινωνικής Ασφάλισης σε πολλές χώρες, ιδίως της Ευρώπης, οδήγησε σε μια σχετικά αυξημένη ζήτηση στα κέντρα του ιαματικού τουρισμού, συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια. Επιπλέον, οι λουτροπόλεις προσελκύουν νέους και άτομα όλων των ηλικιών λόγω της στροφής, που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια, προς τις παραδοσιακές μορφές φυσικής θεραπείας που παρέχουν πρόληψη και ευεξία (Αγγελίδης Ζ., 2008).

Ωστόσο, η ανάπτυξη της φαρμακοβιομηχανίας από τον 19^ο αιώνα αλλά και της χειρουργικής από τον 20^ο αιώνα έθεσαν σε δεύτερη μοίρα τη χρήση των ιαματικών φυσικών πόρων και έφεραν στο προσκήνιο την αμφισβήτηση της αξίας του θερμαλισμού. Στην Ελλάδα, το 1953 σταμάτησε να λειτουργεί η έδρα της κλινικής υδρολογίας και κλιματοθεραπείας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και ουσιαστικά σταμάτησε η επαφή της ιαματικής θεραπείας με την ακαδημαϊκή κοινότητα. Η απροθυμία του ιατρικού σώματος σε πολλές ακόμη χώρες της αναγνώρισης της υδροθεραπείας ως ιατρική μέθοδο, η παρειλημμένη και μη συστηματική εκπαίδευση της υδρολογίας στα περισσότερα πανεπιστήμια αλλά και οι νέες καινοτόμες μέθοδοι της φαρμακοβιομηχανίας, συντελούν στο χαρακτηρισμό της υδροθεραπείας ως απαρχαιωμένης μεθόδου θεραπείας. Οι ιαματικές πηγές άρχισαν να απαξιώνονται ως αποτέλεσμα της επιστημονικής προόδου αλλά παρέμεναν ως εναλλακτικές θεραπευτικές εστίες κυρίως για τα λαϊκά στρώματα.

1.2.2 Εννοιολογική προσέγγιση, ορισμοί

Βασική προϋπόθεση για την μελέτη ενός αντικειμένου είναι η κατανόηση των απαιτούμενων εννοιών και ταυτόχρονα η τοποθέτηση τους με βάση τις σύγχρονες αντιλήψεις. Προκειμένου, λοιπόν, να καθοριστεί το αντικείμενο «θερμαλισμός», «ιαματικός τουρισμός» οι έννοιες που θα περιγράφονται και στη συνέχεια θα αναφέρονται οφείλουν να διακρίνονται για τη σαφήνειά τους.

Τα τελευταία χρόνια, εκτός από τον μαζικό καλοκαιρινό τουρισμό, έχουν αναπτυχθεί σημαντικές μορφές εναλλακτικού τουρισμού με στόχο τη διαφοροποίηση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος, τη προσέλκυση διαφορετικών κατηγοριών τουριστών όλων των κοινωνικών και εισοδηματικών στρωμάτων και την εξάλειψη της εποχικότητας της τουριστικής περιόδου.

Μία από αυτές τις ειδικές μορφές εναλλακτικού τουρισμού που αναπτύχθηκαν και συνέβαλαν στη διαφοροποίηση και ανανέωση της τουριστικής αγοράς αποτελεί και ο **Τουρισμός Υγείας**. Ο όρος «τουρισμός υγείας» χρησιμοποιήθηκε πρώτη φορά το 1973 από την Ένωση Τουριστικών Οργανισμών (International Union of Tourist Organizations/ IUTO), πρόδρομο του ΠΟΤ (Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού/ United Nations World Tourism Organization/ UNWTO) και αναφέρεται ως «η παροχή των υπηρεσιών υγείας που χρησιμοποιεί τους φυσικούς πόρους μιας χώρας, ιδίως το μεταλλικό νερό και το κλίμα».

Ο «ιατρικός τουρισμός» σύμφωνα με μία μελέτη του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (Edward Kelley, Medical Tourism, Patient Safety Programme, World Health Organization, 2013) αναφέρεται στους τουρίστες εκείνους που επιλέγουν να ταξιδέψουν διεθνώς για να λάβουν κάποιας μορφής ιατρική περίθαλψη (θεραπεία). Οι θεραπείες μπορεί να καλύπτουν ένα πλήρες φάσμα υπηρεσιών με τα πιο κοινά να είναι η οδοντιατρική περίθαλψη, η πλαστική χειρουργική, η εκλεκτική χειρουργική επέμβαση και οι θεραπείες γονιμότητας.

Ο «ιαματικός τουρισμός» είναι διαφορετικός από τον ιατρικό τουρισμό, παρά το γεγονός ότι και οι δύο έχουν ως σκοπό την αποκατάσταση της υγείας. Για την ύπαρξη ιαματικού τουρισμού απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ύπαρξη ιαματικών φυσικών πόρων (Ο ιαματικός τουρισμός και η ανάπτυξη του τουρισμού υγείας στην Ελλάδα, Κέντρο Προγραμματισμού και Κοινωνικών Ερευνών, Σπάθη Σ., 2000).

Στην υπάρχουσα βιβλιογραφία υπάρχουν διαφορετικές εννοιολογικές προσεγγίσεις και διαπιστώνεται μία σχετική σύγχυση αναφορικά με τους όρους «τουρισμός υγείας», «ιατρικός τουρισμός», «ιαματικός τουρισμός», «τουρισμός ευεξίας», «θερμαλισμός», «spa», με αποτέλεσμα να μην έχει επικρατήσει κάποιος συγκεκριμένος διαχωρισμός.

Για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης έγινε ο ακόλουθος διαχωρισμός με τον τουρισμό υγείας να διακρίνεται στις παρακάτω μορφές:

- A) Ιατρικός τουρισμός
- B) Ιαματικός τουρισμός - θερμαλισμός
- Γ) Τουρισμός ευεξίας (wellness & spa)

A. Ιατρικός τουρισμός

Ο **ιατρικός τουρισμός** ορίζεται ευρέως η παροχή οικονομικά ανταγωνιστικής ιδιωτικής φροντίδας σε συνεργασία με την τουριστική βιομηχανία, σε ασθενείς που έχουν ανάγκη χειρουργικών επεμβάσεων καθώς και άλλων εξειδικευμένων μορφών θεραπειών, εκτός της χώρας προέλευσής τους, όπως παρατέθηκε στη μελέτη «Ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού στην Ελλάδα» που εκπονήθηκε από το Ινστιτούτο Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής το 2012.

Σύμφωνα με την ίδια μελέτη, στον ιατρικό τουρισμό περιλαμβάνονται, εκτός των χαρακτηριστικών υπηρεσιών ιατρικής περίθαλψης στα νοσοκομεία, υπηρεσίες μεταφοράς, διαμονής, εστίασης, ξενάγησης και ενημέρωσης. Έχει ως βασικό του χαρακτηριστικό την υπηρεσία της ιατρικής φροντίδας σε αντίθεση με τον Τουρισμό Υγείας ο οποίος περιλαμβάνει και τη διάσταση της ευεξίας και ως εκ τούτου διαφορετικές μορφές τουρισμού όπως ο ιαματικός τουρισμός και ο τουρισμός ευεξίας.

Ο ιατρικός τουρισμός θα μπορούσε να ταξινομηθεί σε δύο βασικές κατηγορίες:

- A. την διαχείριση επειγόντων περιστατικών υγείας ή τακτικών υγειονομικών αναγκών για τον Τουρίστα – Ταξιδιώτη ή Επαγγελματία κατά τη διάρκεια της διαμονής του στη χώρα προορισμού.

Β. Ο «*Ιατρικός Τουρισμός επιλογής*» (*elective Medical Tourism*) όπου ο ασθενής επιλέγει να μεταβεί εκτός των συνόρων της χώρας του για να λάβει μια συγκεκριμένη ιατρική υπηρεσία, λαμβάνοντας υπόψη συγκεκριμένους παράγοντες όπως το κόστος και την ποιότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας, τον απαιτούμενο χρόνο αναμονής στη χώρα του για την παροχή της ίδιας υπηρεσίας καθώς και την ανάγκη να συνδυάσει την ιατρική φροντίδα με την εμπειρία της ψυχαγωγίας.

Υπάρχουν χώρες που έχουν αναπτύξει σημαντικά τον ιατρικό τουρισμό και δέχονται κάθε χρόνο πολυάριθμους ασθενείς για οφθαλμολογικές επεμβάσεις, ορθοπεδικές επεμβάσεις, καρδιοχειρουργικές επεμβάσεις, εξωσωματική γονιμοποίηση, κ.λ.π.

Η σύγχρονη τάση αυτών των χωρών είναι η στοχευμένη πολιτική σε ειδικές ομάδες πληθυσμού που εμφανίζουν χρόνια νοσήματα αλλά και στην ομάδα της Τρίτης Ηλικίας προκειμένου να διαμορφώσουν εκείνες τις συνθήκες ώστε να παρέχονται συνδυαστικά οι τουριστικές με τις υγειονομικές υπηρεσίες.

B. Ιαματικός Τουρισμός

Ο **Ιαματικός Τουρισμός** αποτελεί ειδική μορφή τουρισμού που έχει ως σκοπό την χρήση των ιαματικών φυσικών πόρων για σκοπούς πρόληψης και αποκατάστασης, αναψυχής και αναζωογόνησης.

Με τον όρο **θερμαλισμό** εννοείται το ευρύ πεδίο των θεραπευτικών και προληπτικών για την υγεία εφαρμογών, ενεργειών και δράσεων που πραγματοποιούνται σε περιοχές οι οποίες διαθέτουν αναγνωρισμένους από την πολιτεία ιαματικούς φυσικούς πόρους, ιδιαίτερα περιβαλλοντικά – πολιτισμικά χαρακτηριστικά και ανάλογες προς τούτο θερμαλιστικές εγκαταστάσεις. Κατ' επέκταση, ένα θερμαλιστικό κέντρο ή μονάδα ιαματικής θεραπείας είναι ένας χώρος με κατάλληλες υποδομές και εξοπλισμό στον οποίο γίνεται χρήση ιαματικών φυσικών πόρων υπό ιατρική παρακολούθηση για λόγους υγείας (προληπτικούς ή θεραπευτικούς), φυσικής αποκατάστασης ή αναζωογόνησης με την εφαρμογή αναγνωρισμένων, για το σκοπό αυτό, μεθόδων.

Ο όρος **θερμαλισμός**, που έχει καθιερωθεί στη διεθνή ορολογία και πρακτική, αναφέρεται σ' **ένα σύνολο οργανωμένων και αλληλοσυμπληρούμενων δράσεων** με κυρίαρχο στοιχείο αυτό της χρήσης του ιαματικού φυσικού πόρου με στόχο την πρόληψη, διατήρηση και αποκατάσταση της σωματικής ή και ψυχικής ευεξίας και υγείας του ανθρώπου. Επίσης χρησιμοποιείται και ως ισοδύναμος όρος η υδροθεραπεία, η οποία απαντάται πολύ συχνά και στην ελληνική βιβλιογραφία. Η υδροθεραπεία αναγνωρίζεται ως ιατρική θεραπευτική μέθοδος και μπορεί να είναι εσωτερική ή εξωτερική¹.

Οι θερμαλιστικές θεραπείες ή υδροθεραπείες, με χρήση ιαματικού φυσικού πόρου, διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- ✓ **Τη λουτροθεραπεία**, που αποτελεί τη βασικότερη παρεχόμενη υπηρεσία που παρέχεται από τις περισσότερες μονάδες. Πρόκειται για «εξωτερική» υδροθεραπεία, η οποία περιλαμβάνει: (α) τα λουτρά, δηλαδή την βύθιση ολόκληρου του σώματος ή μέρος του μέσα στο νερό, τις λούσεις με νερό, τις περιτυλίξεις και τα υγρά επιθέματα, (β) τις καταιονήσεις, όπου για ορισμένο χρόνο το σώμα δέχεται το θερμομεταλλικό νερό, που έρχεται με υψηλή ή χαμηλή πίεση, (γ) τις υδρομαλάξεις, όπου το σώμα δέχεται την πίεση του νερού, και (δ) την υδροκινησιοθεραπεία, η οποία αποτελεί συνδυασμό λουτροθεραπείας και κινησιοθεραπείας, όσο το σώμα βρίσκεται στο νερό. Η λουτροθεραπεία ενδείκνυται για τη θεραπεία πολλών παθήσεων, όπως ρευματικές, αρθρικές, γυναικολογικές, καρδιαγγειακές και νευρικές.
- ✓ **Την ποσιθεραπεία**: πρόκειται για «εσωτερική» μορφή υδροθεραπείας, που επιτυγχάνεται με την πόση ιαματικού νερού. Ενδείκνυται για τη θεραπεία κυρίως των παθήσεων του γαστρεντερικού, του πεπτικού, και του ουροποιητικού συστήματος. Η ποσιθεραπεία διακρίνεται στην επιτόπιο

¹ Σπαθή Σ. (2000), Ο Ιαματικός Τουρισμός και η Ανάπτυξη του Τουρισμού Υγείας στην Ελλάδα

ποσιθεραπεία, που γίνεται με την επίσκεψη των ατόμων στις ιαματικές πηγές και στην μη επιτόπιο ποσιθεραπεία, που γίνεται με τη λήψη μεταλλικού νερού από εμφιαλωμένες συσκευασίες οι οποίες κυκλοφορούν στο εμπόριο για λόγους θεραπείας ή υγιεινής διατροφής.

- **Την εισπνοθεραπεία:** πρόκειται για «εσωτερική» μορφή υδροθεραπείας, κατά την οποία ο ασθενής εισπνέει υδρομεταλλικούς ατμούς για θεραπευτικούς σκοπούς. Επιτυγχάνεται και με ρινοπλύσεις. Ενδείκνυται για θεραπεία κυρίως αναπνευστικών παθήσεων όπως βρογχικό άσθμα, αλλεργίες και χρόνια βρογχίτιδα.
- **Την πηλοθεραπεία:** πρόκειται επίσης για «εξωτερική» μορφή υδροθεραπείας, η οποία βασίζεται στη χρήση «ώριμου» πηλού, ο οποίος εφαρμόζεται είτε ολικά εμβαπτίσει του σώματος σ' αυτόν είτε μερικά με επάλειψη. Η θεραπευτική δράση του πηλού είναι διπλή διότι εξασκεί δράση τοπική (στην επιφάνεια του δέρματος) και γενική (σε διάφορες λειτουργίες, χάρη σε ουσίες που διεισδύουν μέσα στον οργανισμό).
- **Την θαλασσοθεραπεία:** πρόκειται για την χρήση θαλασσινού νερού, καθώς και των προϊόντων του, οργανικών ή ανόργανων, για θεραπευτικούς ή αισθητικούς σκοπούς
- **Τη σπηλαιοθεραπεία:** αγωγή μέσω εφίδρωσης λόγω ειδικών κλιματολογικών συνθηκών που επικρατούν μέσα σε φυσικό ή τεχνητό σπήλαιο.
- **Την κλιματοθεραπεία:** η εκμετάλλευση των ιδιοτήτων του κλίματος μιας περιοχής με την αλλαγή της έκθεσης των ασθενών στα φυσικά και χημικά αποτελέσματα της ατμόσφαιρας σε συνδυασμό με πρόσθετες υπηρεσίες υγείας και αισθητικής περιποίησης.

Στο υδροθεραπευτήριο ο επισκέπτης ανάλογα με την κατάσταση της υγείας του και τις οικονομικές του δυνατότητες, ακολουθεί θεραπευτικές διαδικασίες που του προτείνονται από τον γιατρό του υδροθεραπευτηρίου, οι οποίες περιλαμβάνουν δραστηριότητες επαφής με το φυσικό πόρο (λουτροθεραπείας, πηλοθεραπείας, ποσιθεραπείας, εισπνοθεραπείας), προγραμμάτων φυσιοθεραπείας, διατροφής και προγραμμάτων ευεξίας.

Η επαναληπτική μορφή της υδροθεραπείας, δεδομένου ότι απαιτείται ένας ορισμένος αριθμός εφαρμογών, οι οποίες πραγματοποιούνται σε ορισμένο χρονικό διάστημα για να ολοκληρωθεί η θεραπεία και οι πολλές ελεύθερες ώρες, που παρεμβάλλονται μεταξύ των εφαρμογών, διέθεσαν στον ασθενή πολύ χρόνο και για άλλες δραστηριότητες. Έτσι δημιουργήθηκαν τα θέρετρα του ιαματικού τουρισμού που συνδυάζουν τη θεραπεία με την ψυχαγωγία καθιστώντας σταδιακά τον ασθενή και τουρίστα. Δηλαδή, εξέλιξη του θερμαλισμού αποτελεί ο ιαματικός τουρισμός.

Γ. Τουρισμός Ευεξίας (Wellness & Spa)

Τα τελευταία χρόνια έγιναν σημαντικές προσπάθειες από τους επιστήμονες για τον σχεδιασμό και τον ορισμό της ευεξίας. Στην πραγματικότητα, ήταν η διαδικασία της προσπάθειας να προσδιοριστεί, να κατανοηθεί και να μετρηθεί η ευεξία κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1950-70 που αρχικά οδήγησε στη διάδοση της έννοιας στη σύγχρονη εποχή. Ωστόσο, δεν υπάρχει ακόμη καθολικά αποδεκτός ορισμός της λέξης «ευεξία».

Ο ορισμός της «Υγείας» του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (Π.Ο.Υ.) είναι μια «βολική», διεθνώς αναγνωρισμένη περιγραφή που καταγράφει τις ευρείες αρχές της ευεξίας. Αυτός ο ορισμός - που υιοθετήθηκε από τον Π.Ο.Υ. το 1948 - ήταν σημαντικός καθώς ξεπέρασε την αυστηρά προσδιορισμένη φυσική κατάσταση της «ελευθερίας από την ασθένεια» και υπογράμμισε μια θετική κατάσταση που περιλαμβάνει και την ψυχική και κοινωνική διάσταση. Έθεσε επίσης τις βάσεις για ένα μεγάλο μέρος της τρέχουσας σκέψης για την ευεξία στα μέσα του 20ου αιώνα.

Κοινός τύπος κάθε διαφορετικού ορισμού της «ευεξίας» είναι ότι:

- Η ευεξία είναι πολυδιάστατη
- Η ευεξία είναι ολιστική, υπό την έννοια ότι δεν αφορά αποκλειστικά την απουσία ασθένειας

- Η ευεξία αλλάζει με την πάροδο του χρόνου
- Η ευεξία είναι ατομική αλλά επηρεάζεται από το περιβάλλον
- Η ευεξία είναι υπευθυνότητα, υπό την έννοια ότι ο καθένας είναι υπεύθυνος για την προσωπική του υγεία και κυρίως την πρόληψη

Σήμερα ο όρος ευεξία και κατ' επέκταση ο τουρισμός ευεξίας (wellness & spa) αναφέρεται σε μία μορφή τουρισμού κατά την οποία οι τουρίστες μετακινούνται προσωρινά για μικρή χρονική διάρκεια σε προορισμούς – τοποθεσίες εκτός του συνήθη τόπου διαμονής ή εργασίας τους, έχοντας τη γενική αίσθηση πολύ καλής σωματικής κατάστασης - υγείας, για παροχή εξαιρετικά διευρυμένων υπηρεσιών από διάφορες μορφές επιχειρήσεων καθώς και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια παραμονής τους στις τοποθεσίες αυτές με στόχο τη δημιουργία ευχάριστης ψυχικής διάθεσης.

Ουσιαστικά πρόκειται για ένα συνδυασμό διακοπών με υπηρεσίες πρόληψης, διατήρησης ή βελτίωσης της υγείας μέσω προγραμμάτων αναζωογόνησης και χαλάρωσης τόσο σε σωματικό όσο και σε πνευματικό και συναισθηματικό επίπεδο. Οι υπηρεσίες συντελούν στη δημιουργία αισθήματος ευεξίας μέσω της παροχής υπηρεσιών χαλαρωτικού & αθλητικού μασάζ, υπηρεσιών ρεφλεξολογίας, αισθητικής, αρωματοθεραπείας, βοτανοθεραπείας, κ.λ.π., τις υπηρεσίες βελτίωσης της φυσικής κατάστασης καθώς και προγραμμάτων προληπτικής υγιεινής. Όλες οι παραπάνω υπηρεσίες παρέχονται από έμπειρους επαγγελματίες (αισθητικούς, κ.ά.) προκειμένου να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι σύμφωνα με την Διεθνή Ομοσπονδία SPA (**International Spa Association**), στην ευρύτερη έννοια του τουρισμού ευεξίας εντάσσονται και οι διάφορες κατηγορίες των κέντρων Spa, οι υπηρεσίες των οποίων συνδυάζονται ή δύναται να συνδυαστούν με ιαματικούς φυσικούς πόρους. Ο όρος «Spa», που σημαίνει πηγή, καθιερώθηκε διεθνώς από το όνομα της παραθεριστικής βελγικής πόλης Spa, και χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα ευρύτερο και λιγότερο σαφές προϊόν.

Η Διεθνής Ομοσπονδία Spa, θέλοντας να συμβάλει στην άρση της επικρατούσας σύγχυσης ως προς την τυπολογία, έχει προτείνει έξι (6) κύριες κατηγορίες επιχειρήσεων Spa, προσδιορίζοντας παράλληλα και το είδος των υπηρεσιών που αυτές οι επιχειρήσεις προσφέρουν. Με βάση την πρόταση αυτή, ένα κέντρο Spa μπορεί να συνδυάζει τις υπηρεσίες Spa με προγράμματα άθλησης (Club Spa), με φροντίδες καλλωπισμού και χαλάρωσης (Day Spa/ City Spa), με προγράμματα υγιεινής διαβίωσης (Destination Spa), με προγράμματα εναλλακτικών συμπληρωματικών θεραπειών (Medical Spa), με προγράμματα που έχουν ως βάση τα νερά κάποιας ιαματικής πηγής (**Mineral Springs Spa**) και με προγράμματα βελτίωσης της εμφάνισης και εξειδικευμένης διατροφής (Resort Hotel Spa).

Σε εθνικό επίπεδο, η ελληνική Πολιτεία με τον νόμο 3498/2006 δίνει το ακόλουθο ορισμό:

“Κέντρα αναζωογόνησης (Spa), είναι ειδικές εγκαταστάσεις με κατάλληλη υποδομή και εξοπλισμό στις οποίες γίνεται χρήση: ή ιαματικών φυσικών πόρων ή θερμαινόμενου θαλασσινού νερού ή θερμού φυσικού νερού με προσθήκες ιαματικών φυσικών πόρων ή ζεστού φυσικού νερού με την προσθήκη πηλών, βοτάνων, φυτών, αρωμάτων, ηφαιστειακής ή χαλαζιακής άμμου, φωτός, θερμότητας, μασάζ, ατμόλουτρων διαφόρων τύπων, με σκοπό την παροχή υπηρεσιών αναζωογόνησης, ευεξίας και αισθητικής του σώματος”.

Σε παγκόσμιο επίπεδο παρατηρείται σημαντική ανάπτυξη της βιομηχανίας «Spa» και του τουρισμού ευεξίας έναντι του ιαματικού – θερμαλιστικού τουρισμού και του ιατρικού τουρισμού. Και αυτό ως αποτέλεσμα της επιλογής του ανθρώπου να συνδυάσει τις διακοπές του με υπηρεσίες “Spa”.

Στην Ελλάδα με το Ν. 4582/11-12-2018 και με το άρθρο 20, ορίστηκε με περιοριστικό τρόπο, ο εννοιολογικός προσδιορισμός των συστατικών μερών του τουρισμού υγείας. Σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο, δίδονται οι παρακάτω ορισμοί:

1. Τουρισμός υγείας είναι η ειδική μορφή τουρισμού, που συνίσταται στην παροχή προς επισκέπτες-τουρίστες υψηλού επιπέδου υπηρεσιών που σχετίζονται με την πρόληψη, τη θεραπεία και τη βελτίωση της σωματικής, ψυχικής και πνευματικής υγείας τους. Οι υπηρεσίες υγείας και οι λοιπές υπηρεσίες αναψυχής μπορεί να συνδυάζονται σε κατάλληλες υποδομές προσβάσιμες σε όλους. Ο τουρισμός υγείας περιλαμβάνει τον ιατρικό τουρισμό, τον οδοντιατρικό, τον ιαματικό - θερμαλιστικό τουρισμό και τον τουρισμό ευεξίας.

2. Ο ιατρικός τουρισμός είναι η μετακίνηση των επισκεπτών- τουριστών με προβλήματα υγείας ή με χρόνιες παθήσεις στον τουριστικό προορισμό επιλογής τους, προκειμένου να τους παρασχεθούν υπηρεσίες υγείας από δομές παροχής πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας φροντίδας υγείας που λειτουργούν νόμιμα, με σκοπό την πρόληψη, τη διάγνωση ή τη θεραπεία ασθενειών και τη διατήρηση ή τη βελτίωση της προσωπικής υγείας τους. Οι τουρίστες-επισκέπτες κατά τη διάρκεια της διαμονής τους στον τουριστικό προορισμό συνδυάζουν την ιατρική περίθαλψη με δραστηριότητες αναψυχής, ενημέρωσης, μεταφοράς, ξενάγησης και εστίασης για τους ίδιους και τους συνοδούς τους.

3. Ο ιαματικός - θερμαλιστικός τουρισμός είναι ειδική μορφή τουρισμού παροχής τουριστικών υπηρεσιών σε περιοχές, το κύριο χαρακτηριστικό των οποίων αποτελεί η χρήση αναγνωρισμένων ιαματικών φυσικών πόρων σε ειδικές εγκαταστάσεις για θεραπευτικούς σκοπούς και αφορά όσους επιθυμούν να συνδυάσουν την ξεκούραση και την αναψυχή τους, με τη χρήση ιαματικών φυσικών πόρων, ώστε να βελτιώσουν τη σωματική, πνευματική και ψυχική τους υγεία. 4. Ο τουρισμός ευεξίας είναι η μορφή τουρισμού κατά την οποία οι επισκέπτες- τουρίστες απολαμβάνουν σε τουριστικές εγκαταστάσεις υψηλού επιπέδου υπηρεσίες που περιλαμβάνουν τη φροντίδα της φυσικής κατάστασης, την αισθητική περιποίηση, την αντιγήρανση, τη θαλασσοθεραπεία, την υγιεινή διατροφή, τη χαλάρωση, το διαλογισμό, την περιποίηση σώματος, καθώς και την πνευματική και σωματική αναζωογόνηση, ατομικά ή ομαδικά.

Επιπροσθέτως και σύμφωνα με την ΥΑ 2704/2018 (ΦΕΚ 603/Β/22-2-2018) και ειδικότερα με το άρθρο 1, δόθηκαν οι παρακάτω ορισμοί:

- Ιαματική πηγή είναι η φυσική ανάβλυση ή άντληση ιαματικού φυσικού πόρου με τεχνικό έργο, όπως από γεώτρηση, φρέαρ, τάφρο ή σήραγγα (φυσική ή τεχνητή) ή φυσική δημιουργία ιαματικού πηλού ή ηφαιστειακών λίθων. Ως ιαματικοί φυσικοί πόροι θεωρούνται φυσικά νερά (ψυχρά ή θερμά), ατμοί, φυσικά αέρια, πηλοί ή ηφαιστειακών λίθων, που έχουν ιαματικές ιδιότητες, αναγνωρισμένες σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Ιαματικός τουρισμός είναι ειδική μορφή παροχής τουριστικών υπηρεσιών σε περιοχές των οποίων κύριο χαρακτηριστικό αποτελεί η χρήση αναγνωρισμένων ιαματικών φυσικών πόρων σε ειδικές εγκαταστάσεις.

- Μονάδες ιαματικής θεραπείας (Μ.Ι.Θ.): Οι Μονάδες Ιαματικής Θεραπείας (Μ.Ι.Θ.) είναι ειδικές εγκαταστάσεις με κατάλληλη υποδομή και εξοπλισμό στις οποίες γίνεται χρήση ιαματικών φυσικών πόρων υπό ιατρική παρακολούθηση για λόγους υγείας (προληπτικούς ή θεραπευτικούς) ή και αναζωογόνησης ιδίως με υδροθεραπεία, ποσιθεραπεία, εισπνοθεραπεία, ρινοπλύσεις, ατμόλουτρα, πηλοθεραπεία, καταιονισμούς ή άλλες επιστημονικώς αναγνωρισμένες μεθόδους.

- Κέντρα Θαλασσοθεραπείας: Τα Κέντρα Θαλασσοθεραπείας είναι εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής, κατά την έννοια της παραγράφου 3 του άρθρου 1 του ν. 4276/2014, με ειδικό εξοπλισμό, στις οποίες γίνεται χρήση θερμαινόμενου θαλασσινού νερού, άμμου, λάσπης ή ηφαιστειακών λίθων, φυκιών και άλλων θαλάσσιων ουσιών για λόγους υγείας, προληπτικούς ή θεραπευτικούς, υπό ιατρική παρακολούθηση και σε συνδυασμό με το θαλάσσιο περιβάλλον.

- Κέντρα Αναζωογόνησης (spa): τα Κέντρα Αναζωογόνησης είναι ειδικές εγκαταστάσεις με κατάλληλη υποδομή και εξοπλισμό στις οποίες γίνεται χρήση είτε ιαματικών φυσικών πόρων είτε θερμαινόμενου θαλασσινού νερού είτε θερμού φυσικού νερού με προσθήκες ιαματικών φυσικών πόρων είτε ζεστού φυσικού νερού με την προσθήκη πηλών ή ηφαιστειακών λίθων, βοτάνων, φυτών, αρωμάτων, ηφαιστειακής ή χαλαζιακής άμμου, φωτός, θερμότητας, μασάζ, ατμόλουτρων διαφόρων τύπων, με σκοπό την παροχή υπηρεσιών αναζωογόνησης, ευεξίας και αισθητικής του σώματος.

- Κέντρα ιαματικού τουρισμού – θερμαλισμού (Κ.Ι.Τ.-Θ.): Τα Κέντρα ιαματικού τουρισμού-θερμαλισμού (Κ.Ι.Τ.-Θ.) είναι ειδικές τουριστικές εγκαταστάσεις παροχής υπηρεσιών ιαματικού τουρισμού με κατάλληλη υποδομή και εξοπλισμό, στις οποίες εντάσσονται μονάδες ιαματικής θεραπείας ή και εγκαταστάσεις θαλασσοθεραπείας

και αναζωογόνησης στις οποίες γίνεται οπωσδήποτε χρήση ιαματικών φυσικών πόρων. Στο Κέντρο Ιαματικού τουρισμού – θερμαλισμού απαιτείται να υπάρχει α) συνδυασμός τουλάχιστον δύο διαφορετικών μονάδων ιαματικής θεραπείας, ή β) συνδυασμός μίας ή περισσότερων μονάδων ιαματικής θεραπείας με ένα ή περισσότερα από τα παρακάτω είδη εγκαταστάσεων: κέντρο θαλασσοθεραπείας, κέντρο αναζωογόνησης. Εάν η μονάδα ιαματικής θεραπείας δεν συνοδεύεται από καμία από τις παραπάνω μορφές εγκαταστάσεων, ή από άλλη μονάδα ιαματικής θεραπείας, τότε οι σχετικές εγκρίσεις καθώς και το Ειδικό Σήμα Λειτουργίας χορηγούνται σε επιχείρηση εκμετάλλευσης «μονάδας ιαματικής θεραπείας» και ακολουθούνται οι προβλεπόμενες αντίστοιχες διαδικασίες.

Μια ακόμη σημαντική τομή της ανωτέρω ΥΑ αποτέλεσε και το γεγονός του καθορισμού των τεχνικών προδιαγραφών έκδοσης Ειδικών Σημάτων Λειτουργίας που έπρεπε να λάβουν τα υδροθεραπευτήρια (Μονάδες Ιαματικής Θεραπείας ή Κέντρα Ιαματικού Τουρισμού – Θερμαλισμού εφεξής). Τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την έκδοση του ανωτέρω ειδικού σήματος λειτουργίας είναι:

α) Αίτηση-Δήλωση, σύμφωνα με το Υπόδειγμα που προσαρτάται και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της απόφασης αυτής, η οποία επέχει θέση υπεύθυνης δήλωσης σύμφωνα με το άρθρο 8 του ν. 1599/1986, στην οποία αναγράφονται τα στοιχεία του αιτούντος φυσικού ή νομικού προσώπου, ο Αριθμός Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ) και η Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (ΔΟΥ) στην οποία υπάγεται. Στην ίδια αίτηση δηλώνεται και ο προς έγκριση διακριτικός τίτλος της Μονάδας Ιαματικής Θεραπείας.

β) Συμφωνητικό μίσθωσης εφόσον πρόκειται για μισθωμένη επιχείρηση.

γ) Αντίγραφο ποινικού Μητρώου γενικής χρήσης του αιτούντα (εκπρόσωπο του φορέα διαχείρισης ή μισθωτή), από το οποίο να προκύπτει ότι ο αιτών δεν έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα. Το δικαιολογητικό αναζητείται υπηρεσιακά εφόσον εκδίδεται από ημεδαπή αρχή. Φυσικά πρόσωπα που έχουν την ιθαγένεια άλλου κράτους υποβάλλουν ισοδύναμο έγγραφο που έχει εκδοθεί από αρμόδια δικαστική ή διοικητική αρχή του κράτους-μέλους με το οποίο βεβαιώνεται η μη καταδίκη για τα ανωτέρω αδικήματα. Αν στη χώρα καταγωγής ή προέλευσης δεν προβλέπεται η έκδοση εγγράφου ισοδύναμου προς το απόσπασμα ποινικού Μητρώου, τούτο είναι δυνατόν να αντικατασταθεί από ένορκη βεβαίωση ή, για τα κράτη που δεν υφίσταται τέτοια, από υπεύθυνη δήλωση, η οποία υποβάλλεται από τον ενδιαφερόμενο ενώπιον της αρμόδιας δικαστικής ή διοικητικής αρχής ή κατά περίπτωση ενώπιον συμβολαιογράφου της χώρας καταγωγής ή προέλευσης, οι οποίοι χορηγούν βεβαίωση περί παροχής της ένορκης βεβαίωσης ή της υπεύθυνης δήλωσης. Το αντίγραφο του ποινικού Μητρώου γενικής χρήσης, καθώς και τα ανωτέρω έγγραφα υποβάλλονται εντός τριών μηνών από την ημερομηνία έκδοσής τους.

δ) Βεβαίωση αρμόδιου μηχανικού, σύμφωνα με τα επαγγελματικά του δικαιώματα: - για την καλή λειτουργία του αποχετευτικού συστήματος, για την υγιεινή διάθεση των λυμάτων των χώρων υγιεινής ή βεβαίωση του οικείου Ο.Τ.Α. ότι η Μονάδα Ιαματικής Θεραπείας είναι συνδεδεμένη με το αποχετευτικό δίκτυο του Δήμου, και - για την καλή λειτουργία του συστήματος επεξεργασίας των χρησιμοποιηθέντων ιαματικών φυσικών πόρων προ της διάθεσης των λυμάτων.

ε) Πιστοποιητικό ή βεβαίωση μικροβιολογικού ελέγχου του ιαματικού φυσικού πόρου του οποίου γίνεται χρήση, το οποίο εκδίδεται από την Υγειονομική Υπηρεσία της οικείας Περιφερειακής Ενότητας ή από άλλα εργαστήρια σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία μετά τη διενέργεια ελέγχων και δειγματοληψιών, σύμφωνα με τις ισχύουσες υγειονομικές διατάξεις για τις κολυμβητικές δεξαμενές και που περιλαμβάνει έκθεση μικροβιολογικού ελέγχου στην πηγή και στους χώρους χρήσης με ειδική αναφορά για τη διαπίστωση ή όχι των μικροβίων *Legionella spp.*, *Escherichia coli* και *Pseudomonas aeruginosa*. Ο μικροβιολογικός έλεγχος πρέπει να έχει διενεργηθεί το αργότερο ένα μήνα πριν από την έκδοση του πιστοποιητικού ή της βεβαίωσης.

στ) Έγγραφο κρατικού ή άλλου εργαστηρίου σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία, με το οποίο πιστοποιείται ότι η φυσικοχημική σύσταση του ιαματικού φυσικού πόρου του οποίου γίνεται χρήση βρίσκεται στα όρια φυσιολογικής διακύμανσης συγκριτικά με τις φυσικές και χημικές αναλύσεις που συνοδεύουν την απόφαση αναγνώρισης του ιαματικού φυσικού πόρου.

ζ) Πιστοποιητικό καταλληλότητας σχετικά με την ακτινοπροστασία. Το πιστοποιητικό εκδίδεται από την Ελληνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας (ΕΕΑΕ) με βάση ραδιολογική μελέτη, η οποία εκπονείται είτε από την ΕΕΑΕ είτε από εξουσιοδοτημένο από αυτήν φορέα.

η) Πιστοποιητικό πυρασφάλειας για το σύνολο της εγκατάστασης που εκδίδεται από την οικεία Πυροσβεστική Υπηρεσία. θ) Υπεύθυνη δήλωση του φορέα διαχείρισης ή του επιχειρηματία, εφόσον πρόκειται για μισθωμένη επιχείρηση, ότι πληρούνται οι υγειονομικές προδιαγραφές της ισχύουσας νομοθεσίας.

ι) Πιστοποιητικό ηλεκτρολόγου που θα βεβαιώνει την καλή λειτουργία της ηλεκτροδότησης της Μονάδας Ιαματικής Θεραπείας.

ια) Άδεια δόμησης για το σύνολο των εγκαταστάσεων της επιχείρησης, συνοδευόμενη από αρχιτεκτονικά και ηλεκτρομηχανολογικά σχέδια.

ιβ) Υπεύθυνη δήλωση του φορέα διαχείρισης ή του μισθωτή της επιχείρησης με συνημμένο αποδεικτικό έγγραφο ότι έχει κατατεθεί η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) για την Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων της Μονάδας Ιαματικής Θεραπείας στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Ο ενδιαφερόμενος υποχρεούται να προσκομίσει την Έγκριση των Περιβαλλοντικών Όρων εντός πέντε (5) ετών από την κατάθεση της σχετικής υπεύθυνης δήλωσης, άλλως το Ε.Σ.Λ. ανακαλείται.

ιγ) Υπεύθυνη δήλωση του ν. 1599/1986 του φορέα διαχείρισης ή του μισθωτή της επιχείρησης στην οποία αναφέρεται το ονοματεπώνυμο και η ειδικότητα του υπεύθυνου ιατρού και του αναπληρωτή του και ο αριθμός Μητρώου τους στον οικείο ιατρικό σύλλογο.

ιδ) Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας της επιχείρησης. ιε) Απόδειξη κατάθεσης παραβόλου ύψους 400,00 € εφάπαξ. Το ως άνω παράβολο κατατίθεται υπέρ Ελληνικού Δημοσίου σε οποιαδήποτε Δ.Ο.Υ. στον Κ.Α.Ε. 3741.

ιστ) Υπεύθυνη Δήλωση του φορέα διαχείρισης ή του μισθωτή της επιχείρησης ότι πληρούνται οι τεχνικές και λειτουργικές προδιαγραφές του άρθρου 3 της παρούσας απόφασης.

ιζ) Η δημοσιευμένη στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως υπουργική απόφαση αναγνώρισης του προς χρήση φυσικού πόρου ως ιαματικού.

1.2.3 Ο ιαματικός τουρισμός στην Ελληνική Αγορά

Η Ελλάδα, λόγω της γεωγραφικής της θέσης και της γεωλογικής της δομής, είναι μια χώρα με ένα σημαντικό πλούτο σε θερμομεταλλικές – ιαματικές πηγές. Πολλές φυσικές αναβλύσεις θερμού νερού υπάρχουν σε ορεινούς όγκους, σε πεδινές εκτάσεις, σε ακρογιαλιές, δίπλα σε λίμνες και ποτάμια. Ο μεγάλος αυτός αριθμός μεταλλικών πηγών, η άφθονη παροχή θερμού νερού, η διαφορετικότητα των φυσικών και χημικών ιδιοτήτων των θερμών συστημάτων νερού είναι χαρακτηριστικά του πλούσιου υδάτινου δυναμικού της Ελλάδος, που ήδη από την αρχαιότητα προσέλκυαν πλήθος ανθρώπων λόγω των αξιολογών θεραπευτικών ιδιοτήτων τους.

Η δραστηριότητα του ιαματικού τουρισμού - θερμαλισμού στη χώρα μας πέρασε από διάφορα στάδια ύφεσης και ακμής στο πέρασμα των χρόνων. Ωστόσο, δεν ακολούθησε την ανάπτυξη που είχε ο Ευρωπαϊκός θερμαλισμός καθώς η Ελλάδα ήταν μία χώρα κατά βάση αγροτική. Η ευρωπαϊκή εμπειρία όμως είχε αποδείξει ότι η αξιοποίηση των ιαματικών πηγών μπορεί να αποφέρει σημαντικά οφέλη στην οικονομία ενός κράτους (Λέκκας Ν., 1935). Η πρώτη προσπάθεια εκμετάλλευσης των ιαματικών πηγών έγινε το 1830 όταν για πρώτη φορά συγκροτήθηκε επιτροπή με σκοπό την ανάλυση και αξιολόγηση των νερών των ιαματικών πηγών.

Η πρώτη επιστημονική προσέγγιση του θερμαλισμού ξεκίνησε από την Κύθνο με την φροντίδα του αρχιτέκτονα Christian Hansen και του βοηθού του Laurent R.. Το 1845 η βασίλισσα Αμαλία εκδήλωσε το ενδιαφέρον της, καθώς μετέβαινε για λουτροθεραπεία στο νησί, και έτσι κτίσθηκε ειδικό κτήριο λουτρών. Έκτοτε και μέχρι το 1935 κατασκευάστηκαν και οργανώθηκε η λειτουργία σημαντικών λουτροπόλεων της χώρας μας (Λουτράκι Περαχώρα, Μέθανα, Αιδηψός, Κυλλήνη, Υπάτη, Νέα Απολλωνία, Θερμή Λέσβου, Καμένα Βούρλα, Λαγκαδάς, Πλατύστομο, Ελευθερές Καβάλας, Θέρμα Ικαρίας, Θερμοπύλες).

Θέρμες Σύλλα, Αιδηψός 1906

Λουτρά Λαγκαδά 1929

Περνώντας μία δύσκολη περίοδο στην αρχή, ο θερμαλιστικός τουρισμός θα βρεθεί σε διαρκή ανοδική πορεία από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα και μετά, εξαιτίας των συστηματικών προσπαθειών της Πολιτείας. Το 1918 έγινε για πρώτη φορά ιδιαίτερη υπηρεσία ιαματικών πηγών στην υπηρεσία «Ξένων και Εκθέσεων» του τότε Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας. Το 1920 έχουμε τη δημιουργία του θεσμικού πλαισίου για τις ιαματικές πηγές και τη λουτροθεραπεία με το νόμο 2188 και την αναγνώριση 19 πηγών ως «ιαματικών». Το 1923 η ίδρυση του χημείου του Κράτους και η ενασχόλησή του με τις πηγές δρομολόγησε τη δημοσίευση για πρώτη φορά το 1931 από την υπηρεσία ξένων και εκθέσεων του Υπουργείου Οικονομίας, του πίνακα με τις ιαματικές πηγές στην Ελλάδα καθορίζοντας την ονομασία της πηγής, τον τόπο και τον χαρακτηρισμό της ιαματικής πηγής. Το 1936 οι ιαματικές πηγές της χώρας περιήλθαν στην αρμοδιότητα του τότε Υφυπουργείου Τύπου και Τουρισμού. Το 1938 καταγράφονται 750 μεταλλικές πηγές ενώ παράλληλα με το χημείο και τη γεωλογική υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, λειτουργία και έδρα Κλινικής Υδρολογίας και Κλιματοθεραπείας στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Το 1945 περιήλθαν στη Γενική Γραμματεία Τουρισμού ενώ το 1950 η αρμοδιότητα των πηγών πέρασε στον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (ΕΟΤ), που ιδρύθηκε το χρόνο εκείνο, σαν κλάδος του Υπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως.

Η τουριστική κίνηση στους θερμαλιστικούς τόπους θα αυξηθεί σημαντικά με αποκορύφωμα τις δεκαετίες του 1950, του 1960 και του 1970 (Σπάθη Σ. 2000, Αγγελίδης Ζ. 2008) δεδομένης και της μόδας που επικρατούσε εκείνη την εποχή και είχε αναδείξει τα ελληνικά θερμαλιστικά θέρετρα σε τόπους έλξης προσωπικοτήτων του πολιτικού, επιχειρηματικού και καλλιτεχνικού χώρου της Ελλάδας και του εξωτερικού (Τα λουτρά της Ελλάδος, Ζαχαρόπουλος Κ. και Μπαρμπίκας Η., 2001). Στα χρόνια που ακολούθησαν άρχισε μία πτωτική τάση και ο ελληνικός θερμαλισμός δεν αναπτύχθηκε παρά τη ζήτηση που είχε μεταπολεμικά από επισκέπτες της Κεντρικής Ευρώπης αλλά και άλλων χωρών.

Οι πρώτοι ιαματικοί σταθμοί που αναπτύχθηκαν ήταν η Υπάτη, η Αιδηψός, η Κύθνος, η Κυλλήνη, το Λουτράκι Κορινθίας και ο Καϊάφας. Πολλά ιαματικά λουτρά, λόγω της γειτνίασής τους με τη θάλασσα, έγιναν μεγάλα, μοντέρνα τουριστικά θερμαλιστικά κέντρα που προσέλκυαν πολλούς τουρίστες. Η Ελλάδα έχει το πλεονέκτημα έναντι άλλων χωρών της Ευρώπης να συνδυάζει το μεσογειακό κλίμα και τις καθαρές θάλασσες με τις ιαματικές πηγές. Οι ιαματικοί φυσικοί πόροι είναι διάσπαρτοι στην ελληνική επικράτεια, ενώ τα νερά των πηγών διαφέρουν από τα συνηθισμένα, είτε λόγω της υψηλής τους θερμοκρασίας είτε λόγω της παρουσίας σπάνιων δραστικών συστατικών.

Από τα μέσα της δεκαετίας του '80 και μετά, σύμφωνα με διαθέσιμα στοιχεία, θα ξεκινήσει μία αρνητική πορεία φτάνοντας στο έτος 1997 (που τηρήθηκαν και τα τελευταία στοιχεία για το σύνολο της χώρας) σε μία πτώση της τάξης του 25% (Παπαγεωργίου Μ. 2009, Σπάθη Σ. 2000).

Οι βασικές αιτίες για αυτή την εξέλιξη ήταν η αλλαγή του τουριστικού προτύπου τις τελευταίες δεκαετίες (ήλιος – θάλασσα) που εκτόπισε τις λουτροπόλεις από την πρωτοκαθεδρία που απολάμβαναν ως τουριστικά θέρετρα, η πρόοδος της ιατρικής επιστήμης, η επιφυλακτικότητα και διστακτικότητα των γιατρών να συστήνουν τη συγκεκριμένη εναλλακτική μέθοδο θεραπείας στους ασθενείς καθώς και η έλλειψη προγραμματισμού και σχεδιασμού σε κεντρικό επίπεδο διοίκησης για μεγάλο χρονικό διάστημα, που δεν επέτρεψε ούτε την

αναβάθμιση των εγκαταστάσεων θερμαλισμού ούτε και τον εκσυγχρονισμό των προσφερόμενων υπηρεσιών σύμφωνα με νέα διεθνή πρότυπα της υγείας – ευεξίας.

Την ίδια περίοδο, μέσα της δεκαετίας του '80 και συγκεκριμένα το 1983, ιδρύεται ο Σύνδεσμος Δήμων (και Κοινοτήτων) Ιαματικών Πηγών Ελλάδος (ΣΔΙΠΕ) από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης της χώρας, με στόχο την προστασία, αξιοποίηση και εκμετάλλευση των ιαματικών φυσικών πόρων μέσα από τη βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας των εγκαταστάσεών τους.

Παράλληλα, από το 2000 και μετά, ξεκίνησαν διάφορες επενδύσεις με στόχο την αναβάθμιση των θερμαλιστικών εγκαταστάσεων και των προσφερόμενων υπηρεσιών (Η Γεωγραφία και χωροταξία του θερμαλιστικού τουρισμού στην Ελλάδα, Παπαγεωργίου Μ., 2009).

Σήμερα, ο ιαματικός τουρισμός στην Ελλάδα διαχειρίζεται από το **Υπουργείο Τουρισμού** και συγκεκριμένα από τη Γενική Γραμματεία Τουριστικών Υποδομών και Επενδύσεων και την Διεύθυνση Τουριστικών Επενδύσεων με τα αρμόδια τμήματά της.

Μία σημαντική προσπάθεια γίνεται με την εφαρμογή του Ν.3498/2006 «Ανάπτυξη ιαματικού τουρισμού και λοιπές διατάξεις», στο πλαίσιο του οποίου βρίσκεται σε εξέλιξη η παραγωγή σημαντικού επιστημονικού έργου.

Μετά την εφαρμογή του νόμου, μέχρι 31/12/2017, κατατέθηκαν 124 φάκελοι αναγνώρισης στο Υπουργείο Τουρισμού προκειμένου να αναγνωριστούν οι φυσικοί πόροι ως ιαματικοί. Μέχρι σήμερα έχουν ολοκληρώσει την διαδικασία αναγνώρισης οι 80 φυσικοί πόροι Υπολείπεται η έκδοση 44 ΦΕΚ αναγνώρισης προκειμένου να ολοκληρωθεί η πρώτη φάση ανάπτυξης των ιαματικών φυσικών πόρων της χώρας.

Ως εκ τούτου για τους ήδη αναγνωρισμένους πόρους είναι πλέον πιστοποιημένα τα δεδομένα του χημισμού τους, τα κυβικά ανά ώρα που διατίθενται για εκμετάλλευση, η θερμοκρασία τους, οι θεραπευτικές τους ενδείξεις και αντενδείξεις, το συγκεκριμένο σημείο στο οποίο αναβλύζουν και το ιδιοκτησιακό καθεστώς τους.

Αναφορικά με την έκδοση ειδικών σημάτων λειτουργίας έως σήμερα έχουν λάβει 27 Μονάδες.

Ο αριθμός των ιαματικών φυσικών πόρων της χώρας και η διασπορά τους σε όλη την επικράτεια θεωρείται ικανοποιητικός και επαρκής για την ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού. Το επίπεδο του εξαιρετικού φυσικού περιβάλλοντος και του κλίματος σε συνδυασμό με το επίπεδο των ιαματικών φυσικών πόρων εξασφάλισαν τις συνθήκες ανάπτυξης του ιαματικού τουρισμού και είχαν ως αποτέλεσμα την ανάδειξη σημαντικών λουτροπόλεων (π.χ. Λουτράκι, Αιδηψός).

Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη σημαντικά περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης αφού στις περισσότερες ιαματικές πηγές που λειτουργούν στη χώρα σήμερα συναντάται μόνο η μορφή της θεραπείας και όχι η προσφορά υπηρεσιών που έχουν σχέση με την αναζωογόνηση του οργανισμού. Δηλαδή οι μονάδες που λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα είναι περισσότερο μονάδες ιαματικής θεραπείας και όχι τουρισμού υγείας. Ορισμένες από αυτές διαθέτουν σύγχρονο εξοπλισμό και εφαρμόζουν νέες μεθόδους υδροθεραπείας, όπως καταιονήσεις, υδρομαλάξεις, υδροκινησιοθεραπεία, ασκήσεις γυμναστικής, φυσιοθεραπεία, κ.λ.π.

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπου έχουν δημιουργηθεί μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα πολλών αστέρων που εκτός από τη παροχή υπηρεσιών υδροθεραπευτηρίου, παρέχουν πολλαπλές συμπληρωματικές υπηρεσίες και παροχές (μπαρ, εστιατόριο, πισίνες, κ.λ.π.) υψηλού επιπέδου που τις έχουν κατατάξει πολύ ψηλά στις προτιμήσεις του κόσμου. Μία τέτοια περίπτωση είναι το ΘΕΡΜΑΙ ΣΥΛΛΑ SPA & WELLNESS HOTEL στην Αιδηψό που συγκαταλέγεται στη λίστα με τα 10 καλύτερα Thermal Spa στον κόσμο σύμφωνα με το περιοδικό Conde Nast Traveller ενώ παλαιότερα είχε ψηφιστεί από το κοινό στην πρώτη θέση στην κατηγορία «καλύτερο ξενοδοχειακό Spa» στην Ελλάδα στο πλαίσιο των «PHILOXENIA TOURISTA AWARDS 2008».

Σήμερα, οι εγκαταστάσεις των περισσότερων ιαματικών φυσικών πόρων χρησιμοποιούνται μόνο για θεραπευτικούς σκοπούς καθώς δεν περιλαμβάνονται συμπληρωματικές υπηρεσίες ευεξίας και πρόληψης που έχουν σχέση με την αναζωογόνηση του οργανισμού, μη ακολουθώντας τις διεθνείς εξελίξεις. Η ζήτηση χαρακτηρίζεται από έντονη εποχικότητα, με πρώτο το μήνα Σεπτέμβριο και ακολούθως το μήνα Αύγουστο. Οι μικρές ιαματικές πηγές προτιμώνται περισσότερο από τον τοπικό πληθυσμό ενώ τις μεγάλες λουτροπόλεις τις επισκέπτονται άτομα από όλα τα μέρη της Ελλάδος. Ο μέσος όρος παραμονής των ατόμων που επισκέπτονται τους ιαματικούς πόρους είναι σχεδόν 2 εβδομάδες ενώ όσο αφορά στην ηλικία και στο φύλλο των λουόμενων παρατηρείται ότι είναι άτομα τρίτης ηλικίας με τις γυναίκες να αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό (60-65%).

Ο αριθμός των ατόμων που χρησιμοποιεί τους ιαματικούς φυσικούς πόρους της Ελλάδος είναι πάρα πολύ μικρός και βαίνει μειούμενος από χρονιά σε χρονιά. Σύμφωνα με την Επισκόπηση και Ανάλυση των στοιχείων επισκεψιμότητας των λουτρικών μονάδων – Ε.Κ.Κ.Ε. 2017, αυτή η φθίνουσα πορεία αποδίδεται σε διάφορους παράγοντες με κυριότερο όλων τις περικοπές των χορηγήσεων από τα ασφαλιστικά ταμεία προς του δικαιούχους που αφορούν:

- στον αριθμό των εγκρινόμενων αιτήσεων - χρονική διάρκεια εγκρινόμενης θεραπείας,
- στον αποκλεισμό πιθανών επισκεπτών των λουτρικών μονάδων από άλλες γεωγραφικές περιοχές,
- στην εξαίρεση κάποιων παθήσεων από τον κατάλογο των εγκρινόμενων παροχών.

Παράλληλα, σύμφωνα πάντα με την ίδια πηγή, η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του αριθμού των ημερών παραμονής των επισκεπτών οι οποίοι κάλυπταν με δικούς τους πόρους την απαιτούμενη δαπάνη.

Στην ανωτέρω διαπίστωση θα πρέπει να αθροισθούν και οι επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης της Covid 19, οι οποίες προκαλούν δυσχέρειες στην ομαλή λειτουργία των φορέων διαχείρισης των ιαματικών φυσικών πόρων αλλά και περιόρισαν τη ζήτηση των υπηρεσιών τους.

Ακόμη, από εκτιμήσεις και εμπειρική παρατήρηση προκύπτει ότι, η έλλειψη ικανοποιητικών υποδομών και η έλλειψη πληροφόρησης του κοινού για τα ευεργετικά αποτελέσματα της χρήσης των ιαματικών φυσικών πόρων αποτελούν πρόσθετους παράγοντες μείωσης των επισκεπτών.

Επίσης, η έλλειψη υψηλού επιπέδου διαχείρισης (management) είχε ως αποτέλεσμα οι ελληνικές ιαματικές πηγές να μην καταφέρουν να προσεγγίσουν άλλες αγορές - στόχους (πλην ελαχίστων εξαιρέσεων) προκειμένου να αλλάξουν τη σύνθεση του πελατολογίου τους με γνώμονα την ηλικία του, το επίπεδο μόρφωσης και την οικονομική του κατάσταση.

Επιπλέον, αρνητικός παράγοντας αποτελεί και το γεγονός της μείωσης του επιδόματος λουτροθεραπείας που παρέχεται από τα ασφαλιστικά ταμεία. Σύμφωνα με την υπ' αριθμό ΔΒ3Α/Φ115/οικ.24616/9-6-2017 επιστολή του Τμήματος Ενιαίου Κανονισμού Παροχών Υγείας (Ε.Κ.Π.Υ.) Πρόληψης και Προαγωγής Υγείας, το επίδομα λουτροθεραπείας παρέχεται στους ασφαλισμένους του ΕΟΠΥΥ όταν είναι αναγκαία η θεραπεία της πάθησής τους, από αναγνωρισμένες από το κράτος λουτροπηγές, κατά τη διάρκεια της λουτρικής περιόδου, η οποία διαρκεί από την 1^η Ιουνίου έως και την 31^η Οκτωβρίου κάθε έτους. Για το 2017 το ποσό του επιδόματος λουτροθεραπείας ανήλθε στα 150€ και χορηγείται για την πραγματοποίηση κατά ανώτατο όριο 15 λούσεων. Το δικαίωμα της χορήγησης του επιδόματος λουτροθεραπείας έχουν οι ασφαλισμένοι που πάσχουν από αυτοάνοσες ρευματικές παθήσεις (ρευματοειδής αρθρίτιδα, συστηματικός ερυθηματώδης λύκος, συστηματική σκλήρυνση, πολυμυοσίτιδα – δερματίτιδα, ρευματοειδή πολυμυαλγία, μεικτή νόσος του συνθετικού ιστού), μετατραυματικές δυσκαμψίες, μετατραυματική αρθρίτιδα, δερματοπάθειες, όπως ψωρίαση, χρόνιο έκζεμα και χρόνια διάχυτη νευροδερματίτιδα.

Αντίστοιχο επίδομα παρέχει το ΥΠΕΘΑ σε ανάπηρους αξιωματικούς και θύματα άμαχου πληθυσμού καθώς και το Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών & Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας για λουτροθεραπεία, ποσιθεραπεία, εισπνοθεραπεία και αεροθεραπεία.

Εξετάζοντας διαχρονικά τα επιδόματα λουτροθεραπείας διαπιστώνεται η διαρκής μείωση του διατιθέμενου ποσού και του αριθμού των επιδοτούμενων λούσεων. Συγκεκριμένα το επίδομα για το έτος 2012 ανέρχονταν στα 250€ για 15 λούσεις, ενώ το 2010 το επίδομα αφορούσε σε 20 λούσεις και το ποσό της επιδότησης υπολογίζονταν βάσει του ελάχιστου ορίου κρατικής διατίμησης με αφαίρεση της συμμετοχής. Επίσης, διαπιστώθηκε η αυστηρός καθορισμός των κριτηρίων λήψης του επιδόματος, καθώς έχει διατυπωθεί η βούληση για περιορισμό είτε των δικαιούχων, είτε της χρήσης.

Συμπερασματικά, η συνεισφορά των εν λόγω προγραμμάτων στην στήριξη των ιαματικών λουτρών της χώρας, αποτελεί ταυτόχρονα πλεονέκτημα αλλά και μειονέκτημα για τον ιαματικό τουρισμό. Αφενός, όπως είναι εύλογο, ενίσχυσαν (αν όχι εξασφάλισαν) τη ζήτηση για υπηρεσίες λουτροθεραπείας, από την άλλη όμως, συσσωρεύσαν μια σειρά από αρνητικές παραμέτρους στη λειτουργία των κέντρων, οι οποίες έχουν ως εξής:

- ✓ Τα ιαματικά κέντρα κατεύθυναν τη λειτουργία τους προς τον «επιδοτούμενο» τουρισμό, γεγονός το οποίο διαμόρφωσε στάσιμες συνθήκες και απέτρεψε την εξέλιξη και αναζήτηση νέων αγορών και ομάδων πελατών.
- ✓ Διαμόρφωσαν έντονη εποχικότητα στη ζήτηση, σε έναν κλάδο που από τη φύση του μπορεί να άρει τα φαινόμενα της εποχικότητας.
- ✓ Ταυτίστηκε η εικόνα των ιαματικών λουτρών με τους ηλικιωμένους και μάλιστα με εκείνους που φέρουν χρόνιες παθήσεις. Η εικόνα αυτή λειτούργησε αποτρεπτικά σε άλλες ομάδες πληθυσμού, τόσο ηλικιακές όσο και κοινωνικές, προς την προσέλευσή τους.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο ιαματικός τουρισμός φαίνεται να συντηρείται κατά ένα μεγάλο ποσοστό από την κοινωνική πολιτική του κράτους (και τα ασφαλιστικά ταμεία) και να προσελκύει άτομα κυρίως χαμηλών εισοδημάτων αν και τα τελευταία χρόνια διαφαίνεται μία αναπτυσσόμενη τάση των νεότερων ηλικιακά ατόμων για χρήση των ιαματικών φυσικών πόρων στο γενικότερο πλαίσιο της καλής υγείας, πρόληψης, αποκατάστασης, αναζωογόνησης και της ευεξίας.

1.2.4 Τάσεις της Ελληνικής Αγοράς

Η παράθεση των στοιχείων επισκεψιμότητας των λουτρικών μονάδων για τα τελευταία 12 έτη (2005 – 2016), μέσα από το ερευνητικό πρόγραμμα «Ιαματικές Πηγές και Λουτρότοποι» που υλοποιεί το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε.), αποτυπώνει την τάση που επικρατεί τα τελευταία χρόνια στην Ελληνική Αγορά της επισκεψιμότητας των λουτρικών μονάδων, η οποία είναι πτωτική.

Η τάση αυτή προκύπτει από τον αριθμό των εισιτηρίων για το χρονικό διάστημα από το 2005 έως το 2016 ο οποίος μειώθηκε από 1.979.168 εισιτήρια σε 927.791 εισιτήρια σημειώνοντας την πολύ σημαντική **πτώση του 53,12%**. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι μέχρι το 2009, για κάθε χρόνο από το 2005 και μετά, υπήρχε αύξηση των εισιτηρίων η οποία συνολικά ανήλθε στο 17,4%. Από το 2009 και μετά, και ιδιαίτερα την περίοδο 2009-2012, σημειώθηκε σημαντική πτώση η οποία διαμορφώθηκε στο 62,31% συγκριτικά με το 2009, γεγονός που οφείλεται και στην έναρξη της οικονομικής κρίσης. Το θετικό είναι ότι το 2016 σημειώθηκε αύξηση των εισιτηρίων, συγκριτικά με το 2015, ποσοστού 7,9%.

Μία ακόμη τάση που σχετίζεται με την επισκεψιμότητα των λουτρικών μονάδων είναι η εποχιακή ζήτηση στη διάρκεια του χρόνου. Έτσι, πολλές μονάδες, αν και λειτουργούν όλο το έτος, δέχονται τον μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών τους κατά τη λουτρική περίοδο από τον Ιούνιο έως και τον Οκτώβριο με το υπόλοιπο χρονικό διάστημα να υπολειπονται με περιορισμένη προσέλευση τα Σαββατοκύριακα και τις περιόδους εορτών. Η συγκεκριμένη τάση σκιαγραφεί και το προφίλ των περισσότερων επισκεπτών, οι οποίοι επισκέπτονται τις μονάδες κατά τη λουτρική περίοδο, που είναι τα άτομα μεγάλης ηλικίας τα οποία επισκέπτονται τις ιαματικές πηγές με σκοπό να ενισχύσουν τη θεραπευτική αγωγή τους με στόχο την αποθεραπεία.

Περισσότερα χαρακτηριστικά του προφίλ των επισκεπτών καταγράφηκαν στην έρευνα «Διερεύνηση – Μέτρηση ποιοτικών και ποσοτικών χαρακτηριστικών των χρηστών Ιαματικών Πηγών Ελλάδος» που πραγματοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας για λογαριασμό του Συνδέσμου Δήμων Ιαματικών Πηγών Ελλάδος (Σ.Δ.Ι.Π.Ε.). Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από τον Μάιο έως τον Οκτώβριο του 2015 και συμμετείχαν 20 μέλη του Σ.Δ.Ι.Π.Ε. Σύμφωνα με αυτήν, προέκυψαν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- ✓ Η πλειοψηφία των χρηστών ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 41-60 ετών (44,2%), ακολουθούμενη από την ηλικιακή ομάδα 61-70 ετών (21%) και 71 ετών και άνω (18,1%)².
- ✓ Το μορφωτικό επίπεδο των χρηστών είναι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (52,3%)
- ✓ Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των χρηστών είναι έγγαμοι (80,1%)
- ✓ Με βάση την επαγγελματική τους κατάσταση οι περισσότεροι είναι συνταξιούχοι (43,8%), ακολουθούμενοι από τους ιδιωτικούς υπαλλήλους (15,7%) και τους ελεύθερους επαγγελματίες (11,3%)
- ✓ Το μεγαλύτερο ποσοστό των χρηστών (62%) είναι ουδέτεροι, όσο αφορά το θεραπευτικό αποτέλεσμα, και μόνο το 37,9% δήλωσε ικανοποιημένο.
- ✓ Το μεγαλύτερο ποσοστό των χρηστών (76,9%) προτιμά να επισκέπτεται τους ιαματικούς φυσικούς πόρους κατά την καλοκαιρινή περίοδο μαζί με κάποιο συγγενικό ή φιλικό πρόσωπο.
- ✓ Η ενημέρωση των χρηστών για τους ιαματικούς φυσικούς πόρους που επισκέφτηκαν (52,3%), έγινε από το κοντινό τους οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον.
- ✓ Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των χρηστών (90,9%) θα επισκεφτεί εκ νέου τις εγκαταστάσεις των λουτρών που επισκέφτηκε και θα τις συστήσει και στο οικογενειακό/ φιλικό του περιβάλλον.
- ✓ Η **συνολική ικανοποίηση** των χρηστών από τις διακοπές τους είναι **πολύ υψηλή** και φτάνει σε ποσοστό το 79,5% ενώ η ικανοποίησή τους είναι **σχετική όσο αφορά στο οικονομικό κόστος** των διακοπών τους (75,8%). Επίσης, προέκυψαν τρεις τομείς οι οποίοι χρήζουν περαιτέρω βελτίωσης και είναι η **εστίαση, η διασκέδαση και τα τοπικά μέσα μεταφοράς**.

Όσο αφορά στα ποιοτικά χαρακτηριστικά του ιαματικού τουρισμού - θερμαλισμού η τάση που διαμορφώνεται σήμερα στην Ελληνική Αγορά είναι μία στροφή από τον κλασικό ιαματικό τουρισμό προς τον τουρισμό υγείας και ευεξίας γενικότερα (**wellness και spa**). Ολοένα και περισσότερες παραδοσιακές λουτρικές μονάδες προσπαθούν να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα, περιλαμβάνοντας στις παροχές τους συμπληρωματικές υπηρεσίες πέρα από αυτές που σχετίζονται με τον ιαματικό φυσικό πόρο. Έτσι, υπάρχουν πολλές μονάδες, κυρίως αυτές που τελούν υπό ιδιωτικό καθεστώς διοίκησης και διαχείρισης του ιαματικού φυσικού πόρου, που έχουν εντάξει νέες συμπληρωματικές υπηρεσίες (προγράμματα προληπτικής υγιεινής, βελτίωσης φυσικής κατάστασης, θεραπείες ομορφιάς, κ.λ.π.) προκειμένου να αναβαθμίσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους και να καλύψουν τις ανάγκες των επισκεπτών τους για μια πιο ολιστική προσέγγιση σε ότι αφορά την υγεία τους.

Ο βασικός λόγος των πρόσθετων αυτών υπηρεσιών είναι αρχικά η βιωσιμότητά τους, αφού με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσουν να προσελκύσουν νεότερους ηλικιακά επισκέπτες, αλλά και η επιμήκυνση της περιόδου λειτουργίας τους πέρα από την λουτρική περίοδο.

Μία ακόμη τάση που υφίσταται και αφορά στις υφιστάμενες λουτρικές μονάδες είναι ο εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση των εγκαταστάσεών τους ως μία ακόμη αναγκαιότητα προκειμένου να αναβαθμίσουν τις υποδομές τους και κατ' επέκταση και τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους και να βελτιώσουν τη θέση τους στον ανταγωνισμό.

Σημαντική τάση μπορεί να θεωρηθεί επίσης η ανάπτυξη του τουρισμού ευεξίας που θα μπορούσε να ειπωθεί ότι τοποθετείται ανάμεσα στον ιαματικό τουρισμό και τον τουρισμό αναψυχής.

² σ.σ.: τα στοιχεία προκύπτουν από τις συμμετέχουσες στην έρευνα λουτροπόλεις

Οι μονάδες αυτές έχουν αναπτυχθεί εντός ξενοδοχειακών μονάδων, σε οργανωμένες εγκαταστάσεις ειδικών προδιαγραφών, από ιδιωτικές κυρίως επενδύσεις, και απασχολούν εξειδικευμένο προσωπικό παρέχοντας υπηρεσίες υψηλής ποιότητας.

Οι νέες υπηρεσίες αποτυπώνονται στην παροχή προγραμμάτων και υπηρεσιών που συντελούν στη δημιουργία αισθήματος ευεξίας (χαλαρωτικό & αθλητικό μασάζ, υπηρεσίες ρεφλεξολογίας, αισθητικής, αρωματοθεραπείας, βοτανοθεραπείας, φυσικοθεραπείας, κ.λ.π.), τις υπηρεσίες βελτίωσης της φυσικής κατάστασης καθώς και προγράμματα προληπτικής υγιεινής. Όλες οι παραπάνω υπηρεσίες παρέχονται από έμπειρους επαγγελματίες (φυσιοθεραπευτές, αισθητικοί, κ.ά.) προκειμένου να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Συμπερασματικά, η ύπαρξη των εξαιρετών ιαματικών φυσικών πόρων, η προσθήκη νέων υπηρεσιών από τις λουτρικές μονάδες, η ύπαρξη οργανωμένων χώρων ευεξίας (wellness και spa), σε συνδυασμό με την πλούσια πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά, το φυσικό περιβάλλον και τη διαδεδομένη μεσογειακή διατροφή μπορούν να αποτελέσουν σημαντικούς παράγοντες επιτυχίας και συμβολής στη μετατροπή της Ελλάδος εκτός από προορισμό των καλοκαιρινών διακοπών σε προορισμό παροχής υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας στον ιαματικό τουρισμό αλλά και τον τουρισμό ευεξίας.

1.2.5 Ο ιαματικός τουρισμός στη Διεθνή Αγορά

Σε πολλές χώρες και περιοχές, από την Ευρώπη έως την Ιαπωνία και έως τις Άνδεις της Λατινικής Αμερικής, οι σύγχρονες μορφές spa προέρχονται από την παλιές παραδόσεις της αναζωογόνησης και της θεραπείας του σώματος και του πνεύματος με τη χρήση θερμών και μεταλλικών πηγών.

Το ενδιαφέρον των καταναλωτών για τους φυσικούς πόρους έχει αναζωπυρωθεί, καθώς αναζητούν όλο και περισσότερο αυθεντικές εμπειρίες, συναφείς με το φυσικό περιβάλλον. Τα τελευταία χρόνια οι επενδύσεις επιταχύνθηκαν με σκοπό την ανακαίνιση παλιών δομών και την δημιουργία νέων θέρετρων και ψυχαγωγικών εγκαταστάσεων στις περιοχές των ιαματικών πηγών. Πλέον, πολλές χώρες εμπορεύονται τους φυσικούς τους πόρους ως κύριο τουριστικό προϊόν (Global SPA and Wellness Economy Monitor Report, Σεπτέμβριος 2014).

Στο πλαίσιο της ανωτέρω έκθεσης, γίνεται διαχωρισμός των εγκαταστάσεων των ιαματικών πηγών σε εκείνες που προσφέρουν υπηρεσίες spa (μασάζ, θεραπείες προσώπου κ.α.) παράλληλα με την χρήση των ιαματικών πόρων και σε εκείνες που δεν προσφέρουν συμπληρωματικές υπηρεσίες. Εκτιμάται πως υπάρχουν 26.847 δομές/εγκαταστάσεις που έχουν αναπτυχθεί γύρω από ιαματικούς φυσικούς πόρους, σε 103 χώρες. Από αυτές, μόνο 6.504 δομές προσφέρουν συμπληρωματικές υπηρεσίες spa, συγκεντρώνουν όμως το 64% των εσόδων της βιομηχανίας του ιαματικού τουρισμού, γεγονός το οποίο οφείλεται στο συχνά χαμηλό κόστος εισιτηρίου καθώς και ότι είναι συχνά παραδοσιακές δομές ή δομές αναπτυγμένες σε φυσικό – αγροτικό περιβάλλον.

Πίνακας 3: Παγκόσμια Βιομηχανία Θερμών / Μεταλλικών Πηγών, 2013

	Αριθμός εγκαταστάσεων	Έσοδα (δισ \$ ΗΠΑ)	Μ.Ο. εσόδων ανά εγκατάσταση (\$)
Με υπηρεσίες spa	6.504	\$32,00	4.922.555
Χωρίς υπηρεσίες spa	20.343	\$18,00	886.147
Σύνολο	26.847	\$50,00	1.863.990

Πηγή: Global SPA and Wellness Economy Monitor, 2014 – Global Wellness Institute

Αναφορικά με την χωροθέτηση των εγκαταστάσεων των ιαματικών πηγών, σύμφωνα με την ανωτέρω μελέτη, παρατηρείται συγκέντρωσή τους σε μικρό αριθμό χωρών, κυρίως την Ευρώπη και την Ασία, όπου η σχετική βιομηχανία είναι περισσότερο ώριμη. Η Ιαπωνία και η Κίνα εκπροσωπούν το 51% των εσόδων της βιομηχανίας,

γεγονός το οποίο οφείλεται στα εκατοντάδες onsen της Ιαπωνίας (ιαματικές πηγές και εγκαταστάσεις) και στις τεράστιες επενδύσεις που πραγματοποιούνται στα θέρετρα της Κίνας.

Πίνακας 4: Η κατάταξη των χωρών βάσει της αγοράς των Θερμών/Μεταλλικών Πηγών το έτος 2013

	Αριθμός εγκαταστάσεων	Έσοδα (δισ \$ ΗΠΑ)	Κατάταξη το 2013
Κίνα	2160	14.078,3	1
Ιαπωνία	17653	11.687,0	2
Γερμανία	1265	7.520,00	3
Ρωσία	776	3.688,5	4
Ιταλία	756	1.742,7	5
Αυστρία	124	928,8	6
Τουρκία	196	862,4	7
Ουγγαρία	531	691,3	8
Δημοκρατία της Τσεχίας	84	686,4	9
Ισπανία	165	672,0	10
Γαλλία	175	665,5	11
Πολωνία	72	576,0	12
Ελβετία	61	485,8	13
Σλοβενία	63	436,2	14
Η.Π.Α.	185	395,0	15
Πορτογαλία	84	376,2	16
Σλοβακία	81	364,8	17
Ταϊβάν	119	307,5	18
Ρουμανία	70	295,0	19
Ισλανδία	135	293,0	20
Νότιος Κορέα	96	283,4	21
Νέα Ζηλανδία	96	255,0	22
Βραζιλία	52	230,0	23
Μεξικό	576	225,0	24
Σερβία	58	188,0	25

1.2.6 Τάσεις της Διεθνούς Αγοράς

Όπως προαναφέρθηκε, ο τουρισμός υγείας γενικότερα θεωρείται ως η πλέον αναπτυσσόμενη εναλλακτική μορφή τουρισμού παγκοσμίως αν και στη σημερινή του μορφή (ιατρικός τουρισμός, τουρισμός ευεξίας, ιαματικός τουρισμός) δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια και τα στοιχεία είναι μάλλον συγκεχυμένα.

Σύμφωνα με τη μελέτη “Wellness-for-Whom-Where-and-What-Wellness-Tourism-2020” (2011), οι βασικές κατηγορίες υπηρεσιών της συγκεκριμένης μορφής τουρισμού σε παγκόσμιο επίπεδο είναι:

Ξενοδοχεία ευεξίας και κέντρα spa: οι υπηρεσίες προσφέρονται μέσα από θεραπείες που συχνά βασίζονται σε υδάτινους πόρους.

Ιατρικές (χειρουργικές) υπηρεσίες: οι υπηρεσίες που προσφέρονται περιλαμβάνουν θεραπείες όπως επεμβάσεις π.χ. οδοντιατρική, αισθητική, κ.λ.π. ή ακόμη και επεμβάσεις για τη ζωή.

Αναψυχή και ψυχαγωγία: οι υπηρεσίες που παρέχονται μέσα από ένα ευρύ φάσμα εγκαταστάσεων και προγραμμάτων για τους επισκέπτες που αναζητούν τη χαλάρωση, τη διασκέδαση και την αναζωογόνηση.

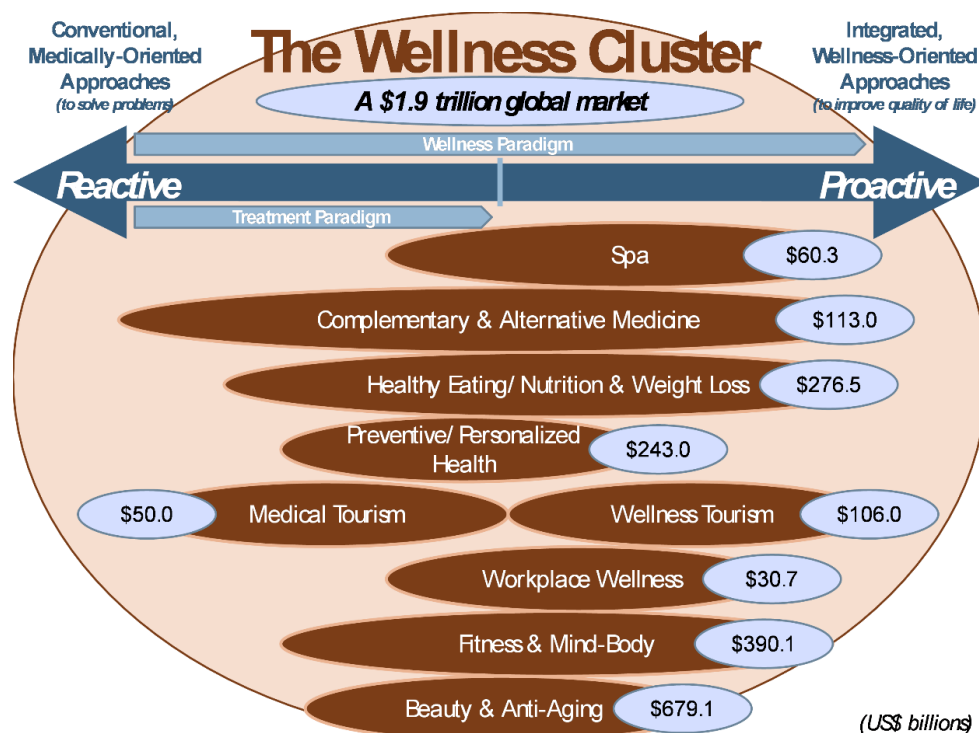
Πνευματική και ολιστική προσέγγιση: οι υπηρεσίες που έχουν επικεντρωθεί στην πνευματική αναζήτηση του ατόμου και οδηγούν σε υπέρβαση ή φώτιση.

Ιατρικές (θεραπευτικές) υπηρεσίες: παρόμοιες με τις χειρουργικές με τη διαφορά ότι απαιτούν μακρά διαμονή ή επανάληψη της επίσκεψης.

Προκύπτει λοιπόν από τα παραπάνω ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες στον τομέα του τουρισμού υγείας είναι ποικίλες και προσαρμόζονται στις ανάγκες και τις απαιτήσεις των «τουριστών». Για να γίνει περισσότερο κατανοητή η ανάλυση της διεθνούς τάσης στον τομέα του Τουρισμού Υγείας και Ευεξίας θα πρέπει αρχικά να γίνει διάκριση των διαφορετικών προσεγγίσεων ως προς τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Σύμφωνα με τη σχετική μελέτη της Global Spa Summit 2010 – Stanford Research Institute International (SRI International), οι προσεγγίσεις διακρίνονται σε «κατασταλτικές» (reactive) και σε «προληπτικές» (proactive). Οι πρώτες προσεγγίζουν την Υγεία και Ευεξία ως μηχανισμούς για την θεραπεία ή την αντιμετώπιση υφιστάμενων ασθενειών ή καταστάσεων. Οι δεύτερες, προσεγγίζουν τις υπηρεσίες ως μηχανισμούς βελτίωσης της ποιότητας ζωής των καταναλωτών, δηλαδή να βελτιώσουν την υγεία τους και να έρθουν σε βέλτιστα επίπεδα ευημερίας.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του SRI International η βιομηχανία υπηρεσιών Ευεξίας, το 2010 αντιπροσώπευε σχεδόν 2 τρις δολάρια στην παγκόσμια αγορά, **ποσό το οποίο εμφανίζεται αυξημένο στα 3,7 τρις το 2015**. Στο γράφημα 1 που ακολουθεί αποτυπώνεται το μέγεθος της αγοράς, το 2010, ανά είδος παρεχόμενης υπηρεσίας, όπου μόλις το 2,5% της παγκόσμιας αφορά σε κατασταλτικές προσεγγίσεις ενώ 97,5% σε προληπτικές προσεγγίσεις.

Γράφημα 3: Κατασταλτικές & Προληπτικές προσεγγίσεις (μέγεθος αγοράς)

Στην ίδια έρευνα, 319 εργαζόμενοι του τομέα υγείας – ευεξίας και 1.077 καταναλωτές ρωτήθηκαν για την άποψή τους σχετικά με την ευεξία – ως έννοια και ως στάση. Ως αποτέλεσμα της έρευνας:

- 81% των ερωτηθέντων καταναλωτών δήλωσαν πως έχουν έντονο ή παρά πολύ ενδιαφέρον για την βελτίωση της προσωπικής τους ευεξίας μέσω της άσκησης, της διατροφής και της επίσκεψης σε spa

- 82% των ερωτηθέντων εργαζόμενων στην συγκεκριμένη βιομηχανία δήλωσε πως έχουν κάνει βήματα ώστε να ανταποκριθούν στο νέο κίνημα της ευεξίας τα 5 τελευταία έτη και από αυτούς το 91% δήλωσε ότι οι αλλαγές που έκαναν ήδη αποφέρουν κέρδη
- 9 στις 10 επιχειρήσεις δήλωσαν πως προτίθενται να προβούν σε νέες επενδύσεις σχετικές με την ανάπτυξη των υπηρεσιών ευεξίας τα επόμενα 5-10 χρόνια.

Ως συμπέρασμα της ανωτέρω μελέτης καταγράφονται οι ευκαιρίες και οι πόροι που υπάρχουν στον τομέα της ευεξίας:

Στην κατασταλτική προσέγγιση:

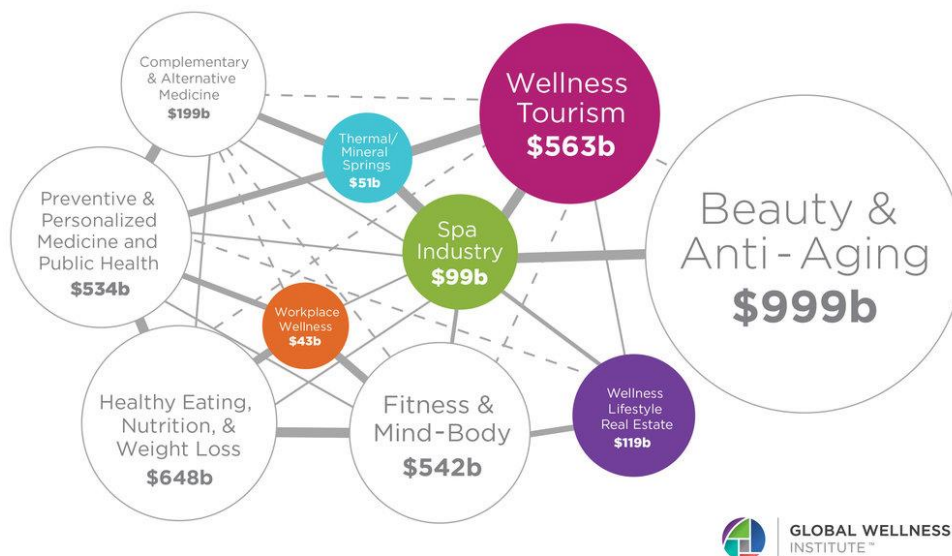
- Ανάπτυξη συνεργασιών με συμβατικά ιατρικά ιδρύματα για την παροχή συμπληρωματικών και ολοκληρωμένων θεραπευτικών υπηρεσιών σε ασθενείς (π.χ. μασάζ). Επίσης, προτείνεται η ανάπτυξη ειδικών πακέτων θεραπείας για συγκεκριμένες ασθένειες ή ειδικά πακέτα υπηρεσιών ενίσχυσης της αυτοπεποίθησης και του καλλωπισμού σε ασθενείς με σοβαρές ασθένειες προκειμένου να βελτιώσουν την διάθεσή τους, την εικόνα τους και την θετικότητα τους απέναντι στην θεραπεία τους
- Ανάπτυξη συνεργασιών με τον ιατρικό κλάδο για την ενθάρρυνση και την διεξαγωγή τεκμηριωμένων ερευνών
- Ανάπτυξη συνεργασιών με την ιατρική τουριστική βιομηχανία για την δημιουργία συμπληρωματικών υπηρεσιών σε ασθενείς που βρίσκονται σε προ-εγχειρητικό, μετεγχειρητικό στάδιο και σε στάδιο ανάρρωσης. Επίσης, δημιουργία πακέτων στην παροχή υπηρεσιών spa, καλλωπισμού και ευεξίας στους συνοδούς των ασθενών

Στην προληπτική προσέγγιση:

- Αναδιάρθρωση των υφιστάμενων υπηρεσιών και ανάπτυξη νέων προκειμένου να προβληθούν οι ιαματικοί φυσικοί πόροι ως αναγκαιότητα ευεξίας, ειδικά στη βάση παραδοσιακών θεραπειών, εκπαίδευση καταναλωτών σχετικά με τα θεραπευτικά οφέλη των θεραπειών
- Παροχή βοήθειας στους καταναλωτές να κατανοήσουν και να επιλέξουν τις υπηρεσίες των spa χρησιμοποιώντας εργαλεία αξιολόγησης της ευεξίας και δημιουργώντας εξατομικευμένα πακέτα υπηρεσιών / προϊόντων
- Τοποθέτηση των ιαματικών πόρων ως κέντρα ολοκληρωμένων / ολιστικών προσεγγίσεων ευεξίας με τη δημιουργία ολοκληρωμένων πακέτων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες spa, εξατομικευμένη άσκησης, υπηρεσίες μυαλού – σώματος, συμβουλές διατροφής, υγιούς γήρανσης, ομορφιάς, Life coaching κ.α.
- Παροχή συνεχούς φροντίδας στους πελάτες με την οικοδόμηση μακροπρόθεσμων σχέσεων μέσω της ανάπτυξης συνδρομητικών προγραμμάτων ή υπηρεσιών life coaching

Σε παγκόσμιο επίπεδο και σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία του Global Wellness Institute, όπως φαίνεται στο παρακάτω γράφημα 2, τα έσοδα από τον παγκόσμιο τουρισμό ευεξίας αυξήθηκαν κατά 14% από το 2013 έως το 2015 με 563 δις δολάρια. Αξιοσημείωτη είναι επίσης η αναφορά ότι τα έσοδα της παγκόσμιας οικονομίας ευεξίας που διαμορφώνονται από ανάλογες υπηρεσίες (βιομηχανία spa, θερμές ιαματικές πηγές, προληπτική και εξατομικευμένη ιατρική και δημόσια υγεία, ευεξία στο χώρο εργασίας, γύμναση σώματος, συμπληρωματική και εναλλακτική ιατρική, υγιεινή διατροφή και απώλειας βάρους, ομορφιά και αντιγήρανση) φτάνουν το ιλιγγιώδες ποσό των 3,7 τρις δολαρίων. Από αυτές, τα έσοδα από τη βιομηχανία spa φτάνουν τα 99 δις δολάρια, τις θερμές ιαματικές πηγές τα 51 δις δολάρια, την προληπτική και εξατομικευμένη ιατρική και δημόσια υγεία τα 534 δις δολάρια.

GLOBAL WELLNESS ECONOMY: \$3.7 trillion in 2015

Note: Numbers may not add due to overlap in segments.

GLOBAL WELLNESS
INSTITUTE™

Γράφημα 4: Παγκόσμια οικονομία ευεξίας

Οι ΗΠΑ παραμένουν η παγκόσμια δύναμη με την μεγαλύτερη εθνική αγορά **τουρισμού ευεξίας** με έσοδα 202 δις δολάρια και με αγορά τρεις φορές μεγαλύτερη από τη 2^η σε θέση Γερμανία. Η χώρα που έδειξε τη μεγαλύτερη ανάπτυξη ήταν η Κίνα μετακινούμενη από την 9^η μεγαλύτερη αγορά το 2013, στην 4^η το 2015, με αύξηση των εσόδων πάνω από 300%, από 12,3 δισεκατομμύρια έως 29,5 δισεκατομμύρια δολάρια. Η ΗΠΑ, η Γερμανία, η Κίνα μαζί με τη Γαλλία και την Ιαπωνία αντιπροσωπεύουν το 61% της παγκόσμιας αγοράς.

Αντίστοιχα, εκτιμάται ότι οι καταναλωτές των υπηρεσιών Υγείας και Ευεξίας ανέρχονται περίπου στους 289 εκ. στις 30 πιο βιομηχανικά ανεπτυγμένες και πλούσιες χώρες του κόσμου, αριθμός ο οποίος διαρκώς αυξάνεται.

Σύμφωνα με σχετικό ενημερωτικό δελτίο του 2015 που εξέδωσε το Center for the Promotion of Imports, το οποίο χρηματοδοτείται από το Υπ. Εξωτερικών της Ολλανδίας, η Ευρώπη είναι η πρώτη περιφέρεια σε παγκόσμιο επίπεδο για τις εισερχόμενες εκδρομές τουρισμού ευεξίας και η δεύτερη σε δαπάνες τουρισμού ευεξίας.

1.2.7 Χαρακτηριστικά τουριστών

Οι ευρωπαϊκοί ταξιδιώτες ευεξίας προέρχονται από όλες τις ομάδες ηλικιών και εισοδήματος. Μια έκθεση του CBI - Centre for the Promotion of Imports from developing countries (επίσημος φορέας προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης και των εξαγωγών, που χρηματοδοτείται από το Υπ. Εξωτερικών Ολλανδίας), διέκρινε τους Γερμανούς ταξιδιώτες υγείας και ευεξίας σε έξι (6) σαφώς διαφοροποιημένες ομάδες καταναλωτών. Σύμφωνα με τους εμπειρογνώμονες της βιομηχανίας, οι ίδιες ομάδες μπορούν επίσης να διακριθούν και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, αν και τα ποσοστά ενδέχεται να διαφέρουν ελαφρώς από χώρα σε χώρα.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των τουριστών υγείας και ευεξίας (27%) καταλαμβάνουν οι επισκέπτες εκείνοι που έχουν εμπειρία στον τουρισμό ευεξίας, χαρακτηριζόμενοι ως «φιλόδοξοι» παραθεριστές υγείας, με ηλικία που κυμαίνεται κατά κύριο λόγο από 40 έως 69 ετών (ποσοστό 54%) που έχουν ενδιαφέρον και για συμπληρωματικές υπηρεσίες (μασάζ, σώματος, fitness, κ.λ.π.) πέρα των ιαματικών υπηρεσιών. Επίσης, ενδιαφέρονται για οφέλη έναντι της γήρανσης και συνήθως αγοράζουν συμπληρωματικά προϊόντα.

Το αμέσως επόμενο μεγαλύτερο ποσοστό (25%) καταλαμβάνουν οι επισκέπτες εκείνοι, χαρακτηριζόμενοι ως ταξιδιώτες που αναζητούν την αναψυχή, με ηλικία που κυμαίνεται από 20 έως 49 ετών, με μέσο και χαμηλό εισόδημα. Ένα μικρό ποσοστό αυτών (25%) έχουν μία μικρή εμπειρία και το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών επιθυμεί συμπληρωματικές υπηρεσίες όπως σάουνα, solarium, μασάζ, σώματος καθώς και την ύπαρξη πισίνας ή θαλάσσιου πάρκου.

Η επόμενη κατηγορία επισκεπτών, χαρακτηριζόμενοι ως «bon viveur» και αποτελώντας το 19%, είναι ηλικίας άνω των 50 ετών με το 20% αυτών να έχουν προηγούμενη εμπειρία σε αντίστοιχες διακοπές. Είναι μεσαίου εισοδήματος και έχουν υψηλές απαιτήσεις σε προσφερόμενες υπηρεσίες όπως καλό φαγητό, δραστηριότητες αναψυχής και πολιτιστικές δραστηριότητες.

Η μικρότερη ηλικιακή ομάδα επισκεπτών αποτελείται από άτομα με ηλικία κάτω των 40 ετών, χαρακτηριζόμενοι ως «αθλητικός παραθεριστής», έχουν εισοδήματα άνω του μέσου όρου, χωρίς εμπειρία και ενδιαφέρονται για προσφερόμενες υπηρεσίες περιποίησης σώματος και υποδομές αθλητισμού και fitness.

Στην προτελευταία θέση βρίσκεται η χαρακτηριζόμενη ομάδα των «σκεπτικιστών» (11%), οι οποίοι έχουν μία σκεπτικιστική ή αρνητική στάση απέναντι στις διακοπές ευεξίας, με ηλικιακή διάρθρωση που απαντά σε όλες τις ηλικιακές ομάδες και με εισοδήματα όλων των κατηγοριών.

Τέλος, υπάρχει και ένα ποσοστό 5% των επισκεπτών που χαρακτηρίζονται ως «αρχάριοι» και αποτελείται κυρίως από ηλικιωμένους ταξιδιώτες άνω των 60 ετών, με καμία εμπειρία στον τομέα της υγείας και της ευεξίας που εντούτοις ενδιαφέρονται για τον τουρισμό ευεξίας.

Συμπερασματικά, οι ευρωπαίοι τουρίστες αναζητούν υψηλά επίπεδα ποιότητας (καθαριότητα, ασφάλεια, καλά διατηρημένες υποδομές, άνετα δωμάτια, ενημερωμένο και έμπειρο προσωπικό παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών στους τομείς της υγείας και της ευεξίας). Τους ενδιαφέρει η ευελιξία όσον αφορά στην πολιτική των κρατήσεων αλλά και στην επιλογή των υπηρεσιών που θα χρησιμοποιήσουν. Είναι συνειδητοποιημένοι σχετικά με τα θέματα υγείας και γι' αυτό αναζητούν υγιεινό φαγητό και υποδομές σωματικής άσκησης. Αναζητούν αυθεντικές και παραδοσιακές θεραπείες. Ενδιαφέρονται για την σωματική άσκηση και ιδιαίτερα αυτή που εφαρμόζεται στο φυσικό περιβάλλον, όπως ποδηλασία, τρέξιμο αλλά και για εξορμήσεις σε περιοχές πολιτιστικού και ιστορικού ενδιαφέροντος.

1.2.8 Συμπεράσματα

Μελετώντας τόσο την ελληνική όσο και τη διεθνή αγορά στον τομέα του ιαματικού τουρισμού, διαπιστώνουμε πως υφίσταται κοινή τάση μετάβασης από τον κλασικό ιαματικό τουρισμό, στον τουρισμό υγείας και ευεξίας. Ο τουρισμός αυτός βασίζεται στην παροχή ποικίλων υπηρεσιών με στόχο την πρόληψη και αποκατάσταση, δηλαδή υπηρεσιών χαλάρωσης και καλής φυσικής κατάστασης. Οι σχετικές επιχειρήσεις ανταποκρίνονται σε αυτή τη τάση επενδύοντας στην αναβάθμιση των εγκαταστάσεών τους και στον εμπλουτισμό των παρεχόμενων υπηρεσιών. Οι νέες υπηρεσίες πλέον προσανατολίζονται στη διατήρηση του υφιστάμενου πελατολογίου της τρίτης ηλικίας αλλά και την προσέλκυση επισκεπτών νεότερης ηλικίας οι οποίοι τείνουν να συνδυάζουν την χρήση των ανωτέρω υπηρεσιών με την ανάπτυξη παράλληλων δραστηριοτήτων, διαμορφώνοντας την επίσκεψη / θεραπεία σε ολοκληρωμένο πρόγραμμα διακοπών. Η σημαντική διεύρυνση της τυπολογίας πελατών έχει ως αποτέλεσμα την διαρκή αύξηση των μονάδων θερμοαλισμού και επομένως της αύξηση της ανταγωνιστικότητας.

1.2.9 Φορείς Στήριξης Ιαματικού Τουρισμού

Ο ιαματικός τουρισμός στην Ελλάδα διαχειρίζεται από το **Υπουργείο Τουρισμού** και συγκεκριμένα από τη Γενική Γραμματεία Τουριστικών Υποδομών και Επενδύσεων και την Διεύθυνση Τουριστικών Επενδύσεων με το αρμόδιο τμήμα της, το Τμήμα Ειδικών Μορφών Τουρισμού και την Ειδική Υπηρεσία Προώθησης και

Αδειοδότησης Τουριστικών Επενδύσεων (ΕΥΠΑΤΕ) η οποία μεταφέρθηκε από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.) στο Υπουργείο Τουρισμού σύμφωνα με το Π.Δ. 112/2014 (ΦΕΚ179/ Α).

Το Τμήμα Ειδικών Μορφών Τουρισμού είναι υπεύθυνο για τις αναγνωρίσεις των φυσικών πόρων ως ιαματικών και το θεσμικό πλαίσιο του ιαματικού τουρισμού. Παραλαμβάνει και διαχειρίζεται τους φακέλους που κατατίθενται στο Υπουργείο Τουρισμού και αφορούν την αναγνώριση των φυσικών πόρων ως ιαματικών. Στο Τμήμα Ειδικών Μορφών Τουρισμού υπάγεται η Επιτροπή Προστασίας Ιαματικών Φυσικών Πόρων, μία διεπιστημονική επιτροπή, που εξετάζει τις μελέτες και τις αναλύσεις που περιέχουν οι φάκελοι αναγνώρισης και δίνει θετική γνωμοδότηση προκειμένου να συνεχιστεί η διαδικασία και να εκδοθεί η απόφαση αναγνώρισης στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ). Η Επιτροπή αυτή είναι 11μελής και σύμφωνα με το άρθρο 10 του Νόμου 3498/2006 αποτελείται από εκπροσώπους των Ανώτατων Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων, του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, της υπηρεσίας του ΕΟΤ που είναι υπεύθυνη για τους ιαματικούς φυσικούς πόρους, του Γενικού Χημείου του Κράτους, του Ινστιτούτου Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (Ι.Γ.Μ.Ε.), του Υπουργείου Ανάπτυξης, του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης, του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδος.

Η Ειδική Υπηρεσία Προώθησης και Αδειοδότησης Τουριστικών Επενδύσεων (ΕΥΠΑΤΕ) αποτελείται από τρία (3) τμήματα:

- Τμήμα Προσέλκυσης και Ενημέρωσης Επενδυτών
- Τμήμα Υποστήριξης Επενδυτών
- Πολεοδομικό Γραφείο

Σκοπός της είναι να λειτουργεί ως «Υπηρεσία μίας στάσης» για την ενημέρωση των επενδυτών, για την έκδοση των αδειών και την παροχή των εγκρίσεων που είναι απαραίτητες για την έναρξη λειτουργίας των παρακάτω εγκαταστάσεων:

- Των **σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων**
- Των εγκαταστάσεων **ειδικής τουριστικής υποδομής** ανεξαρτήτως μεγέθους και
- Των **κυρίων τουριστικών καταλυμάτων** δυναμικότητας **άνω των 300 κλινών**

Πρόκειται για την υπηρεσία που είναι υπεύθυνη για τη χορήγηση του ειδικού σήματος λειτουργίας (μόνιμη άδεια).

Σημαντικοί φορείς στήριξης του ιαματικού τουρισμού αποτελούν και οι **Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.)** οι οποίοι αναγνωρίζοντας τις τεράστιες δυνατότητες ανάπτυξης του ιαματικού τουρισμού στις περιοχές τους και την προστιθέμενη αξία που μπορεί να αποφέρει στο τουριστικό προϊόν της χώρας, προσπαθούν εδώ και πολλά χρόνια να συντηρήσουν και να αξιοποιήσουν τους ιαματικούς φυσικούς πόρους που βρίσκονται στα διοικητικά τους όρια.

Οι Ο.Τ.Α., στους οποίους έχει παραχωρηθεί η διαχείριση των ιαματικών φυσικών πόρων, έχουν συστήσει νομικά πρόσωπα μέσω των οποίων γίνεται η διαχείριση και εκμετάλλευση των ιαματικών πηγών. Σημειώνεται ότι η διάρκεια παραχώρησης της διαχείρισης από το Ελληνικό Κράτος (Δημόσιο, ΕΟΤ, ΕΤΑΔ Α.Ε.) προς τους ΟΤΑ ή τις Αναπτυξιακές εταιρείες αυτών – και εφόσον αυτοί συναινούν- παρατείνεται για 40 χρόνια από την έναρξη ισχύος του Ν. 4049/2012. Η παράταση ισχύει ακόμη και αν έχει λήξει η αρχική διάρκεια παραχώρησης.

Έτσι, σύμφωνα με στοιχεία του Συνδέσμου Δήμων Ιαματικών Πηγών Ελλάδος, σε επίπεδο διαχείρισης, υπάρχουν 71 ιαματικοί φυσικοί πόροι τους οποίους διαχειρίζονται οι Ο.Τ.Α., 29 ιαματικοί φυσικοί πόροι τους οποίους διαχειρίζεται το κράτος μέσα από την ΕΤΑΔ και το ΤΑΙΠΕΔ ενώ ακόμη 24 ιαματικοί φυσικοί πόροι διαχειρίζονται από ιδιώτες.

Σε επίπεδο επιχειρήσεων εκμετάλλευσης των ιαματικών φυσικών πόρων λειτουργούν τριάντα οκτώ (38) δημοτικές επιχειρήσεις από τις οποίες οι περισσότερες με τη μορφή των ανωνύμων ή κοινωφελών επιχειρήσεων, τριάντα μια (31) ιδιωτικές επιχειρήσεις από τις οποίες οι περισσότερες βρίσκονται στην Αιδηψό χρησιμοποιώντας τον κρατικό ιαματικό φυσικό πόρο και επτά (7) είναι κρατικές.

Ένας ακόμη σημαντικός φορέας στήριξης είναι ο **Σύνδεσμος Δήμων (και Κοινοτήτων) Ιαματικών Πηγών Ελλάδος (ΣΔΙΠΕ)**, ο οποίος ιδρύθηκε το 1983 από τους Ο.Τ.Α. για την προστασία και αξιοποίηση των ιαματικών φυσικών πόρων της Ελλάδος και την εκμετάλλευση αυτών από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ο Σύνδεσμος αριθμεί σήμερα 56 μέλη – Δήμους από όλη την Ελλάδα οι οποίοι έχουν στα διοικητικά τους όρια ιαματικούς φυσικούς πόρους. Έδρα του Συνδέσμου είναι η Θεσσαλονίκη και γενικός στόχος του είναι ο εκσυγχρονισμός και η βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας των λουτροπόλεων της χώρας, με απώτερο σκοπό την ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού όπως αποδεικνύεται και από τους καταστατικούς του σκοπούς που φαίνονται παρακάτω:

1. Ανάπτυξη και διάδοση του θερμαλισμού και των εφαρμογών του
2. Δημιουργία Κέντρων Θερμαλιστικών Σπουδών για την κατάρτιση των νέων στην Υδροθεραπεία-Κλιματοθεραπεία-Πηλοθεραπεία
3. Προώθηση της επιστημονικής έρευνας για την προστασία-αξιοποίηση και διαχείριση των γεωθερμικών πόρων της χώρας καθώς και σύγχρονου νομοθετικού πλαισίου για τα ως άνω
4. Παροχή επιστημονικής και νομικής κάλυψης σε θέματα θερμαλισμού και γεωθερμίας στα μέλη του ΣΔΙΠΕ
5. Διοργάνωση ημερίδων ανάπτυξης και συνδιασκέψεων για τον θερμαλισμό και συνεργασία με διεθνείς και εθνικούς οργανισμούς με ανάλογους σκοπούς
6. Προώθηση και προβολή των στόχων του ΣΔΙΠΕ και του Ιαματικού Τουρισμού με την έκδοση φυλλαδίων, εντύπων, βιβλίων κ.λ.π.

Στόχος του ΣΔΙΠΕ αποτελεί και η εξωστρέφεια των Ελληνικών Ιαματικών φυσικών πόρων με στόχο την προσέλκυση τουριστών. Για το σκοπό αυτό συμμετέχει ενεργά στις δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Συνδέσμου Ιστορικών Λουτροπόλεων (European Historic Thermal Towns Association - EHTTA) εντός και εκτός Ελλάδος.

Η **Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου (ΕΤΑΔ Α.Ε.)** είναι ανώνυμη εταιρεία με σκοπό τη διαχείριση, ανάπτυξη, εκμετάλλευση και αξιοποίηση της ιδιωτικής περιουσίας του Δημοσίου. Η Εταιρεία διαχειρίζεται ένα χαρτοφυλάκιο ακινήτων το οποίο περιλαμβάνει σημαντικά τουριστικά ακίνητα ανά την Ελλάδα, με σημαντική ποικιλία όπως ξενοδοχεία, κάμπινγκ, χιονοδρομικά κέντρα, ιαματικές πηγές, κ.λ.π. αλλά και σημαντικού μεγέθους και εκτάσεις προς τουριστική αξιοποίηση, τίτλους ακινήτων της ιδιωτικής περιουσίας του ελληνικού Δημοσίου καθώς και ακίνητα που έχουν μεταβιβαστεί στο ΤΑΙΠΕΔ.

Μέσα στο πλαίσιο αυτό η ΕΤΑΔ Α.Ε. έχει αναπτύξει πλήθος δραστηριοτήτων μία από τις οποίες είναι η λειτουργία τουριστικών επιχειρηματικών μονάδων ως υποκαταστήματα (μαρίνες, ακτές, ιαματικές πηγές). Βασική προτεραιότητα είναι η διαχείριση και αξιοποίηση των ακινήτων του χαρτοφυλακίου της με σύγχρονα χρηματοοικονομικά εργαλεία, σύμφωνα με τους στόχους και τις προτεραιότητες της αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της οικονομίας, του τουρισμού και των τοπικών κοινωνιών. Όσο αφορά τις ιαματικές πηγές, η ΕΤΑΔ διαχειρίζεται η ίδια κάποιες από αυτές ασκώντας τη διοίκηση, ενώ κάποιες άλλες τις υπενοικιάζει. Ωστόσο, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων μεταβιβάζει τη διαχείριση τους στους ΟΤΑ.

Το **Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ)**, έχοντας στην ιδιοκτησία του ορισμένο αριθμό ιαματικών φυσικών πόρων, διερευνά τη δυνατότητα ανάπτυξης του ιαματικού τουρισμού/ τουρισμού ευεξίας στην Ελλάδα σκοπεύοντας στην υλοποίηση επενδύσεων σε υποδομές και υπηρεσίες που θα συμβάλλουν στην ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος και στη δημιουργία σημαντικού αριθμού νέων θέσεων εργασίας. Για το σκοπό αυτό, τα τελευταία χρόνια, προσπαθεί να τις αξιοποιήσει μέσω διαγωνισμών και προσκλήσεων ενδιαφέροντος από ιδιώτες επενδυτές.

Ο **Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ)** και συγκεκριμένα η Διεύθυνση Στρατηγικού Σχεδιασμού και το Τμήμα Ε.Κ.Π.Υ. και Προγραμμάτων Πρόληψης & Προαγωγής Υγείας το οποίο είναι υπεύθυνο για τη χορήγηση του επιδόματος λουτροθεραπείας στους ασφαλισμένους του ΕΟΠΥΥ.

Ακόμη, ο ΕΟΠΥΥ ολοκληρώνει το portal του τουρισμού υγείας στο οποίο φιλοδοξεί να συγκεντρώσει το σύνολο των παροχών του τουρισμού υγείας της χώρας (κλινικές, νοσοκομεία, ιατρεία, κέντρα αιμοκάθαρσης, κέντρα αποκατάστασης, κέντρα ιαματικών πηγών) προκειμένου να συγκεντρώσει και να γνωστοποιήσει το σύνολο των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας της Ελλάδας στους αντίστοιχους ασφαλιστικούς φορείς του εξωτερικού.

Επιπλέον, η Διεύθυνση Διεθνών Ασφαλιστικών Σχέσεων του ΕΟΠΥΥ αποτελεί το σημείο επαφής (contact point) για την εφαρμογή της Οδηγίας 2011/24/ΕΕ και έχει ως σκοπό την παροχή της πληροφορίας στους πολίτες οι οποίοι έκαναν ή επιθυμούν να κάνουν χρήση της, για τα δικαιώματα των ασθενών στο πλαίσιο της διασυνοριακής περίθαλψης. Για το λόγο αυτό έχει συσταθεί το Εθνικό Σημείο Επαφής (ΕΣΕ) που ενημερώνει, διασυνδέει, επικοινωνεί, συντονίζει, υποστηρίζει και κατευθύνει όλους τους εμπλεκόμενους (ασθενείς, παρόχους υγειονομικής περίθαλψης, συστήματα περίθαλψης κρατών – μελών της Ε.Ε., εθνικούς και διεθνείς φορείς) σχετικά με τη διασυνοριακή περίθαλψη.

Η Οδηγία **2011/24/ΕΕ** της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφορά την υγειονομική περίθαλψη των ασθενών σε χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με την οδηγία αυτή δημιουργήθηκε το κατάλληλο πλαίσιο ώστε ο ασθενής να μπορεί να λάβει τη θεραπεία που έχει ανάγκη σε δημόσιο ή ιδιωτικό πάροχο της Α/βάθμιας ή Β/βάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, να καταβάλει τα έξοδα της θεραπείας και στη συνέχεια να του επιστραφεί το ποσό το οποίο θα του είχε επιστραφεί για την ίδια θεραπεία, εάν αυτή είχε παρασχεθεί στη χώρα του. **Απαραίτητη προϋπόθεση** είναι η εν λόγω θεραπεία να προβλέπεται στον κανονισμό παροχών ασθενείας σε είδος, στον οποίο ο ασθενής υπάγεται.

Ο νόμος 4213/13 (ΦΕΚ Α 261/09.12.2013) αποτελεί τη συμμόρφωση του εθνικού δικαίου στην Οδηγία 2011/24/ΕΕ.

Με βάση τα παραπάνω, οι Ευρωπαίοι πολίτες μπορούν να επιλέγουν την ιαματική πηγή της επιλογής τους σε οποιαδήποτε ευρωπαϊκή χώρα και τα έξοδα θα καλύπτει ο ασφαλιστικός φορέας στον οποίο υπάγονται. Έτσι λοιπόν ανοίγεται δρόμος συνεργασίας μεταξύ αλλοδαπών και ημεδαπών ασφαλιστικών φορέων, γεγονός που βοηθά στην προσέλευση περισσότερων επισκεπτών που επιθυμούν να έλθουν για θεραπευτικούς λόγους στη χώρα μας.

Η **Ελληνική Ακαδημία Ιαματικής Ιατρικής** η οποία ιδρύθηκε το 2015 με κυρίαρχο σκοπό την ανάδειξη της Ιαματικής Ιατρικής ως συμπληρωματικό θεραπευτικό σχήμα στην επιλογή των θεραπόντων Ιατρών, αντιπροσωπεύοντας τις καθιερωμένες διεθνώς Κλινική Υδροθεραπεία και Ιατρική Βιοκλιματοθεραπεία.

Η Ακαδημία έχει ως σκοπό την προαγωγή της ιατρικής επιστημονικής γνώσης και έρευνας στον τομέα της ιαματικής ιατρικής στην πρόληψη, την αντιμετώπιση, την καταπολέμηση της νόσου και την αποκατάσταση της υγείας, νοούμενης ως σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας του ανθρώπου.

Η **Ελληνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας (Ε.Ε.Α.Ε.)** στις αρμοδιότητες της οποίας εμπίπτει η έκδοση των πιστοποιητικών ακτινοπροστασίας.

Το **Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών (ΕΚΕΦΕ) «Δημόκριτος»** το οποίο έχει εμπλακεί στην παροχή των απαραίτητων ραδιολογικών αναλύσεων και ραδιολογικών εκθέσεων.

Τα **Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ** που συμμετέχουν σε επιστημονικές έρευνες και προωθούν προγράμματα εκπαίδευσης στελεχών που απασχολούνται στις επιχειρήσεις εκμετάλλευσης των ιαματικών φυσικών πόρων (ΑΠΘ, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, ΤΕΙ Πειραιά).

Τέλος, μία σειρά από τοπικής σημασίας **Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών και εταιρειών λαϊκής βάσης** φίλων των ιαματικών φυσικών πόρων που στόχο έχουν να υποστηρίξουν την οργάνωση, λειτουργία και προώθηση των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης των ιαματικών φυσικών πόρων.

Ανάλογη είναι και η δραστηριοποίηση οργανισμών και φορέων στο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον του τουρισμού ευεξίας και υγείας γενικότερα, σημαντικότεροι από τους οποίους είναι οι ακόλουθοι:

Ευρωπαϊκός Σύνδεσμος Ιστορικών Λουτροπόλεων (European Historical Thermal Town Association – ΕΗΤΤΑ)

Η ΕΗΤΤΑ είναι ένας μη-κερδοσκοπικός οργανισμός που αντιπροσωπεύει ιστορικές πόλεις θερμικών ιαματικών λουτρών σε ολόκληρη την Ευρώπη και έχει πιστοποιηθεί από το Συμβούλιο της Ευρώπης για την εκτέλεση της Ευρωπαϊκής Διαδρομής Ιστορικών Θερμικών Πόλεων στο πλαίσιο του προγράμματος «Πολιτιστικές Διαδρομές».

Η ΕΗΤΑΑ έχει 38 μέλη ανάμεσά τους μεγάλες ευρωπαϊκές λουτροπόλεις όπως Vichy - France, Wiesbaden - Germany, Salsomaggiore Terme- Italy, Spa - Belgium, Montecatini Terme - Italy, Region of Galicia - Spain, Bath - England, Karlovy Vary Region - Czech republic

Από την Ελλάδα συμμετέχουν ο Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδος και μέσω αυτού όλοι οι Δήμοι - Μέλη του αλλά και ο Δήμος Αλμωπίας με τα Λουτρά Πόζαρ, ο Δήμος Καβάλας με το πηλοθεραπευτήριο των Κρηνίδων και ο Δήμος Λουτρακίου - Αγίων Θεοδώρων με το υδροθεραπευτήριο του Λουτρακίου.

European Spas Association (ESPA): η Ευρωπαϊκή Ένωση SPA που εκπροσωπεί 20 μέλη από 19 χώρες. Ο στόχος του Συνδέσμου είναι να προωθήσει τις ιαματικές πηγές και τη λουτροθεραπεία στην Ευρώπη και να φροντίσει ώστε οι φυσικές θεραπείες με βάση το νερό, το τοπίο και το κλίμα να είναι διαθέσιμες σε όσο το δυνατόν περισσότερους πολίτες και επισκέπτες.

World Federation of Hydrotherapy and Climatotherapy (F.E.M.T.E.C): η παγκόσμια ομοσπονδία υδροθεραπείας και κλιματοθεραπείας συγκεντρώνει τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που εκπροσωπούν τις θερμικές εγκαταστάσεις στις χώρες τους. Έχει έδρα στην Ιταλία και είναι ο μόνος μη κυβερνητικός οργανισμός στον τομέα που λειτουργεί υπό την αιγίδα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ). Οι κύριοι στόχοι της Ομοσπονδίας περιλαμβάνουν: εκπροσώπηση και προώθηση της παγκόσμιας υδροθεραπείας ενώπιον των διαφόρων εθνικών και διεθνών οργανισμών, προώθηση της διεθνούς συνεργασίας και προώθηση μελετών, ερευνών, κατάρτισης και εμπειριών στον τομέα.

Global Wellness Institute (GMI): το παγκόσμιο ινστιτούτο ευεξίας είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που έχει ως αποστολή να ενισχύσει την ευεξία σε όλο τον κόσμο εκπαιδεύοντας τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα για την προληπτική υγεία και την ευεξία. Μέσω των τεσσάρων πυλώνων, της έρευνας, των πρωτοβουλιών, των συζητήσεων και αποδεικτικών στοιχείων για την ευεξία, χρησιμεύει ως κόμβος που ενημερώνει και συνδέει βασικούς ενδιαφερόμενους που μπορούν να επηρεάσουν τη γενική ευημερία των πολιτών όλο του κόσμου.

1.2.10 Επενδύσεις στον ιαματικό τουρισμό

Μέχρι σήμερα, οι προσπάθειες που έχουν γίνει για τον εκσυγχρονισμό του θερμαλιστικού – τουριστικού προϊόντος και του τουρισμού υγείας γενικότερα, προέρχονται κυρίως από ιδιωτικές επενδύσεις των επιχειρήσεων εκείνων που είτε διαχειρίζονται τους ιαματικούς φυσικούς πόρους είτε έχουν επενδύσει στη

δημιουργία οργανωμένων κέντρων ευεξίας και υγείας, σε μία προσπάθεια να τοποθετηθούν με επάρκεια στον ανταγωνισμό με τις αντίστοιχες μονάδες του εξωτερικού.

Μία από τις κυριότερες κατηγορίες φορέων διαχείρισης ιαματικών φυσικών πόρων είναι οι Ο.Τ.Α. οι οποίοι εντάσσουν τις σχετικές αρμοδιότητες στους καταστατικούς σκοπούς των επιχειρήσεων τους (μονομετοχικές Α.Ε., δημοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις). Με τη σειρά τους, οι επιχειρήσεις αυτές, είτε εκμεταλλεύονται τον ιαματικό φυσικό πόρο και τις αντίστοιχες εγκαταστάσεις με ίδια μέσα, είτε τις εκμισθώνουν σε ιδιώτες.

Το αυστηρό θεσμικό πλαίσιο που διέπει τους ΟΤΑ και τις επιχειρήσεις τους, κυρίως όσον αφορά στις διαδικασίες των προσλήψεων και της ανάθεσης έργων, υπηρεσιών και προμηθειών, αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί τροχοπέδη στην ανάπτυξη επενδυτικών δράσεων, όπως ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων και η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Στα παραπάνω θα πρέπει να αθροισθούν και οι αδυναμίες που παρουσιάζει το δημοτικό management, το οποίο εμφανίζει αρνητικές επιπτώσεις στη λειτουργία, στην οικονομική διαχείριση, στον προγραμματισμό και το περιεχόμενο της επενδυτικής δραστηριότητας, κλπ.

Επιπλέον, η συνεχής μείωση των εσόδων των ΟΤΑ, δυσχέραινε την υπάρχουσα κατάσταση καθιστώντας τα δημοτικά λουτρά απαρχαιωμένα, σε συγκρινόμενα με τις δομές που τυγχάνουν διαχείρισης από ιδιώτες.

Παρά τα προβλήματα, εκτιμάται ότι η Τ.Α. και οι επιχειρηματικές της μονάδες, έχουν υλοποιήσει, τις τελευταίες δεκαετίες, αξιόλογα επενδυτικά προγράμματα τόσο ως προς το ύψος τους όσο και ως προς το περιεχόμενό τους, που συνέβαλαν στον μερικό εκσυγχρονισμό και στην επέκταση των υπηρεσιών.

Ωστόσο, για να υπάρχει αξιόλογο επενδυτικό ενδιαφέρον, απαιτείται η άμεση ολοκλήρωση των νομοθετικών ρυθμίσεων ώστε να καταστεί λειτουργικός ο νόμος 3498/2006 για την Ανάπτυξη του Ιαματικού Τουρισμού, για να είναι πραγματοποιήσιμη η οποιαδήποτε επενδυτική πρωτοβουλία. Οι νομοθετικές αυτές ρυθμίσεις αφορούν στην έκδοση των Προεδρικών Διαταγμάτων για την κατοχύρωση των ζωνών προστασίας (αναμένονται).

Η σαφήνεια του θεσμικού πλαισίου και στην περίπτωση της δυναμικής αξιοποίησης των ιαματικών φυσικών πόρων, αποτελεί ουσιώδη όρο για την ανάπτυξη αντίστοιχων επενδυτικών δραστηριοτήτων. Η Κάλυμνος, η Κύθνος, η Ρόδος, η Νίσυρος, Ελευθερές - Παγγαίο, Τραϊανούπολη ανήκουν στις περιοχές που έχουν δεχθεί διερευνητικές κρούσεις, όπως επιβεβαιώνουν τοπικοί παράγοντες αλλά και ο Γενικός Γραμματέας του ΣΔΙΠΕ (www.thermalsprings.gr).

Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου ξένοι κυρίως επενδυτές έχουν προσεγγίσει ΟΤΑ σε μία προσπάθεια μέσω κάποιας σύμπραξης να δημιουργήσουν νέες, μεγαλύτερες και πιο σύγχρονες μονάδες που θα στηρίξουν τον ιαματικό τουρισμό αλλά και θα προσελκύσουν περισσότερους τουρίστες δημιουργώντας υποδομές στον ιαματικό τουρισμό αλλά και τον τουρισμό ευεξίας (www.thermalsprings.gr).

2. Υφιστάμενες εγκαταστάσεις

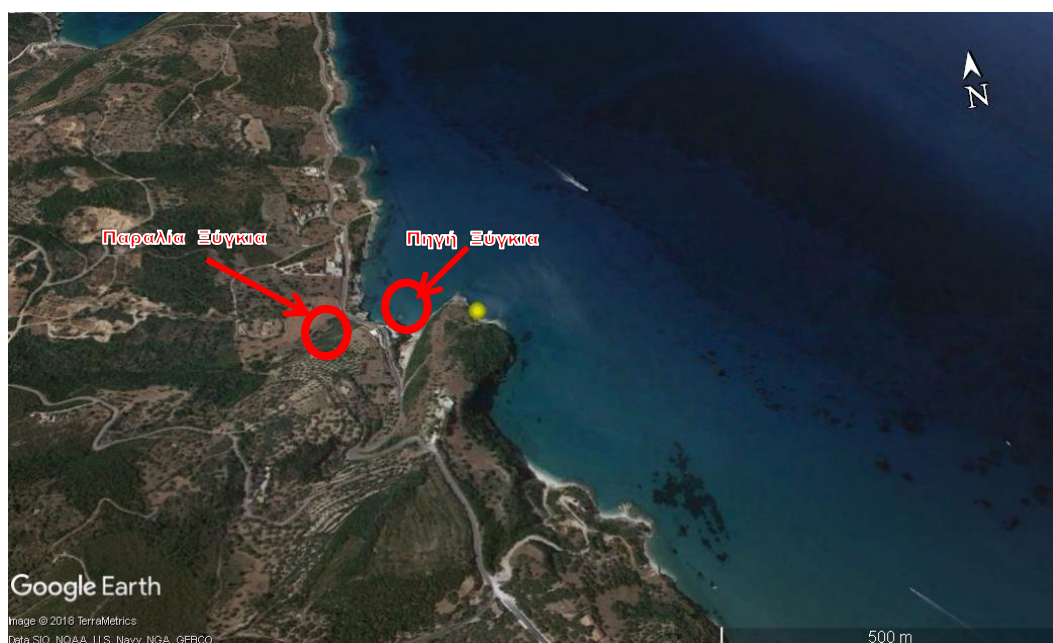
2.1 Θέση, πρόσβαση, συνδέσεις

Η πηγή Ξύγκια βρίσκεται στο βορειοανατολικό τμήμα της νήσου Ζακύνθου σε απόσταση 1 χιλ/τρο νοτιοανατολικά του οικισμού Κορώνη. Διοικητικά υπάγεται στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων και ειδικότερα στην Δημοτική Ενότητα Ελατίων Δήμου Ζακύνθου, ο οποίος δημιουργήθηκε το 2010 με το Πρόγραμμα Καλλικράτης από την συνένωση των δήμων Αλυκών, Ζακυνθίων, Ελατίων, Αρτεμισίων, Αρκαδίων και Λαγανά.

Η πηγή Ξύγκια εκβάλλει σε ένα μικρό όρμο στη βορειοανατολική ακτή της Ζακύνθου, ανάμεσα στις Αλυκές και το λιμάνι του Αγίου Νικολάου και βρίσκεται περίπου 730 m νοτιοανατολικά του οικισμού Κορώνη. Η κύρια ανάβλυση της πηγής πραγματοποιείται από καρστικό σπήλαιο (σπήλαιο Ξύγκια), ενώ παράλληλα, παρατηρούνται και αρκετές διάχυτες αναβλύσεις κατά μήκος της ακτογραμμής σε απόσταση περίπου 1 km από την παραλία Ξύγκια έως και το τμήμα νότια της κύριας ανάβλυσης.

Σύμφωνα με την εκπονηθείσα Υδρογεωλογική Μελέτη, η κύρια ανάβλυση της πηγής Ξύγκια, η οποία αποτελεί τον προς αναγνώριση ως ιαματικό φυσικό πόρο, πραγματοποιείται στο επίπεδο της θάλασσας ($z = 0$ m) και σε συντεταγμένες $X = 212760$ και $Y = 4195887$.

Το ανάγλυφο στην άμεση περιοχή γύρω από την πηγή είναι έντονο με εναλλαγή πρανών και μικρών αμμωδών παραλιών, ενώ στην θέση της πηγής σχηματίζεται κρημνώδης ακτή.

Δορυφορική εικόνα της περιοχής μελέτης με σημειωμένη την θέση της πηγής

- Πηγή: Google earth

Η ευρύτερη περιοχή χαρακτηρίζεται από τις λοφώδεις παραλιακές εκτάσεις της δυτικής ακτής της Ζακύνθου και τον ορεινό όγκο του δυτικού τμήματος του νησιού, ενώ η θέση της πηγής βρίσκεται στα όρια της πεδιάδας που διαχωρίζει τις ανωτέρω ορεινές / ημιορεινές περιοχές και εκτείνεται από την Αλικανά (παραλία Αλυκές) στο βορά έως τον κόλπο του Λαγανά στα νότια.

Η κυριαρχούσα βλάστηση είναι χορτολιβαδική ή δασικού χαρακτήρα. Σε μικρή απόσταση από την ακτή διέρχεται η οδός του κυκλώματος του επαρχιακού δικτύου του νησιού που συνδέει την περιοχή με την πόλη της Ζακύνθου αλλά και λοιπές περιοχές της βόρειας Ζακύνθου (Βολίμες, Ορθονιές). Η χάραξη της εν λόγω οδού, στην ευρύτερη περιοχή της πηγής ακολουθεί παραθαλάσσια διαδρομή σε υψόμετρο από +10 έως +50 εξασφαλίζονται εξαιρετική θέα στους διερχόμενους.

Η γεωμορφολογία της ακτογραμμής νότια και νοτιοανατολικά της πηγής

Η γεωμορφολογία της ακτογραμμής ανατολικά και βόρεια της πηγής
Πηγή : <https://tripinview.com/en/presentation?id=92982&layer=overview>

Απόψεις της ακτής από την θάλασσα - Πηγή: αυτοψία

Σε μικρή απόσταση από την πηγή διαμορφώνεται κολπίσκος με αμμώδη ακτή κολύμβησης, με την ονομασία «Ακτή Ξύγκια», η οποία συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό λουόμενων κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Από μικρά κοιλώματα του βράχου στα νότια του κολπίσκου, αναβλύζει υποθαλάσσια νερό που αλλοιώνει την διαύγεια του θαλασσινού νερού που παραπέμπει σε θειώδη σύσταση.

Στην άμεσα περιβάλλουσα περιοχή δεν εντοπίζονται γεωργικές εκτάσεις υψηλής παραγωγικότητας, υποδοχείς βιομηχανικών, βιοτεχνικών ή επιχειρηματικών εγκαταστάσεων ή μεμονωμένες μονάδες.

Η πολύ αραιή δόμηση αφορά μικρές εγκαταστάσεις αναψυχής (ταβέρνες αναψυκτήρια) ή τουρισμού. Μεγαλύτερη συγκέντρωση παραθεριστικών κατοικιών και εγκαταστάσεων τουρισμού αναψυχής καταγράφονται στην παραλία Αλυκές σε απόσταση 10' από την περιοχή ανάβλυσης ιαματικών νερών.

Η χλωρίδα και η πανίδα της Ζακύνθου παρουσιάζει μεγάλη ποικιλομορφία καθώς στην περιοχή αναπτύσσονται σημαντικά παράκτια οικοσυστήματα. Η Ζάκυνθος αποτελεί το σημαντικότερο βιότοπο ωοτοκίας των θαλάσσιων χελωνών στη Μεσόγειο, ενώ η Ελλάδα είναι η μοναδική Ευρωπαϊκή χώρα στην οποία ωοτοκούν οι θαλάσσιες χελώνες Caretta Caretta.

Η πρόσβαση στο χώρο της πηγής γίνεται προς το παρόν μόνο δια θαλάσσης. Με μικρή βάρκα μπορεί κανείς να προσεγγίσει την θέση της πηγής μέσω των κολπίσκων της περιοχής ενώ τα μεγαλύτερα σκάφη ελλιμενίζονται στο λιμάνι του Αγίου Νικολάου που βρίσκεται σε ευθεία απόσταση 5,0 χιλ/τρων.

Κοντινότεροι οικισμοί είναι οι οικισμοί της Κορώνης σε απόσταση 3,0 χιλ/τρα, Ορθονιές 7,6 χιλ/τρα Καταστάρι 7,3 χιλ/τρα, Αλικανάς 9,9 χιλ/τρα, Άγιος Νικόλαος 7,2 χιλ/τρα, Ασκός 6,6 χιλ/τρα, ενώ βρίσκεται εντός ακτίνας 35 λέπτου από την πόλη της Ζακύνθου την τουριστική περιοχή του Λαγανά και το αεροδρόμιο του νησιού.

Η θαλάσσια σύνδεση του νησιού με την ηπειρωτική χώρα γίνεται μέσω του Λιμανιού της Κυλλήνης με διαδρομή διάρκειας 1 ώρας, ενώ με το νησί της Κεφαλονιάς μέσω του Λιμανιού του Αγίου Νικολάου Βολίμων.

2.2 Αναγνώριση Φυσικού Πόρου (ενδείξεις και αντενδείξεις)

Ο Πόρος δεν έχει αναγνωρισθεί ως προς τις Ιαματικές του ιδιότητες σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο του Ν. 3498/2006 και Την 16655/22.12.2006 απόφαση Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης «Διαδικασία αναγνώρισης ιαματικών φυσικών πόρων» όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν σήμερα.

Σύμφωνα με την Υδρογεωλογική Μελέτη που εκπονήθηκε στα πλαίσια της διαδικασίας Η κύρια ανάβλυση της πηγής πραγματοποιείται από παράκτιο σπήλαιο, το οποίο βρίσκεται σε απόσταση μικρότερη του 1 μέτρου από την θάλασσα και επηρεάζεται άμεσα από τον κυματισμό.

Η πηγή Ξύγκια Νήσου Ζακύνθου χαρακτηρίζεται ως ψυχρή, χλωριονατριούχα και ελαφρά βασική, ενώ αναφορικά με το χαρακτηρισμό της ως ραδιενεργή, σύμφωνα με τα μετρηθέντα επίπεδα ραδονίου (Rn), χαρακτηρίζεται ως κανονική (φυσιολογικά πλαίσια).

1. Τα χαρακτηριστικά του Ιαματικού πόρου (γεώτρηση) προσδιορίζονται ως εξής:
 - θερμοκρασία : 18°C°,
 - ηλεκτρική αγωγιμότητα (μ.ο.): 16.243μS/cm,
 - ενεργό οξύτητα (Ph) (μ.ο.): 7,35
 - ραδιενέργεια: Rn222 =4,6 Bq/l
 - Χημικά στοιχεία: Na+, Cl-, Mg2+, SO42-, Ca2+, αέρια H2S με τιμή 1,6 mg/l κατά την υγρή περίοδο, H2S με τιμή 1,503 mg/l κατά την ξηρή περίοδο
2. Η παροχή σε κυβικά μέτρα ανά ώρα είναι Q= 10 m3/h.
3. Υδροχημικός τύπος : Ψυχρό - Μεσομεταλλικό - Όξινο- Ασβεστούχο - Οξυανθρακούχο Ιαματικό Νερό.
4. Ιαματικές ιδιότητες:

Λουτροθεραπεία:

Με τη μέθοδο της λουτροθεραπείας ενδείκνυται επικουρικά η χρήση του ιαματικού πόρου στις κάτωθι καταστάσεις:

- (1) Για την αντιμετώπιση παθήσεων του καλυπτηρίου συστήματος (δερματικές παθήσεις, όπως η ατοπική δερματίτιδα, διάφοροι τύποι κνησμού, κνήφη κλπ).
- (2) Για την αντιμετώπιση της ψωρίασης. Συνιστάται έκθεση στον ήλιο μετά τη λουτροθεραπεία.
- (3) Για γυναικολογικές ασθένειες (σκλήρυνση του πυελικού συνδετικού ιστού, χρόνια άτυπη κολπίτιδα).
- (4) Σε Διαβητικούς ινσουλοεξαρτώμενους ή μη, με μικρο- ή μακροαγγειοπάθεια.

Με τη μέθοδο της υδροκινησιοθεραπείας (με καθοδηγούμενη άσκηση στο νερό) ενδείκνυται η χρήση του ιαματικού πόρου στις κάτωθι καταστάσεις:

- (1) Σε παθήσεις του μυοσκελετικού συστήματος (ραχίτιδα, χρόνια οστεομυελίτιδα, χρόνιες αρθρίτιδες)
- (2) Σε αυτοάνοσες ρευματολογικές παθήσεις
- (3) Σε παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος (αρτηριακή υπέρταση, στεφανιαία νόσο, φλεβική ανεπάρκεια κάτω άκρων).
- (4) Για την επικουρική αντιμετώπιση της κυτταρίτιδας

Επισημαίνεται ότι για τη χρήση του νερού του φυσικού πόρου για λουτροθεραπεία και υδροκινησιοθεραπεία, απαιτείται προηγουμένως η θέρμανσή του σε θερμοκρασίες 34-38°C, δεδομένου ότι πρόκειται για ψυχρό νερό (18 °C). Σε περίπτωση που το νερό χρησιμοποιηθεί για λουτροθεραπεία χωρίς να έχει προηγηθεί θέρμανση, τότε ο χρόνος εμβύθισης δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 1-2 λεπτά, ιδιαίτερα για άτομα που δεν είναι εξοικειωμένα με κρύα λουτρά και με την προϋπόθεση ότι έχει δοθεί έγκριση από το θεράποντα ιατρό.

Εισπνοθεραπεία:

Εφόσον τηρούνται οι προϋποθέσεις για τη μικροβιολογική ποιότητα του νερού που προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση σύμφωνα με την ΚΥΑ Υ2/2600/2001 (ΦΕΚ 892Β/11-7-2001, με τη μέθοδο της εισπνοθεραπείας ενδείκνυται επικουρικά η χρήση του ιαματικού πόρου στις κάτωθι καταστάσεις:

- (1) για τη θεραπεία της χρόνιας ρινοκολπίτιδας, του κοινού κρυολογήματος και της αλλεργικής και αγγειοκινητικής ρινίτιδας. Επίσης για τη μετεγχειρητική επούλωση του ρινικού βλεννογόνου.
- (2) σε παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος, όπως βρογχικό άσθμα, χρόνια βρογχίτιδα, κονιάσεις και καταρροή των ανωτέρω αναπνευστικών οδών.

Σε κάθε περίπτωση ο ιατρός θα εκτιμήσει εξατομικευμένα τον κάθε ασθενή υποψήφιο για την λουτροθεραπεία / εισπνοθεραπεία

Ποσιθεραπεία:

Για παθήσεις του γαστρεντερικού και του ουροποιητικού συστήματος , Λουτροθεραπεία.

5. Αντενδείξεις:

Η λουτροθεραπεία σε νερό πλούσιο σε CO₂ αντενδείκνυται σε περιπτώσεις μεγάλης καρδιακής υπέρτασης, δερματικών ελκών, πρόσφατου εμφράγματος του μυοκαρδίου, στένωση της μιτροειδούς βαλβίδας, παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος, που συνοδεύονται από υπερκαπνία και σε περιπτώσεις αγγειακών εγκεφαλικών παθήσεων.

Όταν η λουτροθεραπεία εκτελείται σε ζεστό νερό που περιέχει CO₂ πρέπει να λαμβάνεται πρόνοια ώστε ο λουόμενος να μην εισπνέει μεγάλες ποσότητες του αερίου. Από μετρήσεις που έγιναν στον αέρα κοντά στην επιφάνεια του νερού αποδείχτηκε ότι η συγκέντρωση του διοξειδίου του άνθρακα είναι πολύ αυξημένη. Συμβουλευόμαστε τον λουόμενο να μην πλησιάζει το στόμα του στην επιφάνεια του νερού περισσότερο από ότι είναι απαραίτητο και να αποφεύγει την άσκοπη κίνηση κατά τη διάρκεια της λουτροθεραπείας για να μην αυξάνεται ο ρυθμός της αναπνοής. Ακόμα και με τη λήψη αυτών των μέτρων μπορεί περιστασιακά να εμφανιστούν συμπτώματα εγκεφαλικής υποξίας.

2.3 Προγραμματιζόμενες εγκαταστάσεις

Στην περιοχή αναφοράς δεν καταγράφεται καμία προγραμματιζόμενη υποδομή που να βρίσκεται είτε στο στάδιο της μελετητικής ή αδειοδοτικής ωρίμανσης, είτε να χαρακτηρίζεται από ωριμότητα και πληρότητα φακέλων.

2.4 Τεχνικές υποδομές

Στην περιοχή δεν υφίσταται σύστημα συλλογής μεταφοράς και αποθήκευσης ιαματικού νερού, η ευρύτερη περιοχή είναι υδροδοτούμενη, ενώ παρέχονται λοιπές υπηρεσίες όπως αυτή της αποκομιδής απορριμμάτων.

2.5 Θεσμικό πλαίσιο δόμησης

2.5.1 Όροι και περιορισμοί δόμησης

Η θέση της Γεώτρησης βρίσκεται εκτός οικισμών και εκτός σχεδίου πόλης και η δόμηση διέπεται από το ΠΔ 24/5/1985 (ΦΕΚ 270Δ/85) όπως τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα.

Για την περιοχή δεν έχουν καθορισθεί χρήσεις γης μέσω έγκρισης Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (ΓΠΣ) ή Σχεδίου Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτών Πόλεων (ΣΧΟΟΑΠ).

Η έκταση δεν εμπίπτει σε καμία από τις προστατευόμενες περιοχές περιβάλλοντος (NATURA 2000, Τοπία Ιδιαίτερου φυσικού Κάλλους –ΤΙΦΚ, Εθνικό Δρυμό ή περιοχές RAMSAR).

Στην άμεσα περιβάλλουσα περιοχή της Γεώτρησης, δεν υπάρχουν οικισμοί ή τμήματα τους που προστατεύονται λόγω του ιδιαίτερου πολεοδομικού, αισθητικού, ιστορικού, λαογραφικού και αρχιτεκτονικού τους χαρακτήρα, ούτε χαρακτηρισμένοι παραδοσιακοί οικισμοί.

2.5.2. Περιοχές Ειδικού Καθεστώτος

Δασικός χαρακτήρας

Σύμφωνα με τα στοιχεία του αναρτημένου Δασικού χάρτη (<https://gis.ktimanet.gr/gis/forestsuspension>) ζώνη πλάτους 10-20 μ. κατά μήκος της ακτής χαρακτηρίζεται ως Δασική έκταση.

Κηρυγμένα μνημεία

Εντός της έκτασης ή στο άμεσο περιβάλλον της, δεν υπάρχουν κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι ή μνημεία. Τα κοντινότερα κηρυγμένα μνημεία είναι η Μονή Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου στα νότια και η Ι. Μονή Σηλαιώτισσας, στις Ορθωνιές σε ευθεία απόσταση 2,3 και 3,0 χιλ/τρα αντίστοιχα.

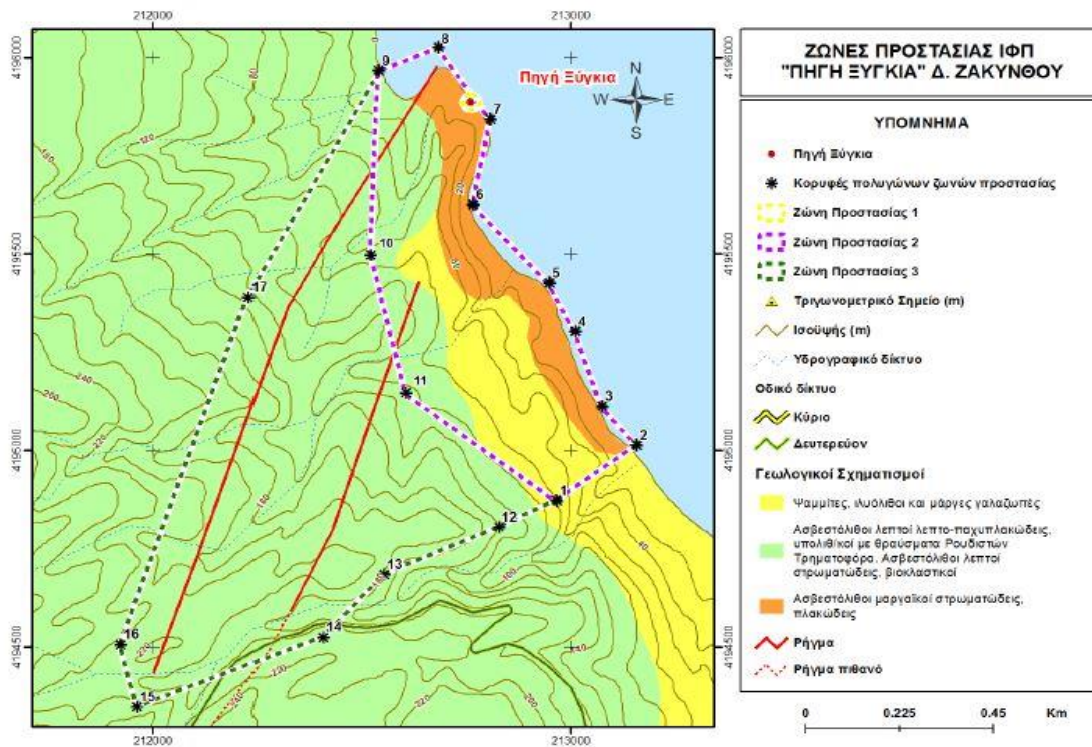
2.5.3. Περιοχές προστασίας Υδρογεωλογικής Μελέτης

Ζώνες Προστασίας Ποσότητας και Ποιότητας

Σύμφωνα με την εκπονηθείσα Υδρογεωλογική Μελέτη, για τον ορισμό των ζωνών προστασίας της πηγής Ξύγκια Δήμου Ζακύνθου λήφθηκαν υπόψη τόσο οι προδιαγραφές για την προστασία των ιαματικών πόρων, όσο και όσα ορίζονται στα Σχέδια Διαχείριση Υδατικών Διαμερισμάτων για την προστασία των έργων υδροληψίας. Στην στενή περιοχή μελέτης που αφορά την πηγή Ξύγκια Δήμου Ζακύνθου, οι ζώνες προστασίας προτείνεται να οριστούν ως εξής:

- Ζώνη Προστασίας 1, έκτασης 0,00125 km², σε ακτίνα 20 m γύρω από την πηγή.
- Ζώνη Προστασίας 2, έκτασης 0,36 km², για την οποία λήφθηκε υπόψη η γεωλογία της στενής περιοχής μελέτης.
- Ζώνη Προστασίας 3, έκτασης 2,36 km², η οποία προέκυψε συνυπολογίζοντας το μοντέλο λειτουργίας αλλά και τη μορφολογία της στενής περιοχής μελέτης.

Οι προτεινόμενες ζώνες αποτυπώνονται στο παρακάτω χάρτη:

*Ζώνες προστασίας της πηγής Ξύγκια Δήμου Ζακύνθου-
Πηγή: Υδρογεωλογική Μελέτη για την αναγνώριση Φυσικού Ιαματικού Πόρου
Πηγή Ξύγκια Ζάκυνθος -2017*

Για τις εκτάσεις των επιμέρους ζωνών προστασίας προτείνονται :

Ζώνη 1:

Εντός της ζώνης απαγορεύονται όλες οι δραστηριότητες που θα μπορούσαν δυνητικά να ρυπάνουν ή μολύνουν τα νερά καθώς και να ελαττώσουν την παροχή της πηγής. Λόγω της παράκτιας θέσης της πηγής κρίθηκε σκόπιμο η Ζώνη Προστασίας 1 να εκτείνεται τόσο στην ξηρά όσο και στον θαλάσσιο χώρο που περιβάλλει την πηγή.

Ζώνη 2.

Εντός της ζώνης προτείνεται η αποφυγή οποιασδήποτε ανθρώπινης δραστηριότητας που μπορεί να οδηγήσει σε ρύπανση ή και μείωση της παροχής της πηγής. Οποιαδήποτε ανθρώπινη δραστηριότητα πρέπει να πραγματοποιείται με τον απαιτούμενο σεβασμό στο περιβάλλον.

Συγκεκριμένα στη Ζώνη 2 προτείνεται σύμφωνα με την εκάστοτε χρονικά ισχύουσα νομοθεσία να μην επιτρέπονται:

- Η ανόρυξη γεωτρήσεων. Εξαιρούνται οι ερευνητικές γεωτρήσεις καθώς και γεωτρήσεις που το νερό τους προορίζεται για χρήση στις λουτρικές εγκαταστάσεις, με την προϋπόθεση του απολύτως ελεγχόμενου σχεδιασμού κατασκευής και αξιοποίησης. Ο έλεγχος αυτός θα πραγματοποιηθεί με την εκπόνηση υδρογεωλογικής μελέτης.
- Οι υπόγειες αποχετεύσεις μέσω απορροφητικών βόθρων.
- Η μεταφορά, απόρριψη, αποθήκευση και ενταφιασμός αποβλήτων, φυτοφαρμάκων, χημικών λιπασμάτων, ορυκτελαίων και άλλων χημικών ουσιών.
- Η εγκατάσταση μετασχηματιστών και ηλεκτρικών εγκαταστάσεων που χρησιμοποιούν ρευστό μέσο ψύξης και μόνωσης.

Ζώνη 3.

Στη Ζώνη 3 επιτρέπεται το σύνολο, σχεδόν, των δραστηριοτήτων που προβλέπονται από τον σχετικό Χωροταξικό και Πολεοδομικό Σχεδιασμό, με την προϋπόθεση της λελογισμένης και περιβαλλοντικά συμβατής, χρήσης λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων στη γεωργία και την απαγόρευση χρήσης παραπροϊόντων ως βελτιωτικών του εδάφους. Εντός της ζώνης δεν επιτρέπεται:

- Η χωροθέτηση κοιμητηρίων και δραστηριοτήτων, όπως: Χ.Υ.Τ.Α., Χ.Υ.Τ.Υ., σταθμών μεταφόρτωσης απορριμμάτων, αποθεσιοθαλάμων αδρανών υλικών, μονάδων διάλυσης και αδρανοποίησης ανακυκλούμενων υλικών.
- Κανενός είδους λατομικές, μεταλλευτικές ή εξορυκτικές δραστηριότητες, καθώς επίσης και η δημιουργία δανειοθαλάμων αδρανών υλικών.
- Η μεταφόρτωση ή η μετάγγιση χημικών και η διακίνηση ραδιενεργών υλικών.

2.6 Αξιολόγηση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων

Δεν υπάρχουν προς το παρόν οποιεσδήποτε εγκαταστάσεις αξιοποίησης του φυσικού πόρου.

Με βάση την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στην ευρύτερη περιοχή συνοψίζουμε τα εξής:

Ως προς την πρόσβαση

- Η θέση της πηγής δεν προσεγγίζεται προς το παρόν από ξηρά, παρά μόνο από θάλασσα. Η ευρύτερη περιοχή όμως έχει σχετικά εύκολη πρόσβαση μέσω του επαρχιακού κι εθνικού δικτύου του νησιού στην πόλη της Ζακύνθου και όλους του πόλους ενδιαφέροντος του νησιού (τουριστικές περιοχές. Αεροδρόμιο, τόπους φυσικού κάλλους χώρους πολιτιστικού ενδιαφέροντος κλπ)

Ως προς τις λοιπές τουριστικές υποδομές /πόρους της ευρύτερης περιοχής

- Η πηγή εντάσσεται σε μια ευρύτερη αναπτυσσόμενη περιοχή ποιοτικού τουρισμού και παραθερισμού, στο αντίποδα του μαζικού τουρισμού της νότιας Ζακύνθου που εν πολλοίς οφείλεται στην γεωμορφολογίας του εδάφους και των βραχωδών ακτών. Παρόλα αυτά στην ευρύτερη περιοχή της πηγής υπάρχει πληθώρα υποδομών φιλοξενίας όλων των κατηγοριών (ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια /διαμερίσματα, επαύλεις) και λοιπών εγκαταστάσεων αναψυχής. Πυκνότητα δόμησης καταγράφεται μόνο στην παραλία Αλυκές.
- Η ευρύτερη περιοχή του νησιού διαθέτει αξιόλογους φυσικούς τόπους (θαλάσσια σπήλαια, μοναδικές παραλίες, παραδοσιακούς οικισμούς, πόροι που τα τελευταία χρόνια αξιοποιούνται στην ανάπτυξη του τουριστικού τομέα. Είναι χαρακτηριστικό ότι πολλοί από τους τόπους φυσικού ενδιαφέροντος (όπως και ο φυσικός πόρος του Ξυγκιά) προσεγγίζονται με πλωτά μέσα, που καλύπτουν που καλύπτουν σημαντικό μέρος των μετακινήσεων σε τουριστικούς προορισμούς.
- Η άμεσα περιβάλλουσα περιοχή της γεώτρησης δεν συνδέεται άμεσα με πιστοποιημένα οδοιπορικά μονοπάτια όμως στην ευρύτερη περιοχή υπάρχουν πολλές φυσιολατρικές διαδρομές, με κυριότερη αυτή που ξεκινά από την Μονή του Αγ. Ιωάννη του Προδρόμου και διακλαδώνεται προς νότο με τμήματα κλιμακούμενου βαθμού δυσκολίας.

3. Έκθεση χωροταξικής οργάνωσης

Όπως ήδη αναφέρθηκε ο ιαματικός πόρος του Ξύγκια βρίσκεται στην βορειοανατολική παραλιακή ζώνη της νήσου Ζακύνθου μεταξύ του Λιμένα Αγίου Νικολάου και της παραλίας Αλυκές, θέση που εμπίπτει εντός της Δημοτικής Ενότητας Ελατίων του Δήμου Ζακύνθου.

Η έκταση του Δήμου είναι 407.580 στρέμματα και χωροθετείται στο Ιόνιο Πέλαγος δυτικά της Πελοποννήσου. Με την οποία διαχωρίζεται με την θαλάσσια ζώνη του Πορθμού Ζακύνθου.

Η μορφολογία του εδάφους χαρακτηρίζεται από τον ορεινό όγκο του Βραχίωνα στα δυτικά, τις λοφώδεις εξάρσεις στα ανατολικά και την πεδινή έκταση που αναπτύσσεται από το νότο προς βορά στην κατεύθυνση βορειοδυτικά/ νοτιοανατολικά και διαχωρίζει τις δύο ορεινές εξάρσεις.

Έδρα του Δήμου είναι η πόλη της Ζακύνθου μοναδικός αστικός οικισμός και ο συνολικός πληθυσμός του Δήμου είναι 40.759 κάτοικοι. Μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού συγκεντρώνεται στην πόλη της Ζακύνθου (9.772 κάτοικοι) ενώ το υπόλοιπο κατανέμεται κυρίως σε οικισμούς κάτω των 1000 κατοίκων. Η παραγωγική Βάση του Δήμου είναι ο τριτογενής τομέας με κύρια δραστηριότητα τον τουρισμό, ενώ συμπληρωματικά στον τουρισμό αναπτύσσεται και ο πρωτογενής και δευτερογενής τομέας με κύρια δραστηριότητα την μεταποίηση ΠΟΠ τοπικών αγροτικών προϊόντων.

3.1 Θεσμικό Πλαίσιο Προστασίας Φυσικού και Πολιτιστικού Περιβάλλοντος

Φυσικό Περιβάλλον

Η έκταση δεν εμπίπτει εντός προστατευόμενης περιοχής NATURA 2000, RAMSAR ή ΤΙΦΚ

Πολιτιστικό Περιβάλλον

Στην άμεσα περιβάλλουσα περιοχή της πηγής δεν καταγράφονται αρχαιολογικοί χώροι.

Οι κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι του Δήμου αφορούν στην πλειονότητα βυζαντινά και μεταβυζαντινά εκκλησιαστικά μνημεία και μονές και αστικά κτίρια.

3.2 Υπερκείμενος Χωροταξικός Σχεδιασμός σε επίπεδο χώρας

Έως σήμερα έχουν δημοσιευτεί πέντε θεσμικά κείμενα/πλαίσια κατευθύνσεων:

- ✓ Το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Γ.Π. / Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο) (Απόφαση 6876/4871/08, ΦΕΚ 128/Α/3.7.2008).
- ✓ Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό (Ε.Π. Τουρισμού) (Απόφαση 24208/09, ΦΕΚ 1138/Β/11.06.2009), όπως τροποποιήθηκε (Απόφαση 67659/9-12- 2013, ΦΕΚ 3155/Β/12.12.2013)³
- ✓ Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Ε.Π.Α.Π.Ε.) (Απόφαση 49828/08, ΦΕΚ 2464/Β/3.12.2008).
- ✓ Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία (Ε.Π. Βιομηχανίας) (Απόφαση 11508/09, ΦΕΚ 151/ΑΑΠ/13.04.2009).
- ✓ Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες (Ε.Π. Υδατοκαλλιερργειών) (Απόφαση 31722/11, ΦΕΚ 2505/Β/04.11.2011).

Α) Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΦΕΚ128/Α/3.7.2008)

Το Γενικό Πλαίσιο έχει θεσμοθετηθεί σε εφαρμογή του Ν.2742/99 και αναφέρεται σε γενικές κατευθύνσεις για το χωροταξικό σχεδιασμό της χώρας στο πλαίσιο της ένταξης στο διεθνές περιβάλλον ενώ ταυτόχρονα καθορίζει τους άξονες ανάπτυξης της χώρας, τη διάρθρωση του οικιστικού δικτύου, τις υποδομές μεταφορών και ενέργειας, τη χωρική διάρθρωση των παραγωγικών τομέων και την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

³ Από την 12^η Οκτωβρίου 2015, σύμφωνα με την υπ. Αρίθμ. 3632/2015 Απόφαση της ολομέλειας του ΣτΕ, η απόφαση έγκρισης της τροποποίησης του Ειδικού Πλαισίου για τον Τουρισμό, ακυρώθηκε. Ως εκ τούτου, μέχρι την έγκριση νέου Ειδικού Πλαισίου δεν ισχύουν οι καταργηθείσες διατάξεις του. Ωστόσο, για την πληρότητα της μελέτης, σε επόμενα κεφάλαια θα παρουσιασθούν ορισμένες από τις κατευθύνσεις του Ειδικού Πλαισίου, ως ενδεικτικές.

Βασική στρατηγική επιλογή του Γενικού Πλαισίου αποτελεί η υιοθέτηση ενός προτύπου βιώσιμης χωρικής ανάπτυξης. Οι κατευθύνσεις του Γενικού Πλαισίου που επηρεάζουν την ευρύτερη περιοχή της Νήσου Ζακύνθου, αφορούν το σύνολο του Νησιωτικού Χώρου και εξειδικεύονται κυρίως ως προς τις υποδομές μεταφορών.

➤ Ως προς την Χωρική οργάνωση των κύριων εθνικών πόλων και αξόνων ανάπτυξης,

Το διαμορφούμενο δίκτυο αστικών πόλων εντάσσεται σε ένα πλέγμα αξόνων ανάπτυξης, που συναρθρώνεται με τα λοιπά οικιστικά κέντρα, τους μικρότερους οικισμούς και τις περιοχές ανάπτυξης παραγωγικών, οικονομικών και διοικητικών δραστηριοτήτων και υπηρεσιών. Το πλέγμα αυτό υποστηρίζεται από τα στρατηγικά δίκτυα μεταφορών και υποδομών και διασυνδέεται με τις πύλες εισόδου – εξόδου της χώρας.

Ειδική μέριμνα λαμβάνεται για την ενδογενή και ολοκληρωμένη ανάπτυξη με τη δημιουργία υποδομών, την παροχή υπηρεσιών και τη διευκόλυνση των μετακινήσεων, με τη μείωση του κόστους μεταφοράς και των χρονοαποστάσεων στις απομονωμένες ή δυσπρόσιτες περιοχές της χώρας (ορεινός και παραμεθόριος). Το νησί της Ζακύνθου εξαρτάται από την πόλη της Πάτρας που αποτελεί και πόλη εισόδου στην χώρα.

Επιπρόσθετα, κυρίαρχο χαρακτηριστικό του χωρικού προτύπου που προωθείται από το Γενικό Πλαίσιο όσον αφορά στις μειονεκτικές περιοχές, αποτελεί η ενδογενής – τοπική ανάπτυξη με τη δημιουργία της απαραίτητης υποδομής, την παροχή υπηρεσιών και την αξιοποίηση των τοπικών πόρων και του ανθρώπινου δυναμικού. Για την αξιοποίηση και τη διάχυση της δυναμικής των πόλων ανάπτυξης στα μικρότερα αστικά κέντρα και την ύπαιθρο απαιτείται η εγκαθίδρυση εταιρικής σχέσης μεταξύ τους με την προώθηση των αναγκαίων δράσεων.

➤ Ως προς την Χωρική διάρθρωση, εξειδίκευση και συμπληρωματικότητα των παραγωγικών τομέων

Ως γενική κατεύθυνση για τον αγροτικό τομέα προτείνεται η ανάδειξη του πολύ-λειτουργικού χαρακτήρα της γεωργίας και του ρόλου της ως σημαντικού "διαχειριστή" των φυσικών πόρων και του αγροτικού τοπίου καθώς και η δημιουργία ενός προτύπου πολύ-απασχόλησης και διασύνδεσης των διαφόρων τομέων μεταξύ τους (π.χ. τουρισμός - πρωτογενής τομέας, τουρισμός - πολιτισμός, κ.λ.π).

Όσον αφορά στον τομέα του τουρισμού, οι βασικοί στόχοι-επιδιώξεις του Γενικού Πλαισίου, είναι:

- ✓ Η ορθολογική οργάνωση - βελτίωση της απόδοσης και της ανταγωνιστικότητας του τομέα με την προσαρμογή και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος και του σχεδιασμού στα νέα δεδομένα και τάσεις της τουριστικής αγοράς.
- ✓ Η προώθηση νέων μορφών τουρισμού που αναμένεται να συμβάλουν και στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.
- ✓ Η διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας και των αποτελεσμάτων της σε νέες περιοχές και προώθηση της ισόρροπης και αειφόρου ανάπτυξης σύμφωνα με τις φυσικές, πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής.
- ✓ Η περιβαλλοντική αναβάθμιση των περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος.
- ✓ Η εξασφάλιση της προστασίας και της βιωσιμότητας των πόρων.

Βάσει των ανωτέρω στόχων – επιδιώξεων, δίδονται και οι ακόλουθες κατευθύνσεις για την ανάληψη ενεργειών και υιοθέτηση δράσεων που συνδέονται με την εξυπηρέτηση του τουρισμού βάσει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε περιοχής, της έντασης και του είδους της τουριστικής δραστηριότητας, της γεωμορφολογίας και της ευαισθησίας των πόρων. Αυτές οι ενέργειες και δράσεις αφορούν κυρίως στα εξής:

- ✓ Αναβάθμιση της εικόνας των τουριστικών προορισμών προκειμένου να καταστούν ελκυστικότεροι και ασφαλέστεροι, με την ανάδειξη στοιχείων ταυτότητας και αναγνωρισιμότητας, την αναβάθμιση και την αποκατάσταση του δομημένου χώρου, την οργάνωση του, ατύπως διαμορφωμένου οικιστικά, εξωαστικού χώρου, κ.ά.
- ✓ Προστασία, ανάδειξη και αποκατάσταση του περιβάλλοντος και του τοπίου (προστασία φυσικού περιβάλλοντος, αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, δημιουργία πολιτιστικών χώρων, δικτύων μονοπατιών και διαδρομών).
- ✓ Διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας με ένταξη των αναξιποίητων τουριστικά πόρων της ενδοχώρας στο προσφερόμενο προϊόν και με παράλληλη προστασία και διαφύλαξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών

τους. Ειδικότερα, ενίσχυση της σχέσης ανεπτυγμένων τουριστικών κέντρων και υπαίθρου ή ανεπτυγμένων παράκτιων περιοχών και ενδοχώρας, ώστε να εμπλουτιστεί η υφιστάμενη τουριστική προσφορά με νέα τουριστικά προϊόντα και να καταστούν βιώσιμες οι νέες μορφές τουρισμού που θα αναπτυχθούν σε ορεινές ή μη ανεπτυγμένες περιοχές.

- Ως προς την Χωρική οργάνωση και ανάπτυξη του ορεινού, παράκτιου, νησιωτικού και αγροτικού χώρου, καθώς και των παραμεθόριων περιοχών

Στο Γενικό Πλαίσιο περιλαμβάνονται επίσης κατευθύνσεις για την χωρική οργάνωση και την ανάπτυξη ορισμένων ειδικών κατηγοριών του χώρου, οι οποίες συγκεντρώνουν κοινά χαρακτηριστικά καθιστών αναγκαία την ειδική αντιμετώπισή τους. Οι κατηγορίες αυτές του χώρου που περιλαμβάνονται στην ευρύτερη περιοχή μελέτης είναι ο Παράκτιος και Νησιωτικός χώρος.

Οι γενικές κατευθύνσεις για όλες αυτές τις ειδικές κατηγορίες του χώρου είναι αφ' ενός η ενίσχυση της ανάπτυξής τους με βιώσιμο τρόπο και της σύνδεσής τους με βασικά αστικά κέντρα της λοιπής χώρας, ώστε να εξασφαλιστεί η συνοχή και η περιφερειακή ισορροπία, αφ' ετέρου η διαφύλαξη της πλούσιας βιοποικιλότητας και των τοπίων που αποτελούν βασικά στοιχεία έλξης και, επομένως, συγκριτικά πλεονεκτήματα των περιοχών αυτών, καθώς και της αρμονίας του ανθρωπογενούς με το φυσικό περιβάλλον, που αποτελεί προϋπόθεση ποιότητας ζωής.

Παράκτιος και νησιωτικός χώρος

Τις περιοχές του παράκτιου και νησιωτικού χώρου κατοικούν ή/και επισκέπτονται μεγάλα τμήματα πληθυσμού, ενώ αναπτύσσονται σε αυτές πολλές δραστηριότητες, που συχνά δεν είναι συμβατές μεταξύ τους. Επομένως, οι περιοχές αυτές βρίσκονται υπό καθεστώς υψηλών πιέσεων. Για την αντιμετώπιση των πολύπλοκων προβλημάτων που προξενούν οι πιέσεις αυτές και για την εύρυθμη χωρική οργάνωση των, εξαιρετικά ευαίσθητων, παράκτιων περιοχών είναι αναγκαία η χρήση ολοκληρωμένου-συνολικού σχεδιασμού και διαχείρισης. Ο σχεδιασμός αυτός περιλαμβάνει ειδικές πολιτικές και δράσεις, μεταξύ των οποίων και οι ακόλουθες:

- Ενίσχυση της συνοχής, προσβασιμότητας και επικοινωνίας των απομακρυσμένων παράκτιων περιοχών, με ιδιαίτερη έμφαση στο νησιωτικό χώρο του Αιγαίου. Ειδικότερα, εξασφάλιση δυνατοτήτων απασχόλησης, υπηρεσιών και ικανοποιητικών συγκοινωνιών και συνδέσεων με τα αστικά κέντρα.
- Βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, τόσο του θαλάσσιου όσο και του χερσαίου τμήματος της παράκτιας ζώνης, με ιδιαίτερη προσοχή στους υδάτινους πόρους που συνήθως σπανίζουν, με σεβασμό στη χωρητικότητα και αντοχή των οικοσυστημάτων και στις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής. Αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των νησιών και στήριξη εναλλακτικών και ήπιων μορφών ανάπτυξης.
- Βελτίωση του συντονισμού των δράσεων, που προωθούνται από τις ενδιαφερόμενες αρχές σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, τόσο στη θάλασσα, με σχέδια διαχείρισης θαλάσσιων περιοχών όπου χρειάζεται, όσο και στην ξηρά για τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία συμβατότητα, συμπληρωματικότητα και συνέργεια των αναπτυξιακών δραστηριοτήτων και να διατηρούνται και οι απαραίτητες ζώνες ελεύθερης πρόσβασης και αναψυχής των πολιτών.
- Ειδικότερα, επιδιώκεται:
 - (α) η ανάπτυξη βασικών υποδομών στους τομείς της υγείας, της διοίκησης και της κοινωνίας της πληροφορίας, με επέκταση και σε λειτουργίες τηλεϊατρικής και τηλεργασίας,
 - (β) η προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, ιδιαίτερα στον ορεινό νησιωτικό χώρο,
 - (γ) η αναβάθμιση των υφιστάμενων τουριστικών εγκαταστάσεων και υπηρεσιών και η καθιέρωση υψηλότερων προδιαγραφών για τις νεότερες,
 - (δ) η διαχείριση των προστατευόμενων φυσικών περιοχών και η αποκατάσταση των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων
 - (ε) η ανάδειξη και η προστασία του ιστορικού και πολιτιστικού πλούτου,
 - (στ) η βιώσιμη πολεοδομική οργάνωση των παραθεριστικών οικισμών,

(ζ) η διαφύλαξη των τοπικών χαρακτηριστικών και του «τοπικού χρώματος» με προτεραιότητα στην ανάπλαση των παλαιών οικισμών που βρίσκονται πλησίον των ακτών και

(η) η ολοκληρωμένη διαχείριση των αποβλήτων.

- Αποφυγή χωροθέτησης, κοντά στην παραλία, εγκαταστάσεων που δεν απαιτούν γειτνίαση με τη θάλασσα, καθώς και αποφυγή εγκαταστάσεων πολύ μεγάλης κλίμακας.
- Κατά το σχεδιασμό μέτρων που αφορούν την παράκτια ζώνη, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να εφαρμόζουν τις αρχές της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων περιοχών ώστε να εξασφαλίζουν την καλή διαχείριση των οικείων ζωνών, λαμβάνοντας υπόψη τις καλές πρακτικές. Στο πλαίσιο αυτό, εντάσσεται και η πρόβλεψη μέτρων προστασίας των παράκτιων περιοχών από ενδεχόμενες δυσμενείς συνέπειες λόγω κλιματικής αλλαγής, όπως π.χ. η άνοδος της στάθμης της θάλασσας.

Β) Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης Τουρισμού

Το ΕΠΧΣΑΑ για τον Τουρισμό που εξειδίκευε τις βασικές κατευθύνσεις, προτεραιότητες και επιλογές του ΓΠΧΣΑΑ στον κλάδο του τουρισμού, παρέχοντας όλες τις αναγκαίες κατευθύνσεις προς τα υποκείμενα επίπεδα χωρικού σχεδιασμού για την προώθηση της τουριστικής ανάπτυξης στο πλαίσιο της αειφόρου, ισόρροπης, συνεκτικής και ολοκληρωμένης διαχείρισης του χώρου που εγκρίθηκε κατ' αρχήν το 2009 και τροποποιήθηκε το 2013 (ΦΕΚ 3155Β/12.12.2013) έχει ακυρωθεί με σχετικές αποφάσεις του ΣτΕ (Αποφάσεις με αρ. 3632/2015 και 519/2017).

Το ΕΠΧΣΑΑ για τον Τουρισμό αποτέλεσε εισαγωγικό κείμενο για τις διαπιστώσεις στον τομέα του τουρισμού σε παγκόσμιο επίπεδο και σε σχέση με τον εθνικό χώρο, τις τάσεις της τουριστικής αγοράς και των χαρακτηριστικών της ζήτησης και της προσφοράς τουριστικών καταλυμάτων, των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας καθώς και τις αδυναμίες των υποδομών και τις αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και σαν τέτοιο κείμενο κατευθύνσεων ενσωματώνεται στο παρόν

Για τις ανάγκες του Ειδικού Πλαισίου του Τουρισμού, ο εθνικός χώρος προσεγγίζεται βάσει τριών κριτηρίων:

- α. έντασης και είδους της τουριστικής ανάπτυξης,
- β. γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών,
- γ. ευαισθησίας των πόρων.

Με βάση τα παραπάνω κριτήρια, η ευρύτερη περιοχή της πηγής Ξύγκια (Ανατολική ακτή της Ζακύνθου) κατατάχθηκε όπως φαίνεται στον επισυναπτόμενο χάρτη στην κατηγορία του εθνικού χώρου (Α1) «Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές».

Στην κατηγορία αυτή υπάγονται περιοχές του εθνικού χώρου αναπτυγμένες τουριστικά, που προορίζονται για αναβάθμιση, βελτίωση και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος. Ειδικότερα χαρακτηριστικά:

- ✓ Αναγνωρίσιμη τουριστική ταυτότητα στο εξωτερικό και στο εσωτερικό.
- ✓ Υψηλή συγκέντρωση τουρισμού, η οποία εκφράζεται σε μεγάλο αριθμό παρουσίας επισκεπτών και καταλυμάτων.
- ✓ Ενδεχόμενη συγκέντρωση μαζικού τουρισμού.
- ✓ Υψηλός βαθμός εξάρτησης της περιφερειακής και τοπικής οικονομίας από τον τουρισμό με υπερφόρτωση των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων (π.χ. ενεργειακών, των υποδομών και των υπηρεσιών.
- ✓ Ενδεχόμενες συγκρούσεις χρήσεων γης.

Για τις περιοχές της κατηγορίας Α2 δίδονται οι εξής στρατηγικές κατευθύνσεις:

- α. Ανάδειξη στοιχείων ταυτότητας με στόχο τη διαφοροποίηση του τουριστικού χαρακτήρα της περιοχής.
- β. Ανάπτυξη ειδικών τουριστικών υποδομών και εγκαταστάσεων που εμπλουτίζουν και διευρύνουν το τουριστικό προϊόν.
- γ. Ανάληψη δράσεων αποφόρτισης και προστασίας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων που δέχονται υψηλές πιέσεις, ιδίως με την εφαρμογή ολοκληρωμένων πρακτικών διαχείρισης των υδατικών πόρων και των υγρών και στερεών αποβλήτων και την προώθηση μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας των εγκαταστάσεων (προώθηση ΑΠΕ, βιοκλιματικών μεθόδων σχεδιασμού κ.ά.).

δ. Προστασία, αποκατάσταση και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, με την αναγνώριση και συνδυασμένη προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε περιοχής.

ε. Ανάληψη δράσεων αναβάθμισης του δομημένου χώρου, με πολεοδομικές παρεμβάσεις, όπως αναπλάσεις κοινόχρηστων χώρων με αύξηση των ελεύθερων χώρων και των χώρων πρασίνου και παροχή κινήτρων για αναπλάσεις ιδιωτικών χώρων σε συνδυασμό με τη βελτίωση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων.

στ. Αξιοποίηση των εκάστοτε τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ανάπτυξη ειδικών – εναλλακτικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, περιηγητικού, πεζοπορικού, πολιτιστικού τουρισμού κ.λπ.).

ζ. Παροχή κινήτρων για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών μονάδων με παράλληλη αναβάθμιση σε τύπους και κατηγορίες καταλυμάτων (4 και 5 αστέρια) ή επέκταση αυτών και συμπληρώσεις με ειδικές τουριστικές υποδομές.

η. Δράσεις εξυγίανσης περιοχών μέσω επανάχρησης αξιόλογων κτιρίων ή συνόλων, καθώς και μέσω παροχής κινήτρων για μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες, για μερική ή ολική απόσυρση μη αξιόλογων, απαξιωμένων ή εγκαταλελειμμένων κτιρίων και εγκαταστάσεων χρήσης τουρισμού, και για κατεδάφιση μη αξιόλογων ή μη απαραίτητων ή εγκαταλελειμμένων κτιρίων που προσβάλλουν το τοπίο.

θ. Προώθηση Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας, για την αντιμετώπιση της κυκλοφοριακής συμφόρησης, την ενίσχυση των μέσων μαζικής μεταφοράς και των «ήπιων» μορφών μετακίνησης (όπως βάδισμα, ποδήλατο) και τη βελτίωση της ασφάλειας των πεζών και διακινουμένων, καθώς και μέτρων βελτίωσης των εισόδων και της σήμανσης των πόλεων.

ι. Θέσπιση δυνατότητας χαρακτηρισμού, είτε μέσω των υφισταμένων είτε μέσω νέων ειδικών προς τούτο εργαλείων χωρικού σχεδιασμού, τμημάτων των περιοχών Α1 ως Περιοχών Ενεργητικής Παρέμβασης και Ανάπλασης με τον προσδιορισμό μέτρων για την αναβάθμιση ή και την ανάπτυξη του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, σε συνδυασμό με την παρακολούθηση της εφαρμογής των μέτρων αυτών για τη διαπίστωση της αποτελεσματικότητάς τους.

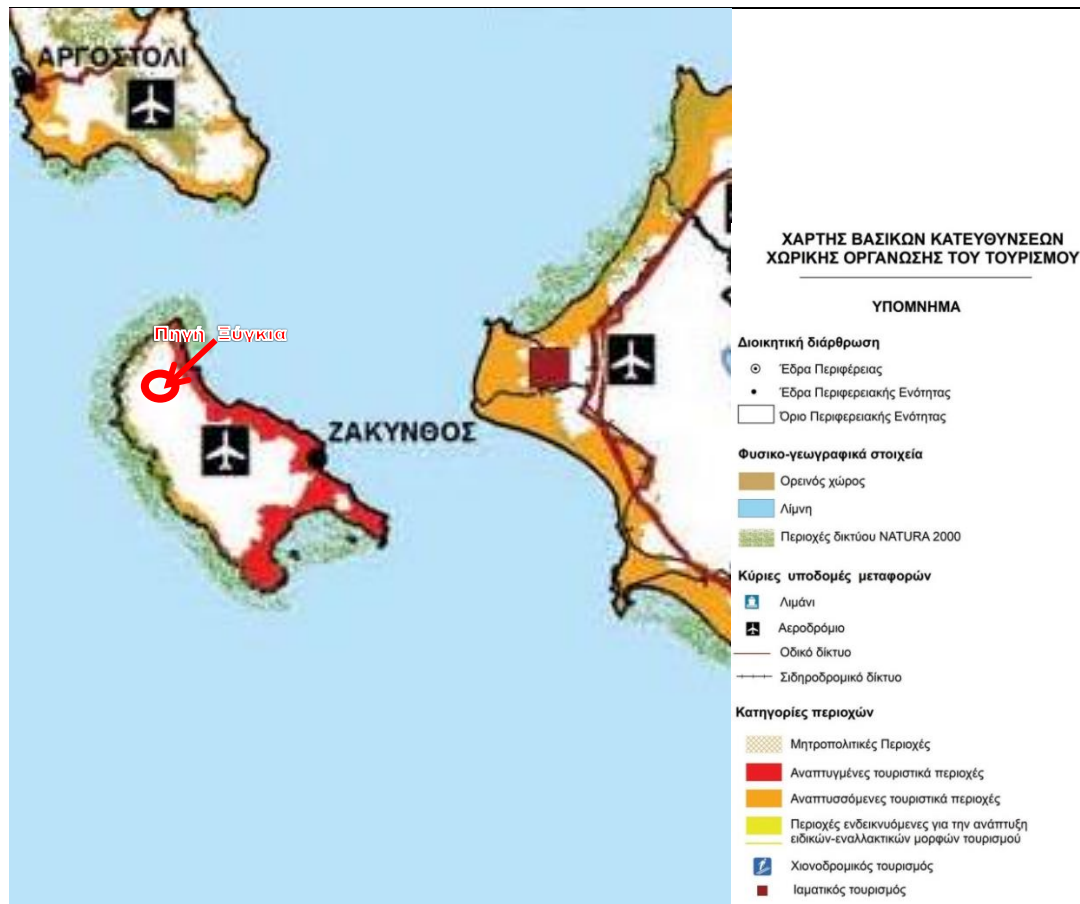
ια. Αναβάθμιση και μετατροπή υφισταμένων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα.

ιβ. Ολοκληρωμένες πολιτικές τουριστικής ανάπτυξης μέσω οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων έναντι της σημειακής χωροθέτησης τουριστικών καταλυμάτων.

ιγ. Αναμόρφωση των όρων και περιορισμών της σημειακής χωροθέτησης τουριστικών καταλυμάτων με βάση τις ακόλουθες κατευθύνσεις:

i) Περιορισμός της κατασκευής νέων καταλυμάτων σε κατηγορίες 4 και 5 αστέρων.

ii) Σε εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές αύξηση της ελάχιστης απαιτούμενης επιφάνειας γηπέδου σε είκοσι (20) στρέμματα και θέσπιση μέγιστης πυκνότητας 8 και 9 κλινών/στρέμμα για ξενοδοχεία 5 και 4 αστέρων, αντιστοίχως. Υιοθέτηση της κατεύθυνσης αυτής και στην περίπτωση επέκτασης υφιστάμενου καταλύματος, πλην της περίπτωσης τυχόν συμπλήρωσης αυτού με ειδικές τουριστικές υποδομές εκτός αν αυτό αποκλείεται από ειδικές διατάξεις.

Απόσπασμα Χάρτη ΕΠΧΣΑΑ για τον Τουρισμό

Πηγή: ΦΕΚ 3155B/2013

Τέλος ως ειδική κατηγορία υποδομής ιαματικού τουρισμού, διέπεται από τις εξής στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης και ανάπτυξης:

α) Αξιοποίηση των ιαματικών φυσικών πόρων με σκοπό την ανάπτυξη περιοχών θερμισμού με κριτήρια:

- Την αξία/ιαματικότητα/θεραπευτικές ιδιότητες (με βάση σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα), σε συνδυασμό με την επάρκεια του φυσικού πόρου για τη βιωσιμότητα της επένδυσης.
- Την ποιότητα του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής του φυσικού ιαματικού πόρου.
- Το βαθμό χωροταξικής ένταξης τους σε περιοχές που παρουσιάζουν ευρύτερο τουριστικό ενδιαφέρον.
- Την προσβασιμότητα της περιοχής και την υποστήριξη της με σύγχρονη τεχνική και κοινωνική υποδομή.
- Τη δυνατότητα υποστήριξης με ξενοδοχειακές υποδομές υψηλών προδιαγραφών καθώς και με συναφείς εγκαταστάσεις ελεύθερου χρόνου, αναψυχής, αθλητισμού.

β) Λήψη μέτρων για τη διαφύλαξη του φυσικού πόρου από τη ρύπανση και γενικότερα κάθε είδους υποβάθμιση.

γ) Συνεχής παρακολούθηση της ποιότητας των ιαματικών μέσων, ανάπτυξη σχετικής επιστημονικής έρευνας/τεκμηρίωσης των θεραπευτικών ιδιοτήτων σε συνδυασμό με τις εφαρμοζόμενες τεχνικές και εκπαίδευση/εξειδίκευση επιστημονικού και μη προσωπικού.

δ) Ανάδειξη και χαρακτηρισμός λουτροπόλεων σε περιοχές που διαθέτουν ιαματικούς φυσικούς πόρους (φυσικά νερά, ατμοί, φυσικά αέρια, πηλοί κ.λ.π.), και όπου αναπτύσσεται ή δύναται να αναπτυχθεί συνολική προσφορά τουριστικών δραστηριοτήτων, προϊόντων και υπηρεσιών επικεντρωμένων στην παροχή υπηρεσιών θερμισμού, υγείας, ευεξίας, αποκατάστασης.

ε) Δημιουργία γενικότερα κέντρων θεραπευτικού τουρισμού (θερμισμού, θαλασσοθεραπείας, υδροτουρισμού – spa, τουρισμού ευεξίας – wellness, κ.ά.) με έμφαση στον συνδυασμό πρόληψης/θεραπείας

– αποκατάστασης, αναψυχής και παραθερισμού σε περιοχές που διαθέτουν, σε αντιστοιχία με το αντικείμενο «θεραπείας», κατάλληλους πόρους, ιδιαίτερα σε αναπτυγμένες ή αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές της χώρας με καλή προσβασιμότητα.

Γ) Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) (Απόφαση 49828/08, ΦΕΚ 2464Β/2008)

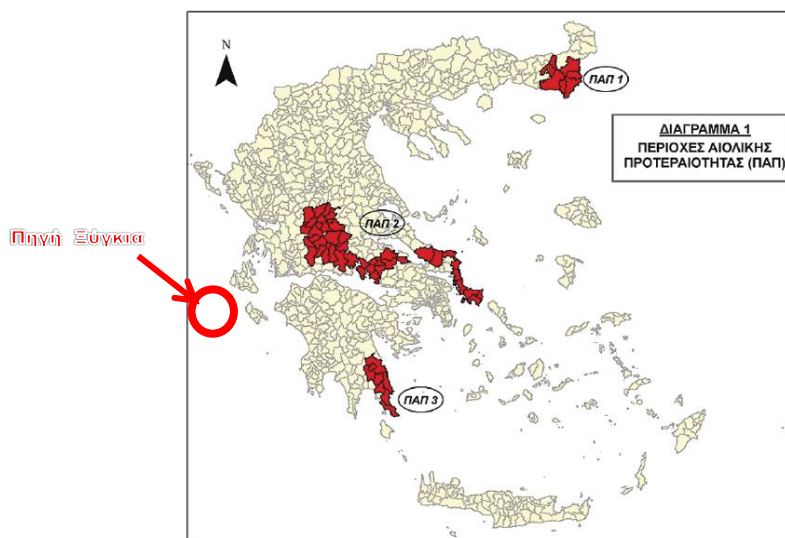
Οι ανανεώσιμες μορφές ενέργειας αφορούν:

- Αιολική Ενέργεια
- Εκμετάλλευση ηλιακής ενέργειας
- Μικρά Υδροηλεκτρικά Έργα
- Εκμετάλλευση της ενέργειας από βιομάζα ή βιοαέριο
- Εκμετάλλευση της γεωθερμικής ενέργειας

Αιολική ενέργεια - Αιολικά Πάρκα

Το Ε.Π. των ΑΠΕ επιχειρεί τη διάκριση του εθνικού χώρου σε σχέση με το ειδικό θέμα σε Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας (Π.Α.Π.) και Περιοχές Αιολικής Καταλληλότητας (Π.Α.Κ.). Η περιοχή της Νήσου Ζακύνθου δεν εμπίπτει στις περιοχές Π.Α.Π.

Ωστόσο σύμφωνα με το άρθρο 5 του πλαισίου, απλές Περιοχές Αιολικής Καταλληλότητας (Π.Α.Κ.), χαρακτηρίζονται όλοι οι πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ της ηπειρωτικής χώρας που δεν περιλαμβάνονται στις ΠΑΠ, των οποίων περιοχές ή και μεμονωμένες θέσεις κρίνονται από την Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας κατά το άρθρο 3 παρ. 1.δ του ν. 3468/2006, ως ενεργειακά αποδοτικές.

Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας Π.Α.Π.

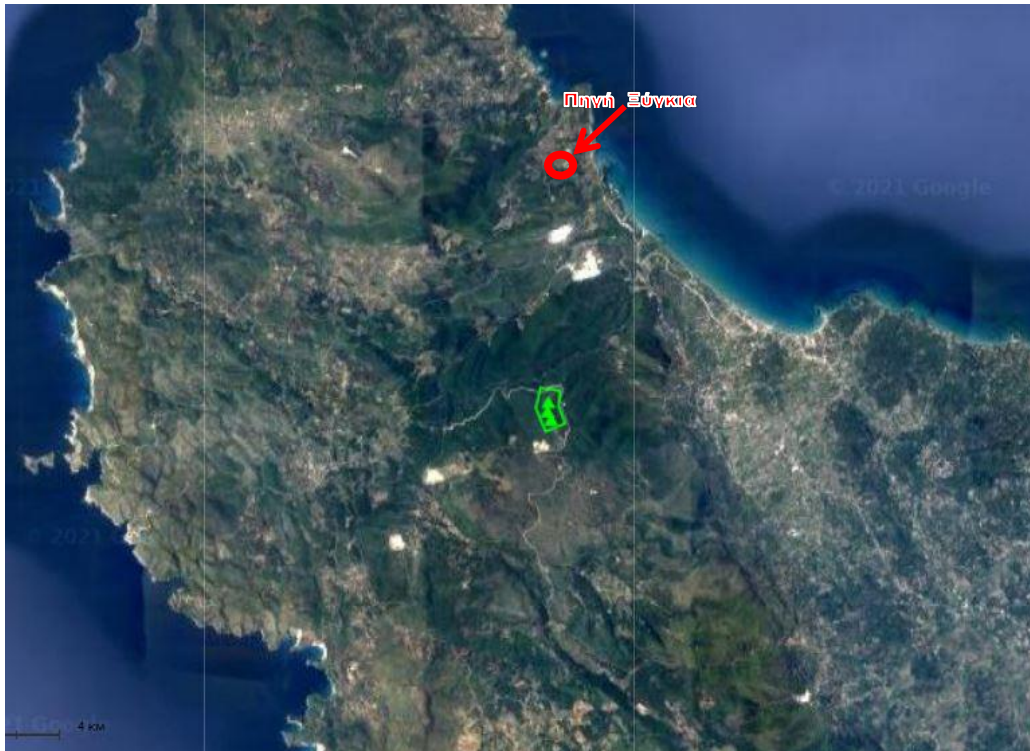
Πηγή: ΦΕΚ ΦΕΚ 2464/Β/3.12.2008

Διακρίνονται δυο ομάδες κριτηρίων:

α) Αποστάσεις από γειτνιάζουσες χρήσεις γης, δραστηριότητες και δίκτυα τεχνικής υποδομής.

β) Αποστάσεις που έχουν σχέση με κριτήρια προστασίας του τοπίου.

Σύμφωνα με τα δημοσιευμένα στοιχεία της ΡΑΕ στην ευρύτερη περιοχή της πηγής δεν έχει εκδηλωθεί ενδιαφέρον για εγκαταστάσεις ΑΠΕ. Μόνο μία άδεια παραγωγής έχει εκδοθεί για αιολικό σταθμό στον ορεινό όγκο δυτικά της περιοχής της πηγής σε απόσταση 4,8 χιλ/τρων.

Άδειες παραγωγής ΑΠΕ - Πηγή : Ιστοσελίδα της ΡΑΕ

https://geo.rae.gr/?tab=viewport_maptab&lon=21.64456064895053&lat=40.683828781662&zoom=12

Δ) Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία (Ε.Π. Βιομηχανίας) (Απόφαση 11508/09, ΦΕΚ 151/ΑΑΠ/13.04.2009)

Σκοπός του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία είναι ο μετασχηματισμός της χωρικής διάρθρωσης του εθνικής σημασίας τομέα της βιομηχανίας προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία περιλαμβάνει τρεις διαστάσεις: την προστασία του περιβάλλοντος, την κοινωνική ισότητα και συνοχή και την οικονομική ευημερία.

Για το σκοπό αυτό το Πλαίσιο περιλαμβάνει κατευθύνσεις που αφορούν στη μακρο - χωρική οργάνωση της βιομηχανίας καθώς και τη χωροθέτησή της σε τοπικό επίπεδο σε συνάρτηση με τις χρήσεις γης. Ειδικότερα, περιλαμβάνει κατευθύνσεις για το εθνικό πρότυπο χωροταξικής οργάνωσης της βιομηχανίας, με εξειδίκευση σε περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο, κατευθύνσεις κλαδικού και ειδικού χαρακτήρα, κατευθύνσεις για το καθεστώς και τους όρους οργανωμένης χωροθέτησης της βιομηχανίας καθώς και για τη χωροθέτησή της εκτός σχεδίου, κριτήρια και συμβατότητες χωροθέτησης των βιομηχανικών μονάδων και υποδοχέων, κατευθύνσεις για τον υποκείμενο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό και για άλλες μορφές σχεδιασμού και πρόγραμμα δράσης.

Ειδικότερα για τον Ν. Ζακύνθου προτείνονται:

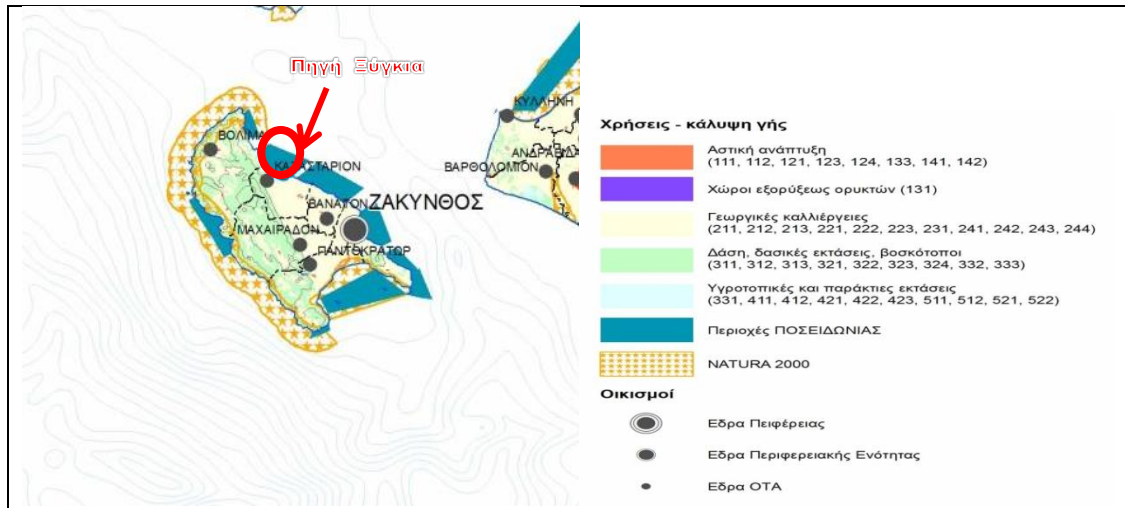
Γενική προτεραιότητα άσκησης χωρικής πολιτικής για τη μεταποίηση: Πολύ χαμηλή (0,5-).

Πολιτική για τις περιοχές με ιδιαίτερα χαμηλή παρουσία βιομηχανίας (ενδονομαρχιακές ανισότητες): Πολιτική τύπου 2. (Ηπια πολιτική, για τη διατήρηση ενός βασικού βιομηχανικού ιστού για την κάλυψη τοπικών αναγκών και για την αποφυγή των κινδύνων της υπερβολικής εξάρτησης από λίγους ή έναν τομέα. Δεν πρέπει, όμως, να υπάρξει έντονη τεχνητή στήριξη της βιομηχανίας, που μπορεί να οδηγήσει σε μη βιώσιμες μονάδες, στο βαθμό που υπάρχουν εναλλακτικοί τομείς ανάπτυξης των περιοχών).

Ε) Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες (ΕΠΧΣΑΑΥ) (Απόφαση 31722/11, ΦΕΚ 2505Β/2011)

Σύμφωνα με το ΕΠΧΣΑΑ για τις Υδατοκαλλιέργειες, οι μονάδες θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας δύνανται να αναπτύσσονται σε επιλεγμένες ευρύτερες θαλάσσιες περιοχές, οι οποίες κρίνονται κατάλληλες για τη χωροθέτηση υδατοκαλλιεργητικών μονάδων (ΠΑΥ) και μέσα στις οποίες προσδιορίζονται ζώνες, είτε οργανωμένες με φορέα διαχείρισης (ΠΟΑΥ), είτε με μορφή άτυπων συγκεντρώσεων (ΠΑΣΜ). Οι ΠΑΥ που προτείνονται στο Ειδικό Πλαίσιο έχουν επιλεγεί μετά από αξιολόγηση χωροταξικών, περιβαλλοντικών και αναπτυξιακών παραμέτρων.

Τα υδάτινα συστήματα της περιοχής δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του εν λόγω ΕΠΧΣΑΑ.

Κατηγοριοποίηση περιοχών ανάπτυξης υδατοκαλλιεργειών *

- A. Περιοχές ιδιαίτερα αναπτυγμένες
- B. Περιοχές με περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης
- Γ. Δυσπρόσιτες περιοχές με σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης των θαλάσσιων υδατοκαλλιεργειών (μικρά νησιά)
- Δ. Περιοχές με ιδιαίτερη ευαισθησία ως προς το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον

Απόσπασμα Χάρτη Εθνικού Προτύπου Χωρικής Οργάνωσης της Υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας,

Πηγή: Ειδικό ΠΠΧΣΑΑ για τις Υδατοκαλλιέργειες, ΦΕΚ 2505Β/2011

3.3 Υπερκείμενος Χωροταξικός Σχεδιασμός σε περιφερειακό επίπεδο

3.3.1 Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων (ΦΕΚ 16 Α.Α.Π./2019)

Στόχοι του ΠΧΠ της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων είναι:

A. Σχετικά με τον ρόλο της Περιφέρειας στον εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο:

- Η περαιτέρω άρση της απομόνωσης και της περιφερειακότητας και της αναπτυξιακής θέσης της Περιφέρειας.
- Η εναρμόνιση όλων των πολιτικών με τις κατευθύνσεις της νησιωτικής πολιτικής και η έμφαση στη συνέχιση και τον εμπλουτισμό των συνεργασιών της Περιφέρειας με φορείς εθνικής και ευρωπαϊκής εμβέλειας και σκοπού σχετικού με την εφαρμογή της νησιωτικής πολιτικής
- Η ενίσχυση της εξωστρέφειας, της διαπεριφερειακής και ενδοπεριφερειακής συνοχής, προς την οποία συμβάλλουν τα έργα μεταφορών και η ανάπτυξη Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών.
- Η ανάπτυξη του αγροδιατροφικού προτύπου, σε συνεργεία με την νησιωτική πολιτική.
- Η ανάπτυξη διαπεριφερειακών σχέσεων με τα μητροπολιτικά κέντρα Αθήνας και Θεσσαλονίκης και τις απέναντι ηπειρωτικές ακτές, καθώς και η εδαφική συνεργασία με περιφέρειες άλλων χωρών (Αλβανία, Ιταλία).

- Η ένταξη της Περιφέρειας στη στρατηγική για τη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου, μέσω προγραμματών συνεργασίας για την αειφορία του τουρισμού και γενικότερα των θαλάσσιων οικονομικών δραστηριοτήτων και της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος στο πλαίσιο της θαλάσσιας στρατηγικής.

Για το νησί της Ζακύνθου προβλέπονται:

Ως προς την διάρθρωση του Οικιστικού Δικτύου εναρμονιζόμενη στο Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού, η πόλη της Ζακύνθου χαρακτηρίζεται ως 5^{ου} επιπέδου ως Νομαρχιακό Κέντρο και ο οικισμός Καταστάρι ως 6^{ου} επιπέδου (μικρά αστικά κέντρα), ενώ όλοι οι υπόλοιποι οικισμοί χαρακτηρίζονται ως 7^{ου} επιπέδου.

Ως προς την διάρθρωση των βασικών δικτύων μεταφορών :

Αναβαθμίζεται σε πρωτεύων οδικό δίκτυο ο Κατακόρυφος άξονας Αγ. Νικόλαος Βολιμών- Καταστάρι - Ζάκυνθος, ο οποίος συμπληρώνεται από τον οδικό άξονα Ζάκυνθος - Αεροδρόμιο – Λαγανάς. Εντάσσονται στο Δευτερεύον οδικό δίκτυο οι συνδέσεις «Αγ. Νικόλαος Βολιμών - Βολίμες - Μαριές - Κοιλιωμένος – Λιθακιά μέχρι την οδό Ζακύνθου – Κερίου», «Αλυκές - Πλάνος – Ζάκυνθος», «Ζάκυνθος - Αργάσι – Βασιλικός» Κατατάσσεται ο Λιμένας της Ζακύνθου στην κατηγορία Κ2 ως Εθνικής Σημασίας (Επιβατικού και τουριστικού χαρακτήρα) και προτείνεται να διερευνηθεί η ένταξη του Λιμένα τοπικής σημασίας Αγ. Νικολάου, στην Κατηγορία Κ3 -Λιμένες Περιφερειακής σημασίας.

Για τον αερολιμένα Ζακύνθου προτείνεται ο εκσυγχρονισμός και η βελτίωση των αερολιμενικών υποδομών και υπηρεσιών καθώς αποτελεί διεθνή πύλη εισόδου / εξόδου. Αναγκαία κρίνεται και η βελτίωση των αεροπορικών συνδέσεων. Προτείνεται να διερευνηθεί από τον υποκείμενο σχεδιασμό η επανάχρηση του παλαιού επιβατικού σταθμού του αερολιμένα Ζακύνθου, με ενδεχόμενη χρήση συνεδριακό κέντρο.

Ως προς την Χωρική διάρθρωση, εξειδίκευση και συμπληρωματικότητα των παραγωγικών δραστηριοτήτων προβλέπονται:

A. Περιοχές ανάπτυξης πρωτογενούς τομέα

1. Χωρικές Ενότητες Γεωργίας
2. Χωρικές Ενότητες Κτηνοτροφίας
3. Χωρικές Ενότητες Αλιείας
4. Χωρικές Ενότητες Υδατοκαλλιεργειών

B. Περιοχές ανάπτυξης του δευτερογενούς τομέα – μεταποίηση

Η μεταποιητική δραστηριότητα στην Περιφέρεια σχείζεται με την καθετοποίηση των τοπικών αγροτικών προϊόντων και έχει κλαδική φυσιογνωμία, κατεύθυνση η οποία από το παρόν προτείνεται να υποστηριχθεί και να ενισχυθεί.

Γ. Περιοχές ανάπτυξης του χονδρεμπορίου

Το χονδρεμπόριο προτείνεται να χωροθετηθεί εντός των οργανωμένων Επιχειρηματικών

Πάρκων, συνυπάρχοντας με τη μεταποίηση. Επιπλέον, προτείνεται η ανάπτυξη ΠΟΑΠΔ παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του τριτογενούς τομέα, καθώς και δραστηριοτήτων ή επιχειρηματικών πρωτοβουλιών πειραματικού χαρακτήρα στον περιαστικό χώρο των μεγάλων αστικών κέντρων της Περιφέρειας (Κέρκυρα, Λευκάδα, Αργοστόλι, Ζάκυνθος).

Δ. Περιοχές ανάπτυξης εξορυκτικών δραστηριοτήτων

Πρωθείται η οριοθέτηση λατομικών περιοχών σε όλες τις Π.Ε. για τη χωρική οργάνωση της δραστηριότητας.

Ε. Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Εναρμόνιση με Ειδικό Πλαίσιο για τις ΑΠΕ.

ΣΤ. Περιοχές ανάπτυξης του τουρισμού

1. Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές – 1.2. Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές

Αναγνωρίζονται αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές στον παράκτιο χώρο των Π.Ε. Κέρκυρας και Ζακύνθου. Για τις περιοχές αυτές προτείνεται η δυνατότητα χαρακτηρισμού τους ως Περιοχών Ενεργητικής Παρέμβασης και Ανάπλασης με τον προσδιορισμό μέτρων για την αναβάθμιση τους.

2. Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού

Χωρικός προσδιορισμός των βιώσιμων αναπτυξιακών ενοτήτων ανά Π.Ενότητα

Περιφερειακή Ενότητα Ζακύνθου

Δήμος Ζάκυνθου	
Χ.Ε. γεωργίας	Περιοχές: ανατολικό πεδινό τμήμα του νησιού (Ζάκυνθος - Λαγανάς μέχρι Αλυκές - Καταστάρι) και περιοχές Κοιλιωμένου - Αγαλά, Ορθονιών και Βολιμών. Περιοχές διερεύνησης για χαρακτηρισμό ΓΓΥΠ: κατά προτεραιότητα οι αρδευόμενες εκτάσεις στο Γερακάρι. Ζώνες προστασίας (ΠΟΠ, ΠΓΕ, κ.α.): εκτάσεις όπου καλλιεργείται η σταφίδα, ο ελαιώνας Ζακύνθου και η οριοθετημένη ζώνη παραγωγής των τοπικών οίνων. Επιπλέον οι εκτάσεις της περιοχής Κυψέλης - Αργασίου (νεροκρέμυδο).
Χ.Ε. κτηνοτροφίας	Περιοχές: δυτικά των οικισμών Κατασταρίου και Σκουληκάδου, από Ορθονιές μέχρι Άγ. Νικόλαο Βολιμών, μεταξύ Βολιμών - Αναφωνήτριας και παραλίας, δυτικά των οικισμών Μαριές, Έξω Χώρα Καμπί και μέχρι την παραλία, δυτικά του οικισμού Κοιλιωμένου μέχρι την παραλία. Να διερευνηθεί η οριοθέτηση κτηνοτροφικών ζωνών και η χωροθέτηση κτηνοτροφικών πάρκων.
Χ.Ε. μεταποίησης	Δημιουργία Ε.Π. βιοτεχνίας- βιομηχανίας και χονδρεμπορίου τύπου Β' (μέσης όχλησης) ή Γ (χαμηλής όχλησης), στον περιαστικό χώρο της Ζακύνθου. Χωρικοί υποδοχείς μεταποιητικών μονάδων προτείνονται κατά προτεραιότητα στο Καταστάρι. Στις περιοχές παραγωγής των τοπικών αγροτικών προϊόντων προτείνεται η διάσπαρτη χωροθέτηση μόνον μονάδων συσκευασίας και τυποποίησης των προϊόντων αυτών.
Χ.Ε. εξόρυξης	Διερευνάται η πιθανότητα ορισμού μιας ευρύτερης ζώνης εξόρυξης βιομηχανικών υλικών (π.χ. γύψου).
Χ.Ε. ΑΠΕ	Ορεινή ζώνη Βραχίωνα (περιοχή μεταξύ των οικισμών Λούχα, Έξω Χώρα, Μαριές, Ορθονιές, Καταστάρι και Σκουληκάδο).
Χ.Ε. τουρισμού	Περιοχές παραθαλάσσιου μαζικού τουρισμού: Ακρωτήρι - Τσιλιβί - Πλάνος - Τραγάκι - Δροσιά - Αμμούδι - Αλικανάς - Αλυκές, Κέρι - Άγιος Σώστης - Λαγανάς - Καλαμάκι, Γέρακας - Βασιλικός - Ξηροκάστελο - Αργάσι. Περιοχές ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού: οι λοιπές παραλιακές περιοχές και η ενδοχώρα, οι ορεινές και ημιορεινές περιοχές.

Καθορισμός περιοχών για την εφαρμογή ΠΕΧΠ, ΣΟΑΠ

Ως Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ) για την Ζάκυνθο προτείνεται η η περιοχή των οικισμών της Ρίζας.

Λιμένες

- Μικτοί Λιμένες Διεθνούς Ενδιαφέροντος
- Μικτοί Λιμένες Εθνικής Σημασίας
- Μικτοί Λιμένες Περιφερειακής σημασίας
- Μικτοί Λιμένες τοπικής σημασίας

Αερολιμένες

- Κύριος Διεθνής Αερολιμένας
- Ελικοδρόμιο
- Υδατοδρόμια

Ευρείες Ζώνες και σημαντικές μεμονωμένες μονάδες ανάπτυξης δραστηριοτήτων

- Ευρείες ζώνες ανάπτυξης αστικών δραστηριοτήτων

Πρωτογενής Τομέας

- Ευρείες ζώνες ανάπτυξης πρωτογενούς τομέα - γεωργία
- Ευρείες ζώνες ανάπτυξης πρωτογενούς τομέα - κτηνοτροφία / βοσκότοποι
- Ευρείες ζώνες ανάπτυξης πρωτογενούς τομέα - υδατοκαλλιέργεια

Δευτερογενής Τομέας

- Ευρείες ζώνες ανάπτυξης ΑΠΕ
- Παραγωγικές δραστηριότητες δευτερογενή τομέα

Τριτογενής Τομέας

- Αναπτυγμένες τουριστικές περιοχές
- Αναπτυσσόμενες τουριστικές περιοχές
- Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού
- Μικρά νησιά και βραχονησίδες
- Υποδομές Εκπαίδευσης
- Ερευνητικά Κέντρα (υφιστάμενα)
- Ερευνητικά Κέντρα (προτεινόμενα)

Οικιστική οργάνωση

- Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου / Περιστατική - Υφιστάμενη (προς αναθεώρηση)
- Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου / Προστασία - Υφιστάμενη (προς αναθεώρηση)
- ΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ (υπό εκπόνηση)
- ΤΧΣ (προτεινόμενο)
- Περιοχές Εθνικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ)

Πηγή: Χάρτης Α.2α. Χωροταξική Οργάνωση της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

Πηγή: Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περ. Ιονίων Νήσων (ΦΕΚ 16 Α.Α.Π./2019)

3.4 Χωροταξικός Σχεδιασμός σε τοπικό επίπεδο

Για την περιοχή της Δ.Ενότητας Ελατίων δεν έχει εγκριθεί Σχέδιο Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής πόλης (ΣΧΟΟΑΠ), ενώ του εγκεκριμένου ΓΠΣ Ζακύνθου αφορά μόνο την πόλη της Ζακύνθου.

3.5 Σύνοψη κατευθύνσεων υπερκείμενου χωροταξικού σχεδιασμού

Με βάση την διαπιστώσεις και τις κατευθύνσεις των Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού που έχουν εγκριθεί σε επίπεδο χώρας και Περιφέρειας συμπεραίνεται:

- Η ευρύτερη περιοχή του φυσικού πόρου Ξύγκια εμπίπτει στην Χωρική Ενότητα Αναπτυγμένων Τουριστικά Περιοχών και εντός ευρύτερης περιοχής πρωτογενούς τομέα και εναλλακτικού τουρισμού.
- Η θέση της πηγής, δεν εμπίπτει εντός προστατευόμενων περιοχών περιβαλλοντικής αξίας (NATURA 2000,ΤΙΦΚ, κ.λ.π).
- Η Περιφέρεια δεν εμπίπτει σε περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας, αλλά παρόλα αυτά στην ευρύτερη περιοχή έχει εκδοθεί άδεια παραγωγής Αιολικών Σταθμών.
- Για την περιοχή της Π.Ε.Ζακύνθου η γενική προτεραιότητα άσκησης χωρικής πολιτικής για τη μεταποίηση καθορίζεται ως Χαμηλή (0,5).
- Η ευρύτερη περιοχή διαθέτει αξιόλογο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον που μπορεί να ενταχθεί σε ενιαίο δίκτυο ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων συμβατών με την λουτροθεραπεία ή την ποσιθεραπεία.
- Η παραγωγική Βάση του Δήμου είναι ο τριτογενής τομέας με κύρια δραστηριότητα τον τουρισμό, ενώ συμπληρωματικά στον τουρισμό αναπτύσσεται και ο πρωτογενής και δευτερογενής τομέας με κύρια δραστηριότητα την μεταποίηση ΠΟΠ τοπικών αγροτικών προϊόντων.
- Ως ειδική κατηγορία υποδομής Ιαματικού Τουρισμού, υπόκειται στις εξής στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης και ανάπτυξης:

α) Αξιοποίηση των ιαματικών φυσικών πόρων με σκοπό την ανάπτυξη περιοχών θερμαλισμού με κριτήρια:

- ✓ Την αξία/ιαματικότητα/θεραπευτικές ιδιότητες (με βάση σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα), σε συνδυασμό με την επάρκεια του φυσικού πόρου για τη βιωσιμότητα της επένδυσης.
- ✓ Την ποιότητα του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής του φυσικού ιαματικού πόρου.
- ✓ Το βαθμό χωροταξικής ένταξης τους σε περιοχές που παρουσιάζουν ευρύτερο τουριστικό ενδιαφέρον.
- ✓ Την προσβασιμότητα της περιοχής και την υποστήριξη της με σύγχρονη τεχνική και κοινωνική υποδομή.
- ✓ Τη δυνατότητα υποστήριξης με ξενοδοχειακές υποδομές υψηλών προδιαγραφών καθώς και με συναφείς εγκαταστάσεις ελεύθερου χρόνου, αναψυχής, αθλητισμού.

β) Λήψη μέτρων για τη διαφύλαξη του φυσικού πόρου από τη ρύπανση και γενικότερα κάθε είδους υποβάθμιση.

γ) Συνεχής παρακολούθηση της ποιότητας των ιαματικών μέσων, ανάπτυξη σχετικής επιστημονικής έρευνας/τεκμηρίωσης των θεραπευτικών ιδιοτήτων σε συνδυασμό με τις εφαρμοζόμενες τεχνικές και εκπαίδευση/εξειδίκευση επιστημονικού και μη προσωπικού.

δ) Ανάδειξη και χαρακτηρισμός λουτροπόλεων σε περιοχές που διαθέτουν ιαματικούς φυσικούς πόρους (φυσικά νερά, ατμοί, φυσικά αέρια, πηλοί κ.λπ.), και όπου αναπτύσσεται ή δύναται να αναπτυχθεί συνολική προσφορά τουριστικών δραστηριοτήτων, προϊόντων και υπηρεσιών επικεντρωμένων στην παροχή υπηρεσιών θερμαλισμού, υγείας, ευεξίας, αποκατάστασης.

ε) Δημιουργία γενικότερα κέντρων θεραπευτικού τουρισμού (θερμαλισμού, θαλασσοθεραπείας, υδροτουρισμού – spa, τουρισμού ευεξίας – wellness, κ.ά.) με έμφαση στον συνδυασμό πρόληψης/θεραπείας – αποκατάστασης, αναψυχής και παραθερισμού σε περιοχές που διαθέτουν, σε αντιστοιχία με το αντικείμενο «θεραπείας», κατάλληλους πόρους, ιδιαίτερα σε αναπτυγμένες ή αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές της χώρας με καλή προσβασιμότητα.

4. Στοιχεία σύνθεσης περιφερειακού τουριστικού προϊόντος και αναγνώριση αλληλεπιδράσεων και εξαρτήσεων με τους ιαματικούς φυσικούς πόρους

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων (Π.Ι.Ν..) είναι μία από τις δεκατρείς (13) Περιφέρειες της χώρας και έχει έκταση 2.317 km² και πληθυσμό 207.855 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2011. Στα δυτικά συνορεύει με την Ιταλία δια θαλάσσης, ανατολικά με τις Περιφέρειες Ηπείρου και Δυτικής Ελλάδας δια θαλάσσης και βόρεια με την Αλβανία δια θαλάσσης.

Αποτελείται από πέντε (5) Περιφερειακές Ενότητες (Κέρκυρας, Ζακύνθου, Ιθάκης, Κεφαλληνίας και Λευκάδας) και 11 Δήμους όπως αυτοί προέκυψαν έπειτα από την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης» το 2010 και τις τροποποιήσεις αυτού ως προς τις διοικητικές διαίρεσεις. Η πόλη της Κέρκυρας είναι η πρωτεύουσα της Περιφέρειας με τον πληθυσμό της Π.Ε. Κέρκυρας να αποτελεί περίπου το 50% του πληθυσμού της Π.Ι.Ν., δεύτερη σε πληθυσμό είναι η Π.Ε. Ζακύνθου, τρίτη η Π.Ε. Κεφαλληνίας, τέταρτη η Π.Ε. Λευκάδας και πέμπτη η Π.Ε. Ιθάκης.

Ο συνολικός πληθυσμός (2011) ανέρχεται σε 210.279 κατοίκους και σημείωσε μικρή μείωση 0,8% περίπου, από το 20011. Πρόκειται για μια από τις πλέον πυκνοκατοικημένες Περιφέρειες της χώρας (περί τους 101 κατ. /km²).

Πίνακας 6: Πληθυσμός της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ανά Π.Ε.

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
Περιφερειακή Ενότητα Κέρκυρας	103.472
Περιφερειακή Ενότητα Ζακύνθου	38.642
Περιφερειακή Ενότητα Κεφαλληνίας	37.767
Περιφερειακή Ενότητα Λευκάδας	26.796
Περιφερειακή Ενότητα Ιθάκης	3.602
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	210.279

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή πληθυσμού 2011

Κυρίαρχο χαρακτηριστικό της περιφερειακής οικονομίας αποτελεί η υψηλή συγκέντρωση δραστηριοτήτων στον τριτογενή τομέα, η φθίνουσα πορεία του δευτερογενή και μια περιορισμένη συμμετοχή του πρωτογενή τομέα. Τα Ιόνια Νησιά έχουν κοινή ιστορική πορεία αιώνων και σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα, καθώς και μια ιδιαίτερη φυσιο-γεωγραφική ταυτότητα, που αποτυπώνονται στις επιμέρους νησιωτικές ενότητες. Η γεωλογία τους τα κατατάσσει στις πλέον σεισμογενείς περιοχές της χώρας.

Ο ρόλος της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων στο εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον προσδιορίζεται: α) ως προς τη Μεσόγειο από μια σχετική κεντρικότητα επί των υφιστάμενων αξόνων, ενώ εξαιτίας της ελληνικής υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ εκτείνεται σε σημαντικό τμήμα του μεσογειακού χώρου, β) ως προς τον ευρωπαϊκό χώρο εντάσσεται στις νησιωτικές περιοχές του, με ειδικά προβλήματα που έχουν δομικό χαρακτήρα και ως εκ τούτου είναι μόνιμα, ενώ η συμμετοχή της Π.Ι.Ν. στη Μ/Σ Αδριατικής Ιονίου διαμορφώνει μια πρόσθετη δυναμική, γ) ως προς το εθνικό επίπεδο συγκαταλέγεται στον εθνικό νησιωτικό χώρο με ένα συνδυασμό θετικών αναπτυξιακών επιδόσεων με σημαντικές αδυναμίες (οικονομικό πρότυπο, ανθρώπινο δυναμικό, υποβάθμιση φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος), αποτελεί ισχυρό πόλο τουριστικής ανάπτυξης ο οποίος «ισορροπεί» με τους άλλους δύο σημαντικούς νησιωτικούς πόλους, το Νότιο Αιγαίο και την Κρήτη.

4.1 Το τουριστικό προϊόν της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

Η οικονομία της Περιφέρειας στηρίζεται κυρίως στον τριτογενή τομέα και ειδικότερα στον τουρισμό. Μάλιστα η Περιφέρεια κατέχει εξέχουσα θέση στην τουριστική ανάπτυξη τόσο σε επίπεδο χώρας, όσο και σε μεσογειακό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Ο σημαντικός αριθμός ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, αφίξεων κλπ, φανερώνει την ιδιαίτερη δυναμική του κλάδου. Τα Ιόνια Νησιά έχουν κατακτήσει μια εξέχουσα θέση στην ελληνική τουριστική αγορά, προσελκύοντας το 9,1% των επισκέψεων και το 10,9% των διανυκτερεύσεων, προσφέροντας το 11,7% των ξενοδοχειακών κλινών και αποκομίζοντας το 10,8% των εισπράξεων (2018) . Η δε απασχόληση στον τομέα

σημειώνει συνεχή ανοδική πορεία, φθάνοντας το 28,6% (2018). Ο «Γενικός Δείκτης Ικανοποίησης πελατών ξενοδοχείων» παρότι υπολείπεται ελαφρώς του μ.ο. της χώρας (83,7 έναντι 84,3) είναι μεγαλύτερος των διεθνών ανταγωνιστικών προορισμών.

Η δυναμική όμως της τουριστικής δραστηριότητας, όπως αυτή αποτυπώνεται στα ποσοτικά στοιχεία των αφίξεων και των διανυκτερεύσεων **στα ξενοδοχεία** (+39,4% μεταξύ 2012 & 2017), συνοδεύεται από αντίρροπα γεγονότα (π.χ. μακροχρόνια τάση μείωσης μέσου χρόνου παραμονής & μέσης δαπάνης ανά τουρίστα την περίοδο 2016-2018)³⁴, με συνέπεια, οι δείκτες τουριστικής ανάπτυξης της ΠΙΝ να εμφανίζουν σχετική υστέρηση κυρίως έναντι άλλων νησιωτικών τουριστικών προορισμών³⁵, αλλά και σε σύγκριση με τους αντίστοιχους της χώρας. Δύο ακόμη χαρακτηριστικά της τουριστικής δραστηριότητας της ΠΙΝ αποτελούν η μεγάλη εποχικότητα (με το 70,6% των επισκεπτών το 3ο τρίμηνο 2018, κατατάσσεται στη 2η θέση) και η σχετικά υψηλή τουριστική εξωστρεφής εξάρτηση (η αναλογία αλλοδαπών/ημεδαπών τουριστών 15,7:1,0 το 2018, την κατατάσσει στην 3η θέση)

Εντός της Περιφέρειας, Κέρκυρα και Ζάκυνθος συγκεντρώνουν αθροιστικά το 82,9% των ξενοδοχειακών κλινών, το 87,6% των αφίξεων και το 87,9% των διανυκτερεύσεων, η Κεφαλονιά εμφανίζει τη μεγαλύτερη αύξηση στην πληρότητα (+36% από 2012-2017) και η Λευκάδα αύξηση στη μέση διάρκεια παραμονής επισκεπτών (+24% έναντι -13% για την ΠΙΝ).

Η οικονομική σημασία του τουρισμού για την περιφερειακή οικονομία στα Ιόνια Νησιά παραμένει σημαντική και ιδιαίτερα ανθεκτική στο ασταθές οικονομικό περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί στη χώρα τα τελευταία χρόνια. Ως εκ τούτου τα Ιόνια έχουν φτάσει σε ένα πρωταρχικό πρότυπο τουριστικής δραστηριότητας που το προσδιορίζει η μαζικότητα. Η προαναφερόμενη επιδείνωση κάποιων εκ των δεικτών (διάρκεια παραμονής, πληρότητες, ένταση εποχικότητας) που είτε παρουσιάζουν τάσεις στασιμότητας είτε μείωσης, προκαλεί μικρή προστιθέμενη αξία με ταυτόχρονες μεγάλες πιέσεις στο περιβάλλον και μη ικανοποιητική διάχυση των ωφελειών.

Η εικόνα αυτή συμπληρώνεται από: α) απουσία ουσιαστικών διατομεακών και διακλαδικών επιχειρηματικών συνεργασιών, β) χαμηλές επιδόσεις στην καινοτομία, γ) αυξημένα ποσοστά ανεργίας και ελαστικής απασχόλησης.

Επιχειρώντας μια συνοπτική αναφορά στα συστατικά μέρη του τουριστικού προϊόντος των Ιονίων Νήσων, με την κατηγοριοποίηση φυσικοί και ανθρωπογενείς πόροι είναι:

A) φυσικό περιβάλλον: Τα Ιόνια διαθέτουν ένα ιδιαίτερα αξιόλογο φυσικό περιβάλλον με κύρια γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά τους ορεινούς όγκους, τις λιμνοθάλασσες, τα ποτάμια συστήματα και τις πεδινές περιοχές. Φιλοξενούν αξιόλογα οικοσυστήματα εξαιτίας του υψηλού δείκτη βροχοπτώσεων, διαθέτουν δε πλούσια χλωρίδα και πανίδα. Εξαιτίας τους δεκαεννέα περιοχές περιλαμβάνονται στο δίκτυο NATURA 2000, υφίστανται έντεκα καταφύγια άγριας ζωής και ένα εθνικό θαλάσσιο πάρκο.

Αξιόλογα σπήλαια, γεωλογικοί σχηματισμοί και καταρράκτες συμπληρώνουν τους εξαιρετικούς φυσικούς πόρους. Επιπροσθέτως οι αμμώδεις παραλίες του νησιωτικού συμπλέγματος καθορίζουν μάλλον τη μαζικότητα του τουρισμού η οποία κατά κύριο λόγο στηρίζεται στο μοντέλο «ήλιος – θάλασσα».

B) ως προς το ανθρωπογενές περιβάλλον: Τα Ιόνια διαθέτουν πλούσια και μακράιωνη ιστορία. Ακολούθησαν κοινή πορεία ανεξάρτητη από τον εθνικό κορμό και ως εκ τούτου ποτέ δεν υπήρξαν μέρος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, αντιθέτως ήταν κυρίως Βενετοκρατούμενα και ως εκ τούτου δέχτηκαν επιρροές από τη δύση, με αποτέλεσμα τη διαμόρφωση διαφορετικών χαρακτηριστικών. Πολλοί και αξιόλογοι υλικοί και άυλοι πολιτιστικοί θησαυροί (φρούρια, μνημεία, μονές, εκθέματα, παλιά πόλη Κέρκυρας, αρχιτεκτονικά σύνολα, μουσική και εικαστική παράδοση) διαμορφώνουν το διαφορετικό προφίλ του νησιωτικού συμπλέγματος και την αντίστοιχη ταυτότητα του. Στα ανωτέρω θα πρέπει να αθροισθεί ο αγροδιατροφικός τομέας και ειδικότερα ο αγροτικός χαρακτήρας του, δεδομένης της ευνοϊκής γεωμορφολογίας. Η ελαιοκαλλιέργεια είναι κυρίαρχη ιδίως στην Κέρκυρα, καθώς επίσης στη Ζάκυνθο, τη Λευκάδα αλλά και την Κεφαλονιά. Η καλλιέργεια της αμπέλου είναι σημαντική στο νησί της Ζακύνθου καθώς και στην Κεφαλονιά – Ιθάκη και λιγότερο στη Λευκάδα. Θα πρέπει να όμως να αναφερθεί πως δεν έχει εξασφαλισθεί μια επαρκής διασύνδεση του πρωτογενούς με τη μεταποίηση και τον τουρισμό, στοιχείο ζητούμενο για την εξασφάλιση κατάλληλων δυναμικών ανάπτυξης του

πρωτογενούς τομέα. Τέλος σε ότι αφορά στην πολιτιστική και δημιουργική οικονομία για τα Ιόνια Νησιά τούτο αποτελεί ένα νέο εγχείρημα, καθώς διαθέτουν δυο από τις τρεις κινητήριες δυνάμεις της, ήτοι την τεχνολογία (ΑΕΙ με συναφή ερευνητικά πεδία) καθώς και τον τουρισμό, ενώ προσφέρουν και το κατάλληλο πεδίο ήτοι την πλούσια άυλη και υλική πολιτιστική κληρονομιά.

4.2 Υποδομές στήριξης του τουρισμού

4.2.1 Μεταφορικές Υποδομές

Δεδομένου του νησιωτικού χαρακτήρα της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων παρακάτω παρατίθενται στοιχεία ως προς τις αεροπορικές και λιμενικές υποδομές της.

Αναφορικά με τις αεροπορικές υποδομές, η Περιφέρεια διαθέτει 3 αεροδρόμια, τον Διεθνή Αερολιμένα Κέρκυρας «Ιωάννης Καποδίστριας», τον Διεθνή Αερολιμένα Ζακύνθου «Διονύσιος Σολωμός» και τον Διεθνή Αερολιμένα Κεφαλληνίας «Άννα Πολλάτου». Η αεροπορική κίνηση εσωτερικού στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων την περίοδο 2013 – 2018 σημείωσε αύξηση κατά +84% (από 137 χιλ. το 2013 σε 252 χιλ. το 2018). Επιμέρους, όλες οι Ενώτητες κατέγραψαν θετική ποσοστιαία μεταβολή: Κέρκυρας (+54%, από 107 χιλ. το 2013 σε 165 χιλ. το 2018), Κεφαλληνίας (+176%, από 16 χιλ. το 2013 σε 45 χιλ. το 2018) και Ζακύνθου (+202%, από 14 χιλ. το 2013 σε 43 χιλ. το 2018). Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων αντιπροσώπευε για το 2018 το 3% της κίνησης εσωτερικού που καταγράφηκε στο σύνολο της χώρας. Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή της αεροπορικής κίνησης εσωτερικού στις επιμέρους Περιφερειακές Ενώτητες για το 2018, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό εντοπίζεται στην Ενότητα Κέρκυρας (65%) και ακολούθως στις Ενώτητες Κεφαλληνίας (18%) και Ζακύνθου (17%).

Οι διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων την περίοδο 2013 – 2018 σημείωσαν αύξηση κατά +64% (από 1,6 εκατ. το 2013 σε 2,7 εκατ. το 2018). Επιμέρους, όλες οι Ενώτητες κατέγραψαν θετική ποσοστιαία μεταβολή: Κέρκυρας (+59%, από 944 χιλ. το 2013 σε 1,5 εκατ. το 2018), Ζακύνθου (+74%, από 488 χιλ. το 2013 σε 848 χιλ. το 2018) και Κεφαλληνίας (+65%, από 198 χιλ. το 2013 σε 326 χιλ. το 2018). Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων αντιπροσώπευε για το 2018 το 13% της διεθνούς επιβατικής κίνησης που καταγράφηκε στο σύνολο της χώρας. Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των διεθνών αφίξεων στις επιμέρους Περιφερειακές Ενώτητες για το 2018, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό εντοπίζεται στην Ενότητα Κέρκυρας (56%) και ακολουθούν οι Ενώτητες Ζακύνθου (32%) και Κεφαλληνίας (12%).

Ως προς τις λιμενικές υποδομές η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων 89 λιμάνια διαφόρων τύπων και χαρακτήρα (εμπορικοί λιμένες, μαρίνες, αλιευτικά και τουριστικά καταφύγια κλπ.), που χαρακτηρίζονται από ελλείψεις σε υποδομές και υπηρεσίες (χωρητικότητα, ασφάλεια, δυνατότητα εξυπηρέτησης αναδυόμενων αναγκών για αγκυροβόλια και υπηρεσίες κρουαζιέρας και σκαφών αναψυχής κ.α.).

Αναφορικά με την ακτοπλοΐα η Περιφέρεια Ιονίων για το 2018 αντιπροσωπεύει το 8% των διακινηθέντων εσωτερικού της χώρας, σημειώνοντας την περίοδο 2013-2018 αύξηση κατά +17% (από 4,8 εκατ. το 2013 σε 5,6 εκατ. το 2018). Στις επιμέρους Ενώτητες η εικόνα είναι θετική: Κέρκυρας (+21%, από 1,7 εκατ. το 2013 σε 2,1 εκατ. το 2018), Κεφαλληνίας (+7%, από 1,7 εκατ. το 2013 σε 1,9 εκατ. το 2018), Ζακύνθου (+28%, από 916 χιλ. το 2013 σε 1,2 εκατ. το 2018), Λευκάδας (+12%, από 293 χιλ. το 2013 σε 328 χιλ. το 2018) και Ιθάκης (+19%, από 124 χιλ. το 2013 σε 148 χιλ. το 2018). Όσον αφορά την ποσοστιαία κατανομή των διακινηθέντων εσωτερικού στα λιμάνια της Περιφέρειας για το 2018, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο μερίδιο καταγράφεται στην Ενότητα Κέρκυρας (37%) και ακολούθως στις Ενώτητες Κεφαλληνίας (33%), Ζακύνθου (21%), Λευκάδας (6%) και Ιθάκης (3%).

Ως προς την ακτοπλοϊκή κίνηση εξωτερικού για την ίδια περίοδο και με δεδομένες τις διασυνδέσεις των λιμένων στο Ιόνιο με τους λιμένες της Ηπείρου (Ηγουμενίτσα) και της Δυτικής Ελλάδας (Πάτρα) παρατίθενται ενιαία στοιχεία. Ως εκ τούτου οι διακινηθέντες εξωτερικού την περίοδο 2013-2018 σημείωσαν αύξηση κατά

+21% (από 1,5 εκατ. το 2013 σε 1,8 εκατ. το 2018). Επιμέρους, διακινηθέντες εξωτερικού καταγράφηκαν στις Περιφέρειες Ηπείρου (λιμάνι Ηγουμενίτσας) (+22%, από 780 χιλ. το 2013 σε 955 χιλ. το 2018), Δυτικής Ελλάδας (λιμάνι Πάτρας) (-12%, από 559 χιλ. το 2013 σε 490 χιλ. το 2018) και Ιονίων Νήσων (λιμάνι Κέρκυρας) (+230%, από 106 χιλ. το 2013 σε 350 χιλ. το 2018). Επίσης, οι λοιποί λιμένες σημείωσαν μείωση στους διακινηθέντες τους κατά -74% (από 50 χιλ. το 2013 σε 13 χιλ. το 2018). Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή των διακινηθέντων εξωτερικού στις επιμέρους Περιφέρειες, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο ποσοστό εντοπίζεται στην Περιφέρεια Ηπείρου (53%) και ακολούθως στις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας (27%), Ιονίων Νήσων (19%) και Λοιπών (1%).

Ως προς την κρουαζιέρα κατατάσσονται στην τρίτη θέση σε επίπεδο χώρας έχοντας το 15% της συνολικής κίνησης καταγράφοντας πτώση κατά 15% σε σχέση με το 2013. Επιμέρους, όλες οι Ενώτητες κατέγραψαν μείωση στον αριθμό των Κρουαζιερόπλοιων: Κέρκυρα (-14%, από 480 κρουαζιερόπλοια το 2013 σε 413 κρουαζιερόπλοια το 2018), Κεφαλονιά-Ιθάκη (-10%, από 100 κρουαζιερόπλοια το 2013 σε 90 κρουαζιερόπλοια το 2018) και Ζάκυνθο (-50%, από 34 κρουαζιερόπλοια το 2013 σε 17 κρουαζιερόπλοια το 2018).

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή της κίνησης κρουαζιερόπλοιων στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων για το 2018, παρατηρούμε ότι το υψηλότερο μερίδιο κατέχει η Ενότητα Κέρκυρας αντιπροσωπεύοντας το 79% της συνολικής κίνησης της Περιφέρειας και ακολούθως οι Κεφαλονιά – Ιθάκη (17%) και η Ζάκυνθος (3%).

4.2.2 Υποδομές Διαμονής

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων αντιπροσωπεύει το 2018 το 9% των μονάδων, το 12% των δωματίων και το 12% των κλινών της χώρας. Συνολικά διαθέτει 1.067 μονάδες με 50.187 δωμάτια και 102.614 κλίνες, κατατασόμενη τρίτη μεταξύ των Περιφερειών της χώρας. Στις επιμέρους κατηγορίες αστεριών, παρατηρούμε μεγάλη συγκέντρωση στα 2* (52%) και 3* (23%) ξενοδοχεία και χαμηλή στα 5* (3%), 4* (13%) και 1* (8%). Η εικόνα στα ξενοδοχειακά δωμάτια είναι πιο ισοκατανομημένη, 5* (9%), 4* (26%), 3* (29%), 2* (32%) και 1* (3%). Παρόμοια είναι η εικόνα και στις κλίνες, 5* (10%), 4* (26%), 3* (28%), 2* (33%) και 1* (3%). Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι τα 4*, παρόλο που αντιπροσωπεύουν μόλις το 13% των ξενοδοχειακών μονάδων εντούτοις κατέχουν το 26% των δωματίων και το 26% των κλινών.

Αναφορικά με τις επιμέρους Ενώτητες, παρατηρούμε ότι: α) η Κέρκυρα αντιπροσωπεύει το 50% των δωματίων της Περιφέρειας με 469 μονάδες, 25.201 δωμάτια και 51.310 κλίνες, β) η Ζάκυνθος διαθέτει το 33% του δυναμικού της Περιφέρειας με 311 μονάδες, 16.374 δωμάτια και 33.591 κλίνες, γ) η Κεφαλονιά αντιπροσωπεύει το 11% του δυναμικού της Περιφέρειας με 159 μονάδες, 5.314 δωμάτια και 11.071 κλίνες, η Λευκάδα διαθέτει το 6% του δυναμικού με 120 μονάδες, 3.170 δωμάτια και 6.377 κλίνες και η Ιθάκη αντιπροσωπεύει το 0,3% του δυναμικού της Περιφέρειας με 8 μονάδες, 128 δωμάτια και 265 κλίνες.

4.2.3 Οι επισκέπτες της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

Ο αριθμός των επισκέψεων στα Ιόνια Νησιά, κατατάσσουν την Περιφέρεια στην πέμπτη θέση μεταξύ των 13 Περιφερειών της χώρας, η οποία αντιπροσωπεύει το 9% των επισκέψεων που καταγράφηκαν το 2018 στη χώρα. Αναφορικά με τις χώρες προέλευσης πρώτη κατατάσσεται η Μεγάλη Βρετανία και ακολουθούν οι Γερμανία, Ιταλία, Πολωνία, Ολλανδία, Γαλλία, Αυστρία, Ρωσία και ακολούθως οι λοιπές χώρες. Ως προς τον αριθμό των διανυκτερεύσεων στα Ιόνια Νησιά, κατατάσσουν την Περιφέρεια αντιστοίχως στην πέμπτη θέση αντιπροσωπεύοντας το 11% των διανυκτερεύσεων στη χώρα.

Ως προς τη μέση διάρκεια παραμονής ανά επίσκεψη στα Ιόνια Νησιά αυτή διαμορφώθηκε στις 7,8 ημέρες το 2018 από 8,7 ημέρες το 2016.

Ως προς τις κυριότερες αγορές, σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδας είναι: α) το Ηνωμένο Βασίλειο, β) η Γερμανία, γ) η Ιταλία, δ) η Πολωνία, ε) η Ολλανδία, ζ) η Γαλλία, η) η Αυστρία, θ) η Ρωσία.

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων αντιπροσώπευε το 2018 το 8% των συνολικών αφίξεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα, σημειώνοντας αύξηση κατά +54% σε σύγκριση με το 2013 (από 1,1 εκατ. το 2013 σε 1,8 εκατ. το 2018). Οι αφίξεις αλλοδαπών σε ξενοδοχεία της Περιφέρειας σημείωσαν αύξηση κατά +65% (από 947 χιλ. το

2013 σε 1,6 εκατ. το 2018) ενώ των ημεδαπών μείωση κατά -1% (από 200 χιλ. το 2013 σε 198 χιλ. το 2018). Επιμέρους, όλες οι Ενώτητες κατέγραψαν θετική ποσοστιαία μεταβολή, με εξαίρεση την Ενότητα Λευκάδας -11% (από 72 χιλ. το 2013 σε 65 χιλ. το 2018) που οφείλεται στην μείωση κατά -54% των ημεδαπών (από 44 χιλ. το 2013 σε 20 χιλ. το 2018). Ενδεικτικά, οι υπόλοιπες Ενώτητες: Κέρκυρας (+66%, από 584 χιλ. το 2013 σε 967 χιλ. το 2018), Ζακύνθου (+54%, από 372 χιλ. το 2013 σε 571 χιλ. το 2018), Κεφαλληνίας (+35%, από 114 χιλ. το 2013 σε 154 χιλ. το 2018) και Ιθάκης (+39%, από 5 χιλ. το 2013 σε 7 χιλ. το 2018). Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι αλλοδαποί κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων (από 83% το 2013 σε 89% το 2018) και οι ημεδαποί το χαμηλότερο (από 17% το 2013 σε 11% το 2018).

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή για το 2018, η Ενότητα Κέρκυρας (55%) καταγράφει το υψηλότερο μερίδιο αφίξεων σε ξενοδοχεία και ακολουθούν οι Ενώτητες Ζακύνθου (32%), Κεφαλληνίας (9%), Λευκάδας (4%) και Ιθάκης (0,4%). Αξιοσημείωτο, είναι ότι οι ημεδαποί που διαμένουν σε ξενοδοχεία της Ενότητας Κέρκυρας για το 2018, αντιπροσωπεύουν το 51% των ημεδαπών αφίξεων σε ξενοδοχεία της Περιφέρειας.

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων αντιπροσώπευε το 2018 το 11% των συνολικών διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχειακά καταλύματα (αλλοδαποί και ημεδαποί), σημειώνοντας αύξηση κατά +32% σε σύγκριση με το 2013 (από 7,7 εκατ. το 2013 σε 10,2 εκατ. το 2018). Οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών σε ξενοδοχεία της Περιφέρειας σημείωσαν αύξηση κατά +36% (από 7,1 εκατ. το 2013 σε 9,6 εκατ. το 2018) ενώ των ημεδαπών μείωση κατά -7% (από 656 χιλ. το 2013 σε 611 χιλ. το 2018). Επιμέρους, όλες οι Ενώτητες κατέγραψαν θετική ποσοστιαία μεταβολή: Κέρκυρας (+31%, από 4,1 εκατ. το 2013 σε 5,3 εκατ. το 2018), Ζακύνθου (+39%, από 2,6 εκατ. το 2013 σε 3,6 εκατ. το 2018), Κεφαλληνίας (+25%, από 715 χιλ. το 2013 σε 894 χιλ. το 2018), Λευκάδας (+10%, από 301 χιλ. το 2013 σε 332 χιλ. το 2018) και Ιθάκης (+70%, από 12 χιλ. το 2013 σε 20 χιλ. το 2018). Η πλειοψηφία των διανυκτερεύσεων προέρχεται από αλλοδαπούς τουρίστες (από 92% το 2013 σε 94% το 2018).

Αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή, η Ενότητα Κέρκυρας το 2018 αντιπροσώπευε σχεδόν τις μισές διανυκτερεύσεις (52%) σε ξενοδοχειακά καταλύματα της Περιφέρειας με τις Ενώτητες Ζακύνθου (36%), Κεφαλληνίας (9%), Λευκάδας (3%) και Ιθάκης (0,2%) να ακολουθούν.

Τέλος σε ότι αφορά στις πληρότητες κατά την περίοδο 2013-2018 τα Ιόνια Νησιά κατατάσσονταν στη δεύτερη θέση με μέση πληρότητα για το 2018 στο 63%.

4.3 Τάσεις ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Από την ανωτέρω επιχειρούμενη συνοπτική παράθεση του τουριστικού προϊόντος και των ποσοτικών του μεγεθών, είναι δυνατή η συνόψιση ορισμένων βασικών συμπερασμάτων αναφορικά με την παραγωγική εξειδίκευση των Ιονίων Νήσων: α) διαπιστώνεται ένα κυρίαρχο μοντέλο τουριστικής δραστηριότητας που το χαρακτηρίζει η μαζικότητα, ήτοι τυποποιημένο μοντέλο τουρισμού, σχετικά χαμηλής προστιθέμενης αξίας, με έντονες περιβαλλοντικές πιέσεις στο περιβάλλον και μη ικανοποιητική διάχυση των ωφελειών του, β) αγροτικές μονοκαλλιέργειες παραδοσιακού χαρακτήρα, γ) παράκτιες δραστηριότητες που αλληλοσυγκρούονται. Ως εκ τούτου μάλλον πρόκειται για ένα παραγωγικό μοντέλο που καταγράφει φθίνοντες ρυθμούς απόδοσης, με εσωτερικές συγκρούσεις και περιβαλλοντικές πιέσεις και με ανεπαρκή εσωτερική διάχυση.

Η RIS 3 ορίζει ένα νέο παραγωγικό πρότυπο για την Περιφέρεια που επιδιώκει: α) την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων με κύρια χαρακτηριστικά την επιδίωξη διαφοροποίησης από το σημερινό μοντέλο και την ενσωμάτωση της καινοτομίας, β) τη δημιουργία συνθηκών αειφορίας και γ) τη μεγαλύτερη και δικαιότερη κατανομή των ωφελειών στο κοινωνικό σύνολο.

Οι στρατηγικοί στόχοι του κλάδου, σύμφωνα πάντοτε με τη RIS 3, θέτουν ένα πλαίσιο αναβάθμισης και διαφοροποίησης το οποίο προβλέπει: α) διεύρυνση της αλυσίδας αξίας (προσέλκυση περισσότερων δραστηριοτήτων στην αλυσίδα αξίας με την ανάπτυξη διασυνδέσεων με την αγροτική οικονομία και τη μεταποίηση, την αξιοποίηση του πολιτισμού στην κατεύθυνση της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, κλπ.), β) τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος (αξιοποίηση δυνατοτήτων που προσφέρει ο φυσικός και πολιτιστικός τουρισμός εκτός του μοντέλου «ήλιος – θάλασσα»), γ) αναβάθμιση των υποδομών και υπηρεσιών φιλοξενίας και εστίασης (αναβάθμιση κατηγοριών, σήματα ποιότητας), δ) χρήση ψηφιακών (ΤΠΕ) και καθαρών τεχνολογιών (ταχύτερη προώθηση υπηρεσιών, αύξηση αυτονομίας, μείωση κόστους και περιβαλλοντικών επιπτώσεων).

Ειδικότερα και σε ότι αφορά στο θαλάσσιο τουρισμό η RIS 3 ορίζει ως προτεραιότητες της στρατηγικής: α) την περαιτέρω ανάπτυξη σε στα πεδία της κρουαζιέρας, της ιστιοπλοΐας, των σκαφών αναψυχής, του καταδυτικού και αλιευτικού τουρισμού, του θαλάσσιου αθλητικού τουρισμού, που στο σύνολο τους μπορούν να δημιουργούν συναφείς επαγγελματικές δραστηριότητες.

Τέλος και συμπληρωματικά προς τα ανωτέρω αθροίζεται και η «πολιτιστική και δημιουργική οικονομία», για την οποία η RIS 3 ορίζει ως προτεραιότητες τη δημιουργία υποδομής για την εκκόλαψη & υποστήριξη της νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας, σε συνδυασμό με την ώθηση της επιχειρηματικότητας με χαρακτηριστικά καινοτομίας και αξιοποίησης νέων τεχνολογιών.

4.4 Τουριστικό προϊόν και ιαματικοί φυσικοί πόροι στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Όπως ήδη έχει αναφερθεί στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων καίτοι καταγράφονται ιαματικοί φυσικοί πόροι (Ζάκυνθος, Παξοί), δεν παρατηρείται καμία δραστηριότητα αναφορικά με την εκμετάλλευσή τους και συνεπώς την ενσωμάτωσή τους στο τουριστικό προϊόν της.

Πρόκειται για ερασιτεχνικού χαρακτήρα χρήση τους χωρίς καμία εκπλήρωση των βασικών προϋποθέσεων ήτοι αναγνώριση, λειτουργία υποδομών με τη κτήση του ειδικού σήματος λειτουργίας, ύπαρξη φορέων λειτουργίας. Είναι δε χαρακτηριστικό πως στα βασικά προγραμματικά έγγραφα περιφερειακών στρατηγικών (ΠΕΠ, RIS 3, Επιχειρησιακό Σχέδιο Τουριστικής Προβολής ΠΙΝ) αλλά και ερευνητικού χαρακτήρα κείμενα (Ετήσια έκθεση ΙΝΣΕΤΕ, κλπ.) δε γίνεται καμία αναφορά στους ιαματικούς φυσικούς πόρους της Περιφέρειας.

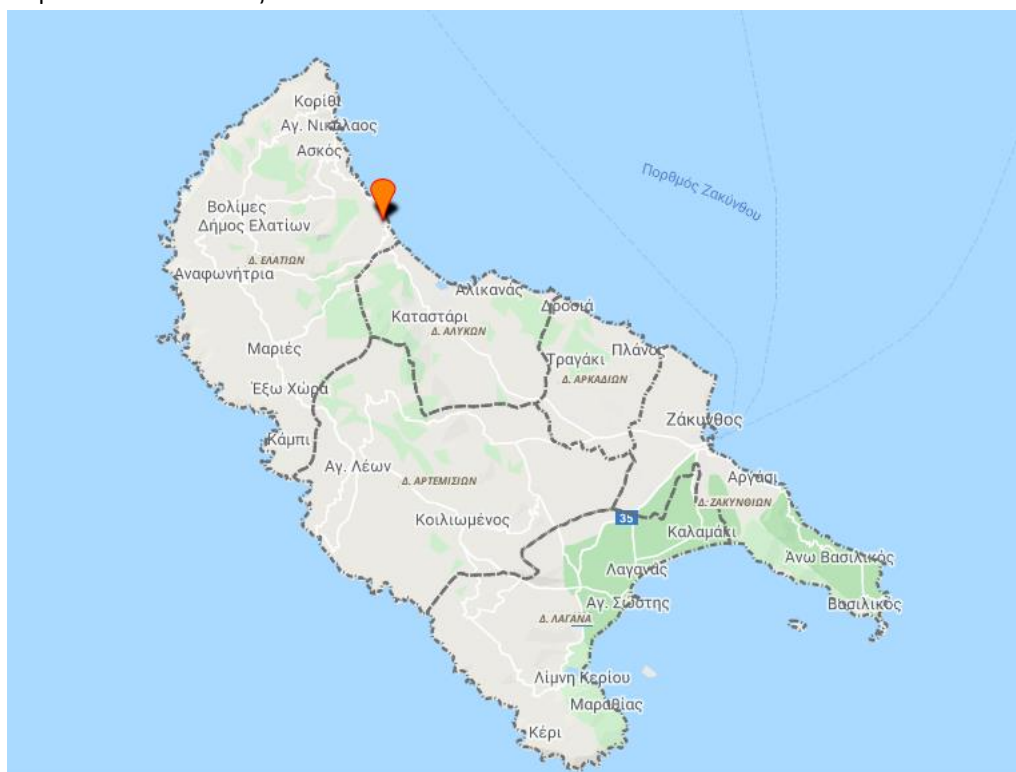
Συνεπώς τόσο στο πεδίο, όσο και στις υφιστάμενες στρατηγικές δεν είναι δυνατή η παρατήρηση αλληλεπιδράσεων του υφιστάμενου τουριστικού προϊόντος με τους ιαματικούς φυσικούς πόρους, πολλώ δε μάλλον δεν είναι δυνατός ο ισχυρισμός ότι στα Ιόνια Νησιά υφίσταται ιαματικός τουρισμός, ακόμη και στην πιο απλουστευμένη εκδοχή του.

5. Φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον

Σύμφωνα με το Νόμο 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α'/7-6-2010), "Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης", η εξεταζόμενη περιοχή, υπάγεται διοικητικά στην Τοπική Κοινότητα (Τ.Κ.) Ορθονίων, της Δημοτικής Ενότητας (Δ.Ε.) Ελατίων, του Δήμου Ζακύνθου, της Περιφερειακής Ενότητας (Π.Ε.) Ζακύνθου, στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.

Ο καλλικρατικός δήμος Ζακύνθου προέκυψε από τη συνένωση των προϋπαρχόντων δήμων Αλυκών, Ζακυνθίων, Ελατίων, Αρτεμισίων, Αρκαδίων και Λαγανά. Έχει έδρα την πόλη της Ζακύνθου, έκταση 407.58 km² και πληθυσμό 40.759 κάτοικους.

Χάρτης διοικητικών ορίων

Γεωγραφικά και σε ευρεία κλίμακα παρατήρησης η πηγή Ξύγκια βρίσκεται στο βορειοανατολικό τμήμα της νήσου Ζακύνθου σε απόσταση 1 km Νοτιοανατολικά του οικισμού Κορώνη

Στη συνέχεια παρατίθενται στοιχεία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής

Δημογραφικά χαρακτηριστικά Δήμου Ζακύνθου

Ο πληθυσμός του Δήμου Ζακύνθου κατά την απογραφή του 2011 ήταν 40.759 κάτοικοι. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται ο πληθυσμός του Δήμου ανά Δ.Κ. κατα τις δύο τελευταίες απογραφές:

Κατανομή πληθυσμού Δήμου Ζακύνθου (2001 - 2011)

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2001	ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2011	ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%)
Αλυκίων	4.796	5.203	+8,5
Αρκαδίων	4.830	5.215	+8,0
Αρτεμισίων	4.517	4.612	+2,1
Ελατίων	2.503	1.993	-20,4
Ζακυνθίων	16.475	16.810	+2,0
Λαγανά	5.894	6.983	+18,5
ΣΥΝΟΛΟ	39.015	40.759	+ 4,5

Από τα στοιχεία αυτά παρατηρείται μια αύξηση συνολικά για το Δήμο της τάξης του 4,5%. Συνολικά για όλες τις Δ.Ε. παρατηρείται αύξηση από 2% έως και 18,5, ενώ μόνο στην Δ.Κ. Ελατίων (όπου και η εξεταζόμενη ιαματική πηγή) σημαντική μείωση 20,4 %.

Κατά τους καλοκαιρινούς μήνες ο πληθυσμός της εγγύς στην πηγή περιοχή, αλλά και σε όλο το νησί αυξάνεται σημαντικά από τους επισκέπτες σε ξενοδοχεία αλλά και εξοχικές κατοικίες οι οποίοι παραμένουν και για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Για το έτος 2017 και πριν τις συνθήκες της πανδημίας παρατίθενται κάποια στοιχεία από το Τμήμα Τουρισμού του Δήμου, για να δειχθεί η μεγάλη διαφοροποίηση κατά την περίοδο των καλοκαιρινών διακοπών:

- Σύμφωνα με στοιχεία της Fraport στο αερολιμένα Ζακύνθου, οι συνολικές αφίξεις εσωτερικού-εξωτερικού στο νησί της Ζακύνθου για την περίοδο 2017, συμπεριλαμβανομένου και τους επιβάτες μέσω transit, ανήλθαν στους 1.653.922.
- Στις πτήσεις Εσωτερικού οι αφίξεις επιβατών ανήλθαν 78.470.
- Στις πτήσεις Εξωτερικού το 2017, από τον Μάρτιο-Οκτώβριο, οι αφίξεις επιβατών ανήλθαν στους 1.575.452, συμπεριλαμβανομένου και τους επισκέπτες μέσω transit από εξωτερικό. Ο αριθμός των αφίξεων εξαιρουμένου τους transit από τον Απρίλιο έως Οκτώβριο 2017 στο νησί, ανήλθε στους 780.373
- Σύμφωνα με στοιχεία από το λιμένα Ζακύνθου, από το Bari της Ιταλίας επισκέφθηκαν το νησί την περίοδο από Ιούλιο έως Σεπτέμβριο συνολικά 2.102 επιβάτες, ενώ από το Brindizi προς τον λιμένα Ζακύνθου η επιβατική κίνηση διαμορφώθηκε στους 2.256 επιβάτες.
- Από στοιχεία του Λιμένα Ζακύνθου από Κυλλήνη προς Ζάκυνθο, από Ιανουάριο έως Νοέμβριο, μετακινήθηκαν 491.903 επιβάτες ενώ από το Λιμάνι της Πεσσάδα στο Λιμάνι του Αγ. Νικολάου Βολιμών την περίοδο Μάιο έως Οκτώβριο, 46.496 επιβάτες

Σε σχέση με το μερίδιο επισκεπτών το ίδιο έτος στο νησί:

- 1η θέση κατέχει η Αγγλική αγορά 45,62%
- 2η θέση η Πολωνική αγορά 13,67%
- 3η θέση η Ολλανδική αγορά 8,32%
- 4η θέση η Ιταλική Αγορά 5,81%
- 5η θέση καταλαμβάνει η Τσεχία 4,74%
- 6η θέση η Σουηδία 2,95%
- 7η θέση η Δανία 2,06%
- 8η θέση η Γερμανία 1,99%
- 9η θέση η Ρουμανία 1,96%
- 10η θέση η Αυστρία 1,95% (15.231 επιβάτες)

5.1 Φυσικό Περιβάλλον

Μορφολογία - ανάγλυφο

Η Ζάκυνθος είναι το νοτιότερο νησί των Ιονίων, έχει έκταση 406 km² και βρίσκεται μεταξύ 37° 38' και 37° 56' βόρειου πλάτους και μεταξύ 20° 37' και 21° 00' ανατολικού μήκους σε απόσταση 8.5 ναυτικών μιλίων από το νοτιότερο ακρωτήριο της Κεφαλονιάς και 9.5 ναυτικών μιλίων από τα ΒΔ παράλια της Πελοποννήσου.

Έχει ένα σύνθετο επίμηκες σχήμα διεύθυνσης ΒΔ – ΝΑ το οποίο έχει διαμορφωθεί από το γεωτεκτονικό ιστορικό της νήσου. Η ΒΑ πλευρά της βρέχεται από το Δίαυλο της Ζακύνθου, η ΝΔ πλευρά της από το Ιόνιο Πέλαγος και η ΝΑ πλευρά της χαρακτηρίζεται από την ανάπτυξη του Κόλπου Λαγανά, ο οποίος περιορίζεται από τις χερσονήσους Κερίου και Γέρακα, στα ΝΔ και ΒΑ αντίστοιχα.

Το δυτικό τμήμα είναι κατ' εξοχήν ορεινό, ενώ στην ανατολική και νότια Ζάκυνθο συναντώνται εκτεταμένες πεδινές περιοχές. Μορφολογικά το νησί διαχωρίζεται σε τέσσερις περιοχές:

- Η πρώτη είναι όλο το βραχώδες δυτικό τμήμα της δομούμενο από το επίμηκες όρος «Βραχίονας», με μέγιστο υψόμετρο +756 m το οποίο δεσπόζει στη μορφολογία της νήσου.
- Η δεύτερη είναι η πεδινή περιοχή η οποία με γενική διεύθυνση ΒΔ-ΝΑ καταλαμβάνει το κεντρικό τμήμα της νήσου, διευρυνόμενη γενικά προς τα ΝΑ καταλήγοντας στον κόλπο του Λαγανά.
- Η τρίτη μορφολογική ενότητα είναι το κεντρικό ΒΑ τμήμα από την πόλη της Ζακύνθου έως τον Αλυκανά, η οποία χαρακτηρίζεται από λοφώδη ανάπτυξη με μέγιστο υψόμετρο +196 m. Στο βόρειο άκρο της η ενότητα αυτή διαχωρίζεται από το βραχώδες δυτικό τμήμα της νήσου με το υδρολογικό βύθισμα Αλυκανά – Αλυκών. Η περιοχή αυτή οριοθετείται νοτίως της παραλίας «Τσιλιβή» από μία Β-Ν διεύθυνσης διακλάδωση της πεδινής ζώνης που καταλήγει στην παραλία αυτή.
- Η τέταρτη περιοχή αφορά τη χερσόνησο του Γέρακα η οποία χαρακτηρίζεται από το όρος «Σκοπός», με μέγιστο υψόμετρο +492 m. Η περιοχή αυτή χωρίζεται επίσης από την τρίτη περιοχή από μία διακλάδωση της πεδινής ζώνης που καταλήγει στην παραλία της πόλης της Ζακύνθου.

Η πηγή Ξύγκια εκβάλλει σε ένα μικρό όρμο στη βορειοανατολική ακτή της Ζακύνθου, ανάμεσα στις Αλυκές και το λιμάνι του Αγίου Νικολάου, ο οποίος βρίσκεται περίπου 730 m νοτιοανατολικά της παραλίας Ξύγκια. Η πρόσβαση στην θέση της πηγής είναι εφικτή μόνο δια θαλάσσης. Το ανάγλυφο στην άμεση περιοχή γύρω από την πηγή είναι απότομο και στην θέση της πηγής σχηματίζεται κρημνώδης ακτή.

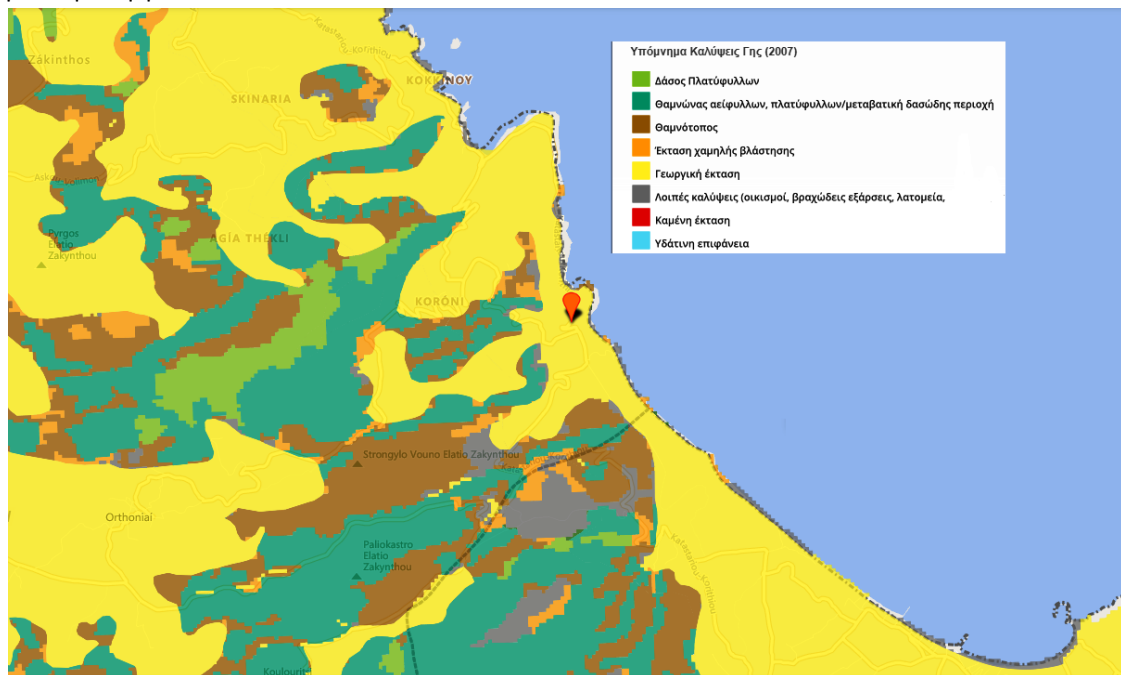
Βλάστηση

Το νησί της Ζακύνθου ανήκει στην Ευμεσογειακή ζώνη βλάστησης *Quercetalia ilicis*. Οι βασικές διαπλάσεις που συναντώνται είναι:

- Στον ασθενή θερμομεσογειακό βιοκλιματικό χαρακτήρα, της παραλιακής και εσωτερικής ζώνης της Ζακύνθου υπάρχουν διαπλάσεις Αγριελιάς (*Olea europaea*), της χαρουπιάς (*Ceratonia siliqua*) και του σχίνου (*Pistacia lentiscus*). Ανήκουν στην ζώνη του *Oleo-Ceratonion* και μόνο κατά τόπους διακρίνονται ανάλογα με την επικράτηση της χαρουπιάς ή του σχίνου στους αυξητικούς χώρους του *Oleo-Ceratonietum* και *Oleo-Lentiscetum*.
- Στη λοφώδη και ορεινή ζώνη με μεσογειακό βιοκλιματικό χαρακτήρα αναπτύσσεται ο αντίστοιχος όροφος βλάστησης με διαπλάσεις της Αριάς (*Quercus ilex*) και της κουμαριάς (*Arbutus*), που ανήκουν στην ζώνη *Quercion ilicis*. Στους αυξητικούς χώρους των δύο αυτών ζωνών βλάστησης αναπτύσσονται κατά τόπους και μικρής έκτασης φυσικές συστάδες χαλεπίου πεύκης *Pinus halepensis* και κυπαρισσιού *Cupressus sempervirens*.

Η δασοκάλυψη της Ζακύνθου είναι σχετικά μικρή. Η αποδάσωση οφείλεται σε παλαιότερες παρεμβάσεις (εκχέρωση, υλοτομία, κτηνοτροφία), οι οποίες δεν εμφανίζονται σήμερα στον ίδιο βαθμό. Επίσης και οι πυρκαγιές έχουν καταστρέψει τα μεγάλες εκτάσεις δασών. Τα δάση στο νομό Ζακύνθου αποτελούνται κυρίως από την χαλέπιο πεύκη (*Pinus halepensis*). Στις ορεινές και δυτικές πλευρές του νησιού οι βοσκότοποι αποτελούνται από μακκία βλάστηση, με κύρια είδη το *Quercus coccifera*, *Pistacia lentiscus* κ.λπ., ενώ σε περιοχές συνήθως περιμετρικά των οικισμών, που έχουν καεί και υποστεί βόσκηση κυριαρχούν είδη της φρυγανικής βλάστησης (*Poterium spinosum* κ.λπ.).

Η εγγύς στο έργο περιοχή ανήκει στην ζώνη *Oleo-Lentiscetum*. Γενικά στην περιοχή δεν υπάρχουν σπάνια ή υπό εξαφάνιση είδη φυτών. Οι υπάρχουσες καλλιέργειες αναμεσα στη φρυγανική βλάστηση είναι κυρίως ελαιώνες, καλλιέργειες κηπευτικών και οπωροφόρων. Γενικά στην περιοχή δεν υπάρχουν σπάνια ή υπό εξαφάνιση είδη φυτών.

Κάλυψη εδάφους στην άμεσα ευρύτερη περιοχή

Παρακάτω παρατίθενται τα σημαντικότερα είδη της χλωρίδας της Ζακύνθου όσον αφορά στη βλάστηση των φρυγάνων και των σχηματισμών από σκληρόφυλλα αείφυλλα είδη καθώς και των αμμωδών παρακτίων οικοσυστημάτων.

Βλάστηση των φρυγάνων και των σχηματισμών από σκληρόφυλλα αείφυλλα είδη:

- Ξυλώδη είδη φρυγάνων: *Fumana thymifolia*, *Sarcopoterium spinosum* ή Αστοιθή, *Micromeria juliana*, *Phlomis fruticosa*, *Coridothymus capitatus*, *Teucrium flavum*, *Helichrysum stoechas*, *Phagnalon rupestre*.
- Μονοετή ή πολυετή φυτικά είδη και γεώφυτα: *Globularia alypum*, *Dorycnium hirsutum*, *Hymenocarpus circinnatus*, *Trifolium campestre*, *Trifolium stellatum*, *Centaureum erythraea*, *Geranium purpureum*, *Pallenis spinosa*, *Reichardia picroides*, *Brachypodium ramosum*, *Stipa bromoides*, *Urginea maritima*.
- Πολυετή φυτικά είδη της Μακκίας βλάστησης (που διατηρούν το φύλλωμά τους): *Juniperus phoenicea*, *Pistacia lentiscus*, *Phillyrea latifolia*, *Olea europaea*, *Calycotome villosa*, *Spartium junceum*, *Ceratonia siliqua*, *Myrtus communis*, *Smilax aspera*, *Asparagus acutifolius*.

Βλάστηση των αμμωδών παρακτίων οικοσυστημάτων:

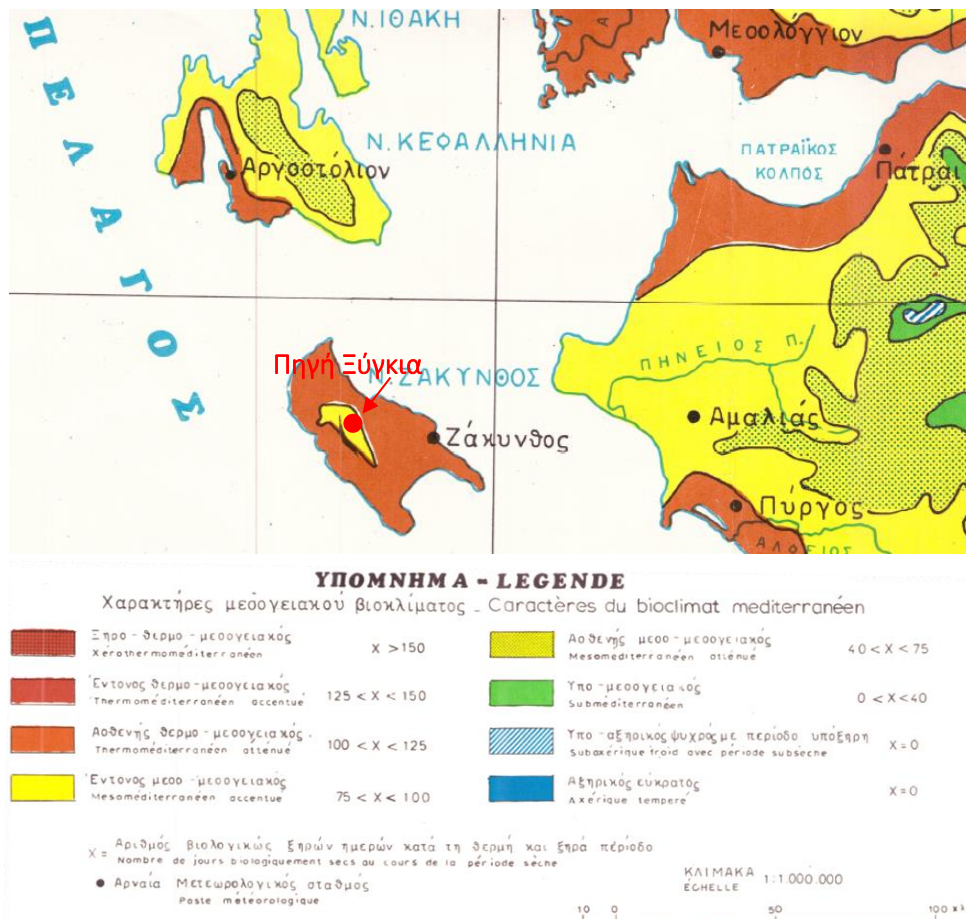
- Φυτικά είδη που εμφανίζονται: *Cakile maritima* ή Αγριοκαρδαμούδα, *Salsola kali* ή Καλιά - Τασένερη, *Salsola soda* ή Αρμούρα, *Medicago marina*, *Echinophora spinosa* ή Θαλάσσια Μηδική, *Anthemis peregrina* ή Εχινοφόρα - Ακανθώδης, *Otanthus maritimus* ή Ώτανθος, *Centaurea*

Στη συνέχεια επισυνάπτεται απόσπασμα δασικού χάρτη στην άμεσα ευρύτερη περιοχή αναφοράς

**Απόσπασμα δασικού χάρτη περιοχής
Κλίμα**

Όπως φαίνεται και στον παραπάνω βιοκλιματικό χάρτη (Ιδρυμα Δασικών Ερευνών Αθηνών του Υπ. Γεωργίας, 1978) στην περιοχή μελέτης επικρατέστερος χαρακτήρας μεσογειακού βιοκλίματος είναι ο **ασθενής θερμo-μεσογειακός**, με αριθμό βιολογικώς ξηρών ημερών (X) κατά την θερμή και ξηρά περίοδο $100 < X < 125$.

Απόσπασμα Βιοκλιματικού Χάρτη Ελλάδας

(Πηγή: Ίδρυμα Δασικών Ερευνών Αθηνών του Υπ. Γεωργίας, 1978)

Σύμφωνα με τον «Κανονισμό Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων – Κ.Εν.Α.Κ.» (ΦΕΚ 407/Β/9-4- 2010), η ελληνική επικράτεια διαιρείται σε τέσσερις (4) κλιματικές ζώνες με βάση τις βαθμομέρες θέρμανσης. Η περιοχή της νήσου Ζακύνθου, υπάγεται στην Α' κλιματική ζώνη.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται κάποια μετεωρολογικά δεδομένα όπως αυτά παρουσιάζονται στην Τεχνική οδηγία Τεχνικού Επιμελητήριου Ελλάδας Τ.Ο.Τ.Ε.Ε. 20701-3/2010, (Κλιματικά Δεδομένα Ελληνικών Περιοχών, Β Έκδοση, ΥΠΕΚΑ-ΤΕΕ, Αθήνα 2012)

Μετεωρολογικά δεδομένα για ΜΣ Ζακύνθου

ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ												
	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Μέση μηνιαία θερμοκρασία (°C) 24ώρου	10,5	10,5	11,8	14,8	19,7	24,3	27,2	27,1	23,6	19,1	14,8	11,7
Μέση μηνιαία θερμοκρασία (°C), κατά τη διάρκεια της μέρας	11,7	11,6	13,0	16,0	21,0	25,6	28,6	28,5	25,1	20,5	16,0	12,8
Μέση μέγιστη μηνιαία θερμοκρασία (°C)	14,4	14,3	15,8	18,8	24,0	28,6	31,9	31,9	28,5	23,6	18,8	15,4
Μέση ελάχιστη μηνιαία θερμοκρασία (°C)	6,3	6,2	7,3	9,0	12,5	15,9	18,6	19,2	16,7	14,1	10,8	7,8
Μέση απολύτως μέγιστη μηνιαία θερμοκρασία (°C)	17,7	18,0	20,0	23,4	29,0	33,4	36,7	36,1	32,7	28,1	22,9	19,2

Μέση απολύτως ελάχιστη μηνιαία θερμοκρασία (°C)	0,5	0,5	1,7	4,1	7,4	11,5	14,2	15,3	12,6	9,0	4,9	1,8
ΥΓΡΑΣΙΑ												
	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Μέση μηνιαία σχετική υγρασία (%)	81,1	79,1	79,8	78,9	70,5	61,8	58,8	62,4	70,5	76,3	81,8	81,1
Μέση μηνιαία ειδική υγρασία (gr/kg)	6,3	6,2	6,8	8,2	10,0	11,6	13,1	13,8	12,7	10,4	8,5	6,9
ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΙΑ												
	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
Μέση μηνιαία ολική ηλιακή ακτινοβολία στο οριζόντιο επίπεδο [kWh/(m.mo)]	64,2	77,6	110,1	158,8	190,8	200,1	218,5	203,8	154,0	104,3	65,4	52,8
Μέση μηνιαία διάχυτη ηλιακή ακτινοβολία στο οριζόντιο επίπεδο [kWh/[m .mo]	25,4	32,2	49,8	65,9	81,8	85,3	85,2	73,8	55,7	40,1	26,3	21,8

Υετός

Το ετήσιο ύψος υετού ανέρχεται σε 696,81 mm, ενώ οι μέσες μηνιαίες κατακρημνίσεις ανέρχονται σε 58,1mm. Ο μήνας με το μεγαλύτερο μέσο ύψος κατακρημνίσεων είναι ο Νοέμβριος (142,26mm ύψος κατακρημνίσεων και 18,6 ημέρες), ενώ ο μήνας με το μικρότερο μέσο ύψος κατακρημνίσεων είναι ο Ιούνιος (3,4mm ύψος κατακρημνίσεων και 2,2 ημέρες). Κατά τη θερινή περίοδο οι κατακρημνίσεις είναι λίγες (4,93 ημέρες) με ύψος υετού 3,4-9,0mm.

Άνεμοι

Στην περιοχή της Ζακύνθου επικρατούν γενικά βόρειοι και βορειοανατολικοί άνεμοι. Σε σημαντική συχνότητα απαντώνται νότιοι και νοτιοανατολικοί άνεμοι. Πνέουν άνεμοι έντασης, μεγαλύτερης ή ίσης των 6 Beaufort από 2,8 ημέρες τον Φεβρουάριο έως 0,0 ημέρες τον Ιούλιο και τον Αύγουστο. Άνεμοι έντασης ίσης ή μεγαλύτερης των 6 Beaufort πνέουν 12,7 ημέρες, ετήσιο ποσοστό 3,5%. Οι άνεμοι με τη μεγαλύτερη συχνότητα, είναι οι βόρειοι με εμφάνιση 16,0% και κατόπιν οι βορειοανατολικοί 11,6% και οι νοτιοδυτικοί 7,9%. Η μέγιστη συχνότητα των ανέμων εμφανίζεται στα 2 Beaufort. Νηνεμία παρουσιάζεται σε χρονική περίοδο περίπου 38,9% του έτους, ενώ οι εντάσεις των ανέμων παρουσιάζουν αύξηση κατά τη χειμερινή περίοδο και οι μεγαλύτερες τιμές τους εμφανίζονται τους μήνες Φεβρουάριο και Νοέμβριο.

Προστατευόμενες περιοχές

Η περιοχή εξέτασης **δεν εμπίπτει** εντός προστατευόμενων περιοχών του Ευρωπαϊκού **Οικολογικού δικτύου Natura 2000** (οδηγία 92/43/ΕΟΚ). Στην περιοχή της Ζακύνθου έχουν τελικώς θεσμοθετηθεί και οριοθετηθεί με βάση την ΚΥΑ 50743/2017 (ΦΕΚ 4432/Β/15-12-2017), "Αναθεώρηση εθνικού καταλόγου περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000" δύο περιοχές, οι οποίες είναι:

Κωδικός

GR2210002 - SCI A

περιοχής:

Όνομασία: ΚΟΛΠΟΣ ΛΑΓΑΝΑ ΖΑΚΥΝΘΟΥ (ΑΚΡ. ΓΕΡΑΚΙ-ΚΕΡΙ) ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΜΑΡΑΘΩΝΗΣΙ & ΠΕΛΟΥΖΟ

Έκταση: 6977.66 εκτ.

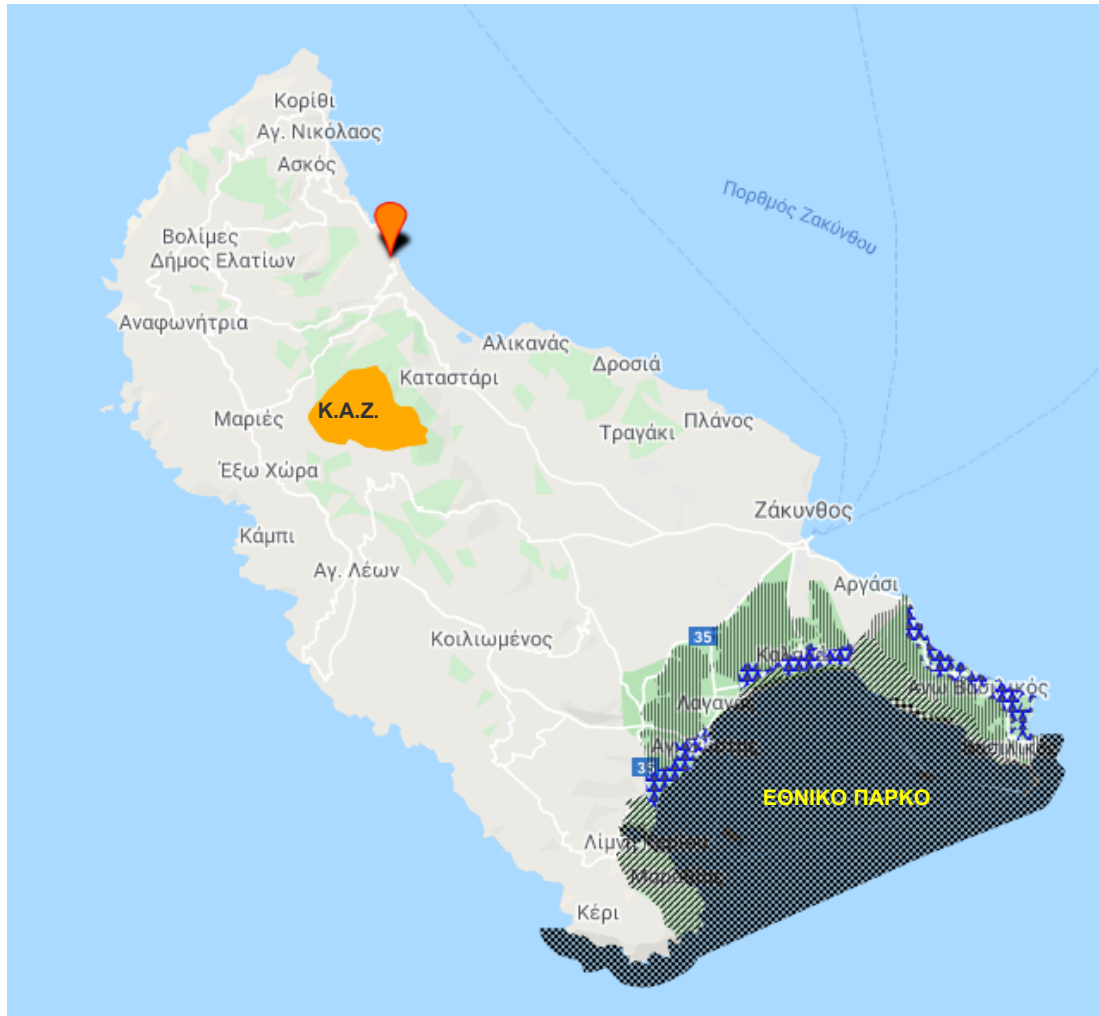
Περίμετρος: 43.62 χλμ.

Κωδικός GR2210001 - SCISPA
περιοχής:
Ονομασία: ΔΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΑΚΤΕΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ
Εκταση: 21464.92 εκτ.
Περίμετρος: 128.37 χλμ.

Στη νότια Ζάκυνθο και σε απόσταση περίπου 20 km από τη θέση ανάβλυσης έχει θεσμοθετηθεί το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου (Ε.Θ.Π.Ζ.) με Προεδρικό Διάταγμα, το Δεκέμβριο του 1999 (ΦΕΚ 906/Δ/ 22-12 1999), όπως αυτό τροποποιήθηκε με το Προεδρικό Διάταγμα του 2003 (ΦΕΚ 1272/Δ/27-11- 2003). Επίσης έχει θεσμοθετηθεί και ένα (1) Καταφύγιο Άγριας Ζωής με την ονομασία «Βραχιώνας (Γυρίου – Μαριών)» με αριθμό Κ425 σε απόσταση περίπου 4 km από τη θέση ανάβλυσης

Θέση του έργου ως προς τις Περιοχές Natura (<http://www.oikoskopio.gr/map>)

Θέση του έργου ως προς το Ε.Θ.Π.Ζ και το Κ.Α.Ζ. (<http://www.oikoskopio.gr/map>)

Οι θαλάσσιες περιοχές γύρω από τη Ζάκυνθο λόγω των σπάνιων οικολογικών χαρακτηριστικών τους ανακηρύχθηκαν από την Παγκόσμια Ένωση για την Προστασία της Φύσης IUCN, ως περιοχές IMMAs (**important Marine Mammal Areas**), δηλαδή **Σημαντικές Περιοχές για τα Θαλάσσια Θηλαστικά**, όπου πλέον θα λαμβάνονται μέτρα για τη διατήρηση, προστασία και διαχείρισή τους. Είναι χαρακτηρισμένες δύο περιοχές με τις ονομασίες:

1. Αρχιπέλαγος του Ιονίου (**Ionian archipelago IMMA**), η οποία περιλαμβάνει και τις περιοχές του πορθμού της Ζακύνθου
2. Ελληνική τάφρος (**Hellenic trench IMMA**), στα όρια της οποίας δεν ανήκει η περιοχή του πορθμού της Ζακύνθου, αλλά οι δυτικές και νότιες περιοχές της Ζακύνθου.

Σημαντικές Περιοχές για τα Θαλάσσια Θηλαστικά

A. Αρχιπέλαγος του Ιονίου (Ionian Archipelago IMMA)

Εντός της περιοχής του Ιονίου Αρχιπελάγους, στην οποία περιλαμβάνεται και η περιοχή χαρακτηριζόμενη ως πορθμός της Ζακύνθου, εμφανίζονται τα απειλούμενα με εξαφάνιση κοινά δελφίνια της Μεσογείου (*Delphinus delphis*) τα οποία υπέστησαν δραματική μείωση μεταξύ 1995 και 2007. Η παρακολούθηση που έγινε τα επόμενα χρόνια, μαζί με πολυάριθμες αναφορές ευκαιριακών θεάσεων από συνεργαζόμενους εταίρους και ερευνητές, έδειξε ότι περιπλανώνται πολύ ευρύτερη περιοχή γύρω από το Αρχιπέλαγος. Αυτή η περιοχή διαθέτει επίσης μια από τις πιο σημαντικές περιοχές παγκοσμίως για την απειλούμενη με εξαφάνιση μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus*), με εκτιμώμενο 5,7% έως 9,2% του παγκόσμιου πληθυσμού. Οι βιότοποι αναπαραγωγής, που χρησιμοποιούνται για νεογνά έχουν τεκμηριωθεί καλά στην περιοχή. Τα βασικά στοιχεία της είναι τα εξής:

Έκταση: 9. 606 km²

Είδη κατάταξης και κριτήρια:

- *Delphinus delphis* (Κοινό βραχύρρυγχο δελφίνι) / Criterion A; B (1); C (1, 2)
- *Monachus monachus* (Μεσογειακή φώκια) / Criterion A; C (1)

Άλλα εμφανιζόμενα σημαντικά είδη: *Balaenoptera physalus* (περοφόλαινα), *Tursiops truncatus*, (ρινοδέλφινο), *Ziphius cavirostris* (ζιφιός)

B. Ελληνική τάφρος (Hellenic Trench IMMA)

Η Ελληνική τάφρος είναι ένα μακρύ βαθυμετρικό χαρακτηριστικό στην ανατολική Μεσόγειο, που αποτελείται από μια συνεχή απότομη ηπειρωτική πλαγιά προς τη θάλασσα, που συχνά οριοθετεί υπεράκτια γραμμικά ορύγματα, υποθαλάσσιες χαραδρώσεις και λεκάνες, που φτάνουν ακόμη και τα 5 km σε βάθος. Η περιοχή είναι ο βασικός βιότοπος για την κατανομή της ανατολικής λεκάνης του υποπληθυσμού της απειλούμενης Μεσογειακής σπερματοφάλαινας ή φυσητήρα (*Physeter macrocephalus*). Η κατανομή αυτή στην ανατολική Μεσόγειο περιλαμβάνει περίπου 200-250 άτομα που απειλούνται από δυνητικά μη βιώσιμες διαδρομές πλοίων. Επιπλέον, διαθέτει μια υποπεριοχή που είναι η μεγαλύτερη μεταξύ πέντε περιοχών υψηλής πυκνότητας στη Μεσόγειο για την ευάλωτη ραμφοφάλαινα ή Ζιφιό (*Ziphius cavirostris*) που έχουν υποστεί διαχρονικά επανειλημμένα γεγονότα προσάραξης στην περιοχή. Η περιοχή του πορθμού της Ζακύνθου δεν ανήκει στην Ελληνική τάφρο αλλά οι δυτικές και νότιες περιοχές της Ζακύνθου. Τα βασικά στοιχεία για την περιοχή είναι τα εξής:

Έκταση: 56.568 km²

Είδη κατάταξης και κριτήρια:

Physeter macrocephalus (φυσητήρας) / Criterion A; B (1, 2); C (1, 2); D (1)

Ziphius cavirostris (ζιφιός) / Criterion A; B (2); C (1, 2); D (1)

Άλλα εμφανιζόμενα σημαντικά είδη: *Stenella coeruleoalba* (Ζωνοδέλφινο), *Grampus griseus* (Γράμπος), *Delphinus delphis* (Κοινό βραχύρρυγχο δελφίνι), *Tursiops truncatus*, (ρινοδέλφινο), *Monachus monachus* (μεσογειακή φώκια)

Προβλήματα Ρύπανσης

Η άμεσα ευρύτερη περιοχή του έργου αντιμετωπίζει κάποια από τα προβλήματα των περιοχών με αυξανόμενη τουριστική πίεση. Στην περιοχή και σε σχέση με άλλες περιοχές του νησιού δεν υπάρχουν μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, αλλά μονάδες μικρής και μεσαίας δυναμικότητας σε συνδυασμό με εγκαταστάσεις εστίασης και επίσης πάρα πολλές διάσπαρτες εξοχικές κατοικίες προς ενοικίαση ή καθαρά ιδιωτικές.

Τα προβλήματα είναι βέβαια μικρότερα από τις εντόνως ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές, δεν παύει όμως η μεγάλη αυτή **οικιστική διασπορά** να δημιουργεί κάποια προβλήματα. Θα μπορούσαν να αναφερθούν:

- Η αυξανόμενη εκχέρσωση και η μετέπειτα κάλυψη φυσικών φρυγανικών συστημάτων ή και γεωργικής γης, η οποία επιφέρει επιπτώσεις στην δίαιτα των επιφανειακών υδάτων και σε φυτικά και ζωικά είδη.
- η διασπορά των εξαρτώμενων συστημάτων από τη συνεχή διάνομιξη δρόμων.
- Η μη δυνατότητα σύνδεσης με μονάδα βιολογικού καθαρισμού των υγρών αποβλήτων, για τα οποία έτσι κι αλλιώς δεν υπάρχει ΜΕΥΑ στους μικρούς οικισμούς της περιοχής. Χρησιμοποιούνται σηπτικοί και απορροφητικοί βόθροι.
- Η δυσκολία στη συλλογή των αστικών στερών αποβλήτων κατά την τουριστική περίοδο.
- Η παραγωγή μεγάλων ποσοτήτων Αποβλήτων Εκσκαφών Κατασκευών και Κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ) και η μη σε πολλές περιπτώσεις ενδεδειγμένη διαχείρισή τους, όπως συμβαίνει σχεδόν σε όλο τον Ελληνικό χώρο.

Σε γενικές γραμμές όμως η περιοχή έχει διατηρήσει σε πολύ μεγάλο βαθμό την ταυτότητα της και σε συνδυασμό με την εναλλαγή των διαφορετικών μορφολογικών και τοπιολογικών ενοτήτων, των φυσικών σχηματισμών της παρουσιάζει ένα ιδιαίτερο στοιχείο για την αντιληπτική και περιβαλλοντική της ποιότητα. Αυτό είναι και το στοιχείο που προσελκύει άτομα που θέλουν να συνδυάσουν τις διακοπές τους με αυτού του είδους τις παροχές και την έλλειψη των ζητημάτων που ακολουθεί τον μαζικό τουρισμό (θόρυβος, πολυκοσμία, ρύπανση, μη οικολογικός χαρακτήρας).

Η θαλάσσια περιοχή γύρω από την περιοχή ενδιαφέροντος και εξαιτίας της απουσίας επιβαρυντικών δραστηριοτήτων μεγάλης κλίμακας (βιομηχανίες, εκβολές ποταμών, κλπ) έχει διατηρήσει σε μεγάλο βαθμό τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της. Γεγονός που αποδεικνύεται με την έντονη παρουσία των θαλάσσιων ειδών σε αυτή.

5.2 Ανθρωπογενές περιβάλλον

Οικονομικές επιδόσεις

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, το μέσο κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (εκπεφρασμένο σε όρους αγοραστικής δύναμης) διαμορφώθηκε το 2014 στο 67% του μέσου κοινοτικού. Το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Περιφέρειας ήταν χαμηλότερο από αυτό του συνόλου της χώρας, το οποίο κατά την ίδια περίοδο ανερχόταν στο 72% του μέσου κοινοτικού. Στην περιοχή της ΠΕ Ζακύνθου, το κατά κεφαλή ΑΕΠ ανήλθε σε 18.501€ το 2012, αντιπροσωπεύοντας το 0,4% στο σύνολο της χώρας.

Παραγωγική διάρθρωση της τοπικής οικονομίας

Το μοναδικό αστικό κέντρο του νησιού είναι η πόλη της Ζακύνθου. Ο υπόλοιπος πληθυσμός κατοικεί σε αγροτικούς οικισμούς δηλαδή, σε οικισμούς με πληθυσμό μικρότερο των 2.000 κατοίκων. Στην πραγματικότητα όμως, ένα ποσοστό των κατοίκων των περιφερειακών «αγροτικών» οικισμών, ούτε αγρότες είναι ούτε απασχολούνται στους οικισμούς αυτούς, αλλά στην πόλη της Ζακύνθου ή στους παράλιους οικισμούς κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου. Τα όρια δηλαδή, του αστικού συγκροτήματος της πόλης της Ζακύνθου ξεπερνούν στην πραγματικότητα τα τυπικά διοικητικά όρια του Δήμου, τα οποία άλλωστε είναι πολύ στενά. Επίσης, σε ορισμένους οικισμούς, το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων ασχολείται με τον τουρισμό και η οικονομία τους στηρίζεται σε αυτόν. Εντούτοις, οι οικισμοί αυτή από την ΕΣΥΕ χαρακτηρίζονται ως αγροτικοί.

Ο **πρωτογενής τομέας απασχόλησης** και ειδικότερα η γεωργία αποτελεί ακόμη σημαντικότερη πηγή εισοδήματος του νησιού μαζί με τον τουρισμό, παρά το γεγονός της μείωσης των αροτριαίων εκτάσεων εξ αιτίας της διόγκωσης του τουρισμού. Ο αγροτικός τομέας εξακολουθεί να συμβάλει κατά 12% στην οικονομία του νησιού.

Από τις καλλιεργούμενες εκτάσεις το 2011, 86.000 στρέμματα είναι ελαιώνες, τα 57.000 στρέμματα είναι γεωργικές καλλιέργειες, τα 26.000 στρέμματα αμπελώνες, τα 4.500 στρέμματα κηπευτικά, τα 1.400 στρέμματα εσπεριδοειδή και τα υπόλοιπα 100 στρέμματα άλλες δενδροκομικές εκτάσεις.

Εκτός των αναφερομένων, οι σημαντικότερες καλλιεργούμενες ποικιλίες είναι αυτές του ζακυνθινού πεπονιού, του ζακυνθινού νεροκρέμμυδου, της σταφίδας, της ζακυνθινής φράουλας και η ποικιλία αμπελιού «Αυγουσιτιάτης». Γνωστοί τύποι κρασιού με βάση τα ζακυνθινά σταφύλια είναι το Βερντέα, η Ρομπόλα και το Λιανορόγι. Η σταφίδα, αναγνωρίστηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2007 ως γεωργικό προϊόν προέλευσης με το όνομα «Σταφίδα Ζακύνθου», ενώ η Βερντέα είναι ένα από τα δύο μόνο ελληνικά κρασιά ΟΚΠ (Όνομασία Προέλευσης Κατά Παράδοση).

Η κτηνοτροφία ασκείται συστηματικά στο νησί και ειδικότερα στις ημιορεινές εκτασεις, όπου υπάρχουν διαθέσιμοι βοσκότοποι. Όμως έχει παρατηρηθεί μείωση στον αριθμό των εκτρεφόμενων ζώων κατά την τελευταία δεκαετία, με μικρή εξαίρεση των αιγών, των οποίων ο αριθμός έχει εμφανίσει μικρή αύξηση. Κύρια αιτία της μείωσης αυτής είναι η υποβάθμιση των βοσκοτόπων της περιοχής. Από το αιγοπρόβειο γάλα παράγεται το ντόπιο λαδοτύρι το οποίο ονομάζεται «ζακυνθινό λαδοτύρι». Το συγκεκριμένο προϊόν, μετά από απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει χαρακτηριστεί ως «Προϊόν Ονομασίας Προέλευσης» (ΠΟΠ), γεγονός που ενδέχεται να συμβάλει στην περαιτέρω αύξηση των εκτρεφόμενων αιγοπροβάτων στο νησί. Επίσης στο νησί εκτρέφεται το «ζακυνθινό πρόβατο», το οποίο είναι από τις πλέον μεγαλόσωμες φυλές προβάτων στην Ελλάδα. Εκτρέφεται ως ημι-οικόσιτο ή ποιμενικό κυρίως στα πεδινά, αλλά υπάρχουν και μερικά κοπάδια στα ορεινά. Τέλος, στο νησί υπάρχει μεγάλος αριθμός κυψελών μελισσών, που υπολογίζονται γύρω στις 4.500.

Όσο αφορά την αλιεία με βάση τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, το 1999 λειτουργούσαν 50 μηχανοκίνητα επαγγελματικά αλιευτικά σκάφη παράκτιας θαλάσσιας αλιείας, που ανήκουν στον τοπικό πληθυσμό του νησιού. Τα περισσότερα αλιευτικά σκάφη ανήκουν σε κατοίκους των Βολιμών (Άγιος Νικόλαος), των Άνω Βολιμών (Σκινάρι), του Αγίου Λέοντος και του Κερίου. Η ποσότητα αλιευμάτων κατά υπολογισμό για το 2007 στην περιοχή του Ιονίου ήταν 5.744.3 τόνοι, μειωμένη κατά πολύ σε σχέση με το 2006 (6.587.5 τόνοι).

Ο **δευτερογενής τομέας** συμμετέχει με μικρότερο ποσοστό στην οικονομία του Νησιού. Το μεγαλύτερο μέρος των μονάδων του είναι αυτό της επεξεργασίας, μεταποίησης και συσκευασίας των παραγόμενων προϊόντων. Σ' αυτές ανήκουν τα οινοποιεία, τα σταφιδεργοστάσια, τα τυροκομεία, οι αλευρόμυλοι κ.λπ Τα μικρού μεγέθους ελαιοτριβεία αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό εγκαταστάσεων. Χαρακτηριστικά, σύμφωνα με στοιχεία που προκύπτουν από τη Διεύθυνση Γεωργίας Ζακύνθου, βάσει των επιδοτήσεων των

ελαιοπαραγωγών, κατά το 1998 το μεγαλύτερο ελαιοτριβείο της περιοχής επεξεργάστηκε περίπου 2000 τόνους ελαιόκαρπου. Φυσικά, η μέση απόδοση στο σύνολο των μονάδων της περιοχής μελέτης είναι σαφώς χαμηλότερη. Υπάρχουν ακόμη τυροκομεία και οικοτεχνίες παραγωγής ντόπιου λαδοτυριού Ζακύνθου με τη μεγαλύτερη τυροκομική μονάδα να βρίσκεται στις Βολίμες. Επίσης υπάρχουν και μικρότερες οικοτεχνίες παραγωγής κρασιού και μελιού. Γενικά ο δευτερογενής τομέας παίζει μικρό ρόλο στην οικονομική ζωή της περιοχής, αξιοποιώντας την αγροτική παραγωγή καθώς και τις παραδοσιακές δεξιότητες των κατοίκων.

Επίσης ένα ποσοστό του δευτερογενούς τομέα αφορούν και λόγω της μεγάλης οικοδομικής δραστηριότητας οι μονάδες που σχετίζονται με την παραγωγή οικοδομικών υλικών ή γενικότερα έχουν σχέση με την οικοδομική δραστηριότητα. Όπως οι μονάδες παραγωγής έτοιμου σκυροδέματος, τα σχιστήρια πέτρας και μαρμάρου, τα ξυλουργεία, σιδηρουργεία κλπ.

Ο **τριτογενής τομέας-τομέας** των υπηρεσιών, εκτός από τις υπηρεσίες του δημοσίου τομέα και των συναφών υπηρεσιών (ασφαλιστικά ταμεία κλπ) συμβάλλει κατά 68% στην τοπική οικονομία. Κύριος μοχλός της οικονομικής ανάπτυξης του νομού είναι ο τουρισμός. Το εμπόριο κυρίως είναι λιανικό. Τα προηγούμενα χρόνια παρατηρήθηκε ανάπτυξη υποδομών και δραστηριοτήτων χονδρικού εμπορίου ευρισκόμενου σε συνάρτηση με τις τουριστικές δραστηριότητες.

Η Ζάκυνθος είναι ένας νησιωτικός προορισμός με σημαντική αναγνωσιμότητα τόσο στο εξωτερικό, όσο και στο εσωτερικό. Οι παραλίες, η ύπαιθρος της, ο πολιτισμός της, αλλά και οι πολλές δυνατότητες διαμονής, εστίασης και διασκέδασης σε συνδυασμό με το μοναδικό οικολογικό κεφάλαιο, συνθέτουν ένα ιδιαίτερα πλούσιο τουριστικό μωσαϊκό. Η δυναμικότητα των ξενοδοχείων της κατά το έτος 2020 σύμφωνα με το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Ξενοδοχειακό δυναμικό Ζακύνθου (2020)

		2020					Γενικό άθροισμα
		5*	4*	3*	2*	1*	
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	Μονάδες	29	67	85	127	9	317
	Δωμάτια	2.995	4.815	5.613	4.577	224	18.224
	Κλίνες	6.260	9.621	11.242	8.853	440	36.416

Εκτιμάται ότι το νησί διαθέτει πάνω από 40.000 κλίνες εάν υπολογισθούν οι ενοικιαζόμενες κατοικίες και κάποια ενοικιαζόμενα δωμάτια. Επίσης σημαντική είναι η κίνηση επισκεπτών με ιδιωτικά σκάφη αναψυχής (sailing) και κρουαζιερόπλοια (ειδικά στην πριν τον covid εποχή).

Απασχόληση

Με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το έτος 2011, ο Νομός Ζακύνθου παρουσιάζει σημαντική δραστηριότητα στον τριτογενή τομέα, γεγονός που οφείλεται αφενός στην αύξηση του τουρισμού και του εμπορίου και αφετέρου στη γενικότερη μεταβολή της οικονομίας προς τις υπηρεσίες.

Ο πρωτογενής τομέας κατέχει τη δεύτερη θέση στην απασχόληση αλλά παρουσιάζει συνεχή πτωτική πορεία, με αποτέλεσμα να φτάσει στο ~12% το 2011. Τέλος ο δευτερογενής τομέας παρουσιάζει μικρή δραστηριότητα, στηρίζεται περισσότερο στις κατασκευές παρά την μεταποίηση και κατέχει την τρίτη θέση στην απασχόληση του πληθυσμού στο Νομό.

Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζονται τα στοιχεία του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του Δήμου Ζακύνθου,

Οικονομικός ενεργός και μη πληθυσμός Δήμου Ζακύνθου κατά το έτος 2011

	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΙ					Οικονομικά μη ενεργοί
	Σύνολο οικονομικά ενεργών	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ				
		Σύνολο απασχολού-	Πρωτογενής Τομέας	Δευτερογενής Τομέας	Τριτογενής Τομέας	

		μενων					
ΔΗΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	18.271	15.206	2.158	1.911	11.137	3.065	22.488
Ποσοστό % επί συνόλου οικονομικά ενεργών							
	100%	83,22%	11,81%	10,46%	60,95%	16,78%	

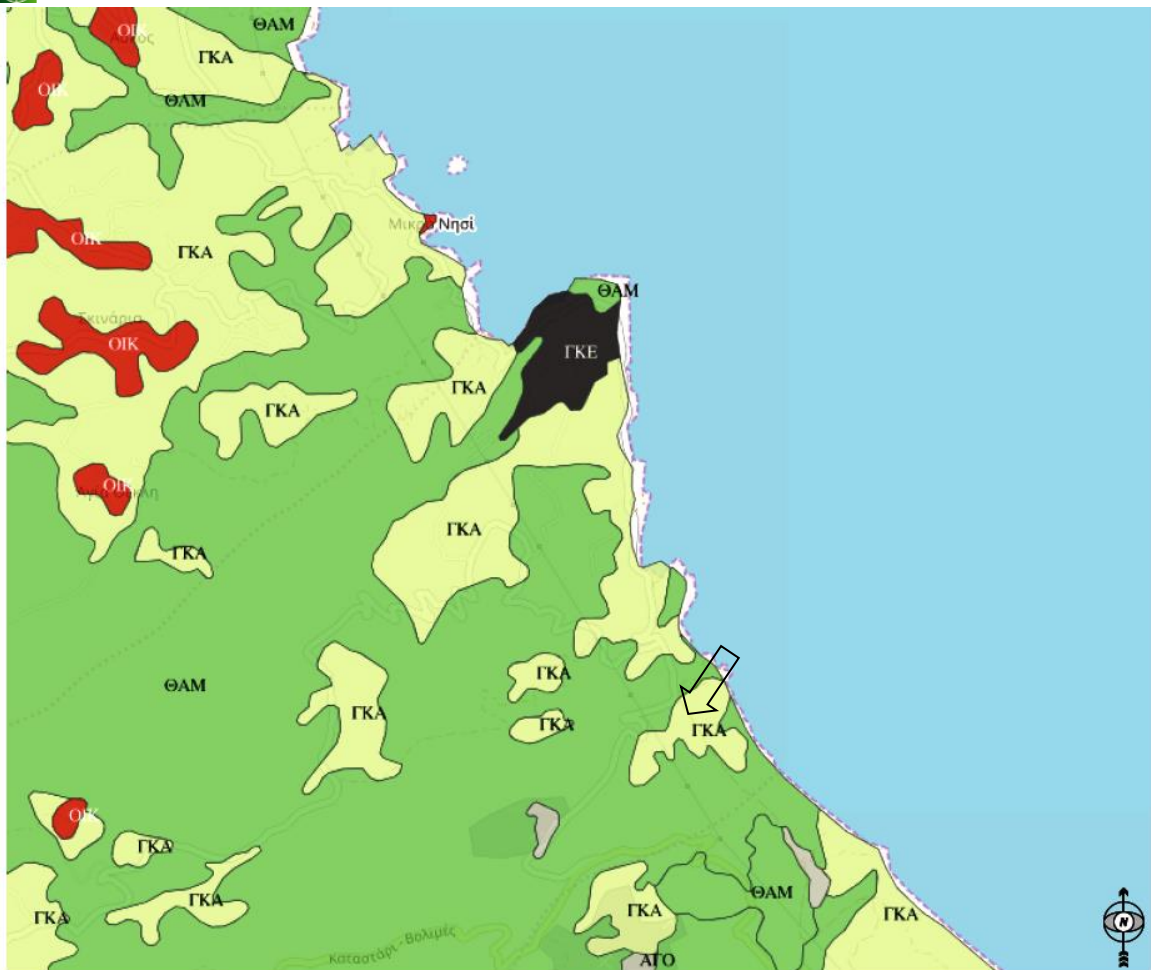
Πηγή: ΕΣΥΕ

Χρήσεις Γης

Η Ζάκυνθος, με έκταση 406τ.χλμ., είναι το τρίτο σε μέγεθος νησί των Επτανήσων και το νοτιότερο του Ιονίου Πελάγους. Το έδαφός της είναι κυρίως ορεινό με τη μορφολογία του νησιού να χαρακτηρίζεται από έντονη ασυμμετρία, καθώς το νότιο και ανατολικό τμήμα είναι ομαλό, συγκεντρώνοντας την αγροτική παραγωγή και τις μεγαλύτερες παραλίες, ενώ το δυτικό είναι άγριο με απροσπέλαστους από τη στεριά όρμους και βραχώδεις ακτές.

Έχει εκτεταμένες ζώνες ημιορεινών εκτάσεων (55,15%), αν και δεν διαθέτει ψηλά βουνά. Η δυτική πλευρά του νησιού είναι απόκρημνη, χωρίς λιμάνια και με λίγους όρμους, ενώ η ανατολική σχηματίζει τη μεγάλη και κατάφυτη πεδιάδα της Ζακύνθου, που απλώνεται από τον κόλπο του Λαγανά μέχρι σχεδόν το βόρειο τμήμα της, τον όρμο των Αλυκών. Οι δασικές εκτάσεις του νησιού είναι 45.700 στρέμματα, αλλά υπάρχουν και 227.000 στρέμματα με ορεινές και ημιορεινές θαμνώδεις εκτάσεις. Δεν έχει ποτάμια (παρά μόνο έναν χειμάρρο) και έχει μερικές μικρές λίμνες

ΥΠΟΔΟΜΗ ΓΕΩΧΩΡΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ Υ.Π.Ε.Ν.

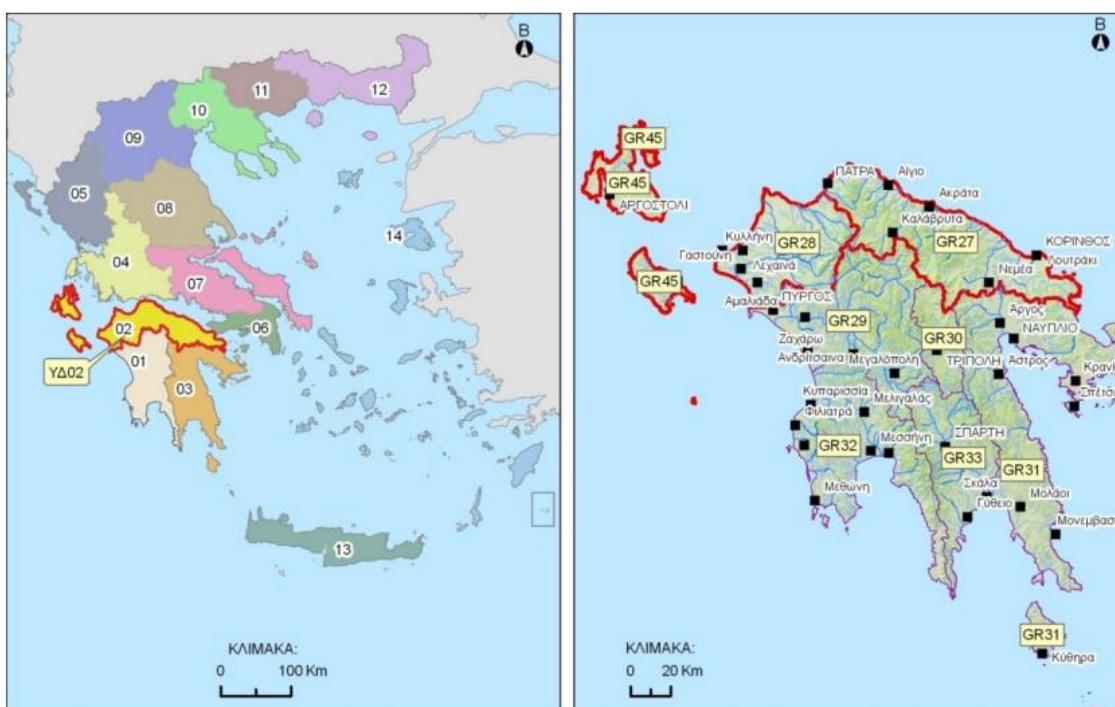
[ΓΚΑ] Γεωργικές καλλιέργειες [ΓΚΕ] Γεωργικές Καλλιέργειες Εγκαταλελειμμένες
 [ΘΑΜ] Θαμνότοποι [ΟΙΚ] Οικισμοί [ΑΓΟ] Άγονα εδάφη

Βασικές χρήσεις γης στην άμεση περιοχή μελέτης
 (http://mapsportal.ypen.gr/layers/geonode:ioniwn_niswn_dis)

Στην άμεσα ευρύτερα εξεταζόμενη παραθαλάσσια περιοχή δεν υπάρχουν κάποιες ιδιαίτερες χρήσεις παρά μόνο καλλιέργειες και θαμνότοποι, όπως φαίνεται και από τον παραπάνω χάρτη. Αυτό που μπορεί να αναφερθεί ως ιδιαίτερο στοιχείο είναι η αυξημένη ζήτηση για παραθεριστική κατοικία, η οποία παρουσιάζεται κυρίως στους οικισμούς, αλλά και η εκτός των ορίων αυτών. Κυρίως όμως βορειότερα του έργου.

Υδατα

Η περιοχή μελέτης και όλο το νησί της Ζακύνθου ανήκει στο Υδατικό Διαμέρισμα (ΥΔ) Βόρειας Πελοποννήσου (ΕΛ02) το οποίο αποτελεί ένα από τα δεκατέσσερα υδατικά διαμερίσματα, στα οποία διαιρέθηκε ο ελληνικός χώρος με το Νόμο 1739/1987 (ΦΕΚ 201/Α/20-11-1987). Η συνολική έκτασή του ανέρχεται σε 7.397 Km² και εκτείνεται διοικητικά εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, στις Περιφερειακές Ενότητες Αργολίδας, Κορινθίας, Αχαΐας, Ηλείας, Κεφαλληνίας, Ιθάκης και Ζακύνθου. Αποτελείται από τρεις (3) Λεκάνες Απορροής Ποταμών (ΛΑΠ) αυτές των Ρεμάτων Παραλίας Βόρειας Πελοποννήσου (ΕΛ27), του Πείρου – Βέργα – Πηνειού (ΕΛ28) και της Κεφαλονιάς – Ιθάκης – Ζακύνθου (ΕΛ45).

Υδατικό Διαμέρισμα Βόρειας Πελοποννήσου (ΕΛ02) / Λεκάνες απορροής Ποταμών

Η ΛΑΠ Κεφαλονιάς – Ιθάκης – Ζακύνθου (ΕΛ45) είναι νησιωτική και έχει έκταση 1.289 km². Εκτείνεται στις Περιφερειακές Ενότητες Κεφαλονιάς, Ιθάκης και Ζακύνθου. Η εν λόγω ΛΑΠ περιλαμβάνει 1 ποτάμιο, 1 μεταβατικό και 12 παράκτια υδατικά συστήματα. Εξ αυτών 5 παράκτια φυσικά υδατικά συστήματα απαντώνται στο νησί της Ζακύνθου.

Η σημερινή κατάσταση των 5 αυτών παράκτιων φυσικών υδατικών συστημάτων της Ζακύνθου εμφανίζεται αναλυτικά στον παρακάτω Πίνακα.

Κωδικός ΥΣ	Όνομα ΥΣ	Έκταση km ²	Μήκος ακτογραμμής km	Επίπεδο εμπιστοσύνης		Συνολική κατάσταση
				Οικολογική κατάσταση/δυναμικό	Χημική κατάσταση	
ΕΛ0245C0015N	ΔΥΤ. ΑΚΤΕΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	168,74	116,4	1	1	Καλή

EL0245C0016N	ΑΝΑΤ. ΑΚΤΕΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	84,54	65,2	1	1	Καλή
EL0245C0017N	ΚΟΛΠΟΣ ΛΑΓΑΝΑ	61,25	37,0	3	2	Καλή
EL0245C0018N	ΑΚΡ. ΜΑΡΑΘΙΑ	6,39	4,6	1	1	Καλή
EL0245C0019N	ΣΤΡΟΦΑΔΕΣ ΝΗΣΟΙ	25,39	11,7	1	1	Καλή

1: Υψηλή 3: Χαμηλή

Η ΒΑ περιοχή της Ζακύνθου εντάσσεται στο ΥΣ με κωδ. EL0245C0016N-Ανατολικές ακτές Ζακύνθου, όπου τόσο η συνολική κατάσταση χαρακτηρίζεται ως καλή, όπως και το επίπεδο εμπιστοσύνης (οικολογικής κατάστασης/δυναμικό και χημικής κατάστασης) ως πολύ καλό.

Στο βασικό υδρογραφικό δίκτυο της Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΛΑΠ) EL02 Ρεμάτων Ζακύνθου δεν περιλαμβάνονται σημαντικοί ποταμοί, παρά μόνο χείμαρροι με μικρή λεκάνη απορροής που καταλήγουν επί το πλείστον στα ανατολικά και νότια της Ζακύνθου. Ειδικότερα στην Π.Ε. δεν εντοπίζεται κάποιος ποταμός ή χείμαρρος, λίμνη ή περιοχή μεταβατικών υδάτων.

Στο νησί της Ζακύνθου απαντώνται 2 Υπόγεια Υδατικά Συστήματα (ΥΥΣ), το σύστημα Βραχίωνα (EL EL0200040) και το σύστημα Ζακύνθου(EL0200050), όπως φαίνονται στον παρακάτω Χάρτη με βάση τη Β' Αναθεώρηση.

ΥΥΣ του Υδατικού Διαμερίσματος Βόρειας Πελοποννήσου (EL02).

Τα υδρολογικά χαρακτηριστικά των εν λόγω ΥΥΣ, οι ετήσιες απολήψεις όσο και η σημερινή κατάσταση των ΥΥΣ της Ζακύνθου εμφανίζονται στον παρακάτω Πίνακα.

Χαρακτηριστικά Υπόγειων Υδατικών Συστημάτων στη Ζάκυνθο

Κωδικός ΥΣ	Όνομα ΥΣ	Εκταση km ²	Μέση Ετήσια Τροφοδοσία (εκ. m ³)	Μέσες Ετήσιες Απολήψεις (εκ. m ³)	Συνολική κατάσταση
EL0200040	Σύστημα Βραχίωνα	261,86	100,0	7,5	Καλή
EL0200050	Σύστημα Ζακύνθου	144,63	16,0	5,3	Κακή

Η περιοχή εντάσσεται στο ΥΥΣ με κωδ EL0245C0016N-Σύστημα Βραχίωνα και κοντά στην ΒΑ επαφή των δύο συστημάτων

Όσο το ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΠΛΗΜΜΥΡΑΣ για το Υδατικό Διαμέρισμα (ΥΔ) Βόρειας Πελοποννήσου (EL02) αφορά σε αυτό με βάση οι Ζώνες Δυσνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας όπως προέκυψαν κατά την 1η Αναθεώρηση της Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας είναι οι εννιά (9) από τις οποίες μία ή υπ. αριθμ 3 με κωδικό EL02APSF003 και ονομασία Χαμηλά Ζακύνθου βρίσκεται στο νησί της Ζακύνθου. Αφορά κυρίως την ΝΑ περιοχή του νησιού και η εξεταζόμενη περιοχή βρίσκεται εκτός των ορίων της.

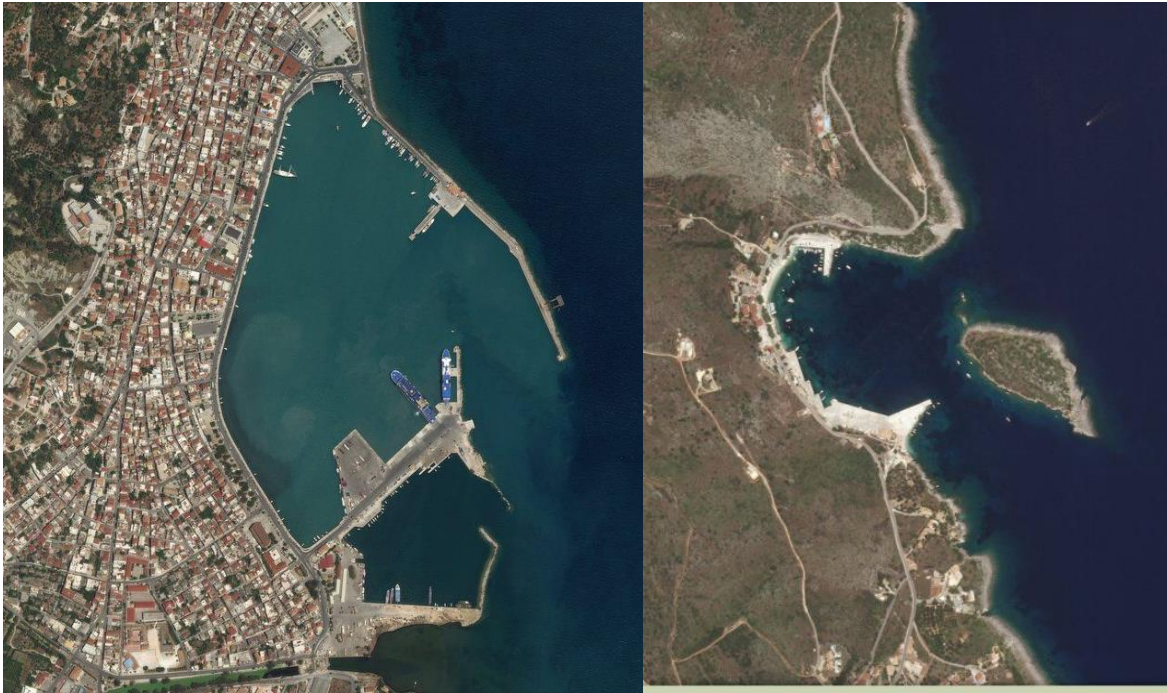
Θαλάσσιες μεταφορές

Η πιο σημαντική λιμενική υποδομή στην ευρύτερη Π.Ε. και στο νησί της Ζακύνθου είναι το λιμάνι Ζακύνθου με σημαντική εμπορική και επιβατική δραστηριότητα. Εξυπηρετεί την ακτοπλοϊκή σύνδεση της Ζακύνθου με την Κυλλήνη. Η γραμμή λειτουργεί με ικανοποιητική πυκνότητα καθ' όλο το χρόνο. Κατά τη χειμερινή περίοδο εκτελούνται περίπου τέσσερα δρομολόγια την ημέρα. Τα δρομολόγια πυκνώνουν κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου. Η απόσταση μεταξύ των δύο λιμένων είναι περίπου 18 ναυτικά μίλια.

Επίσης υπάρχει το λιμάνι Αγίου Νικολάου, στα Ν-ΝΑ του ομώνυμου όρμου, και κοντά στην περιοχή μελέτης που συνδέει τη Ζάκυνθο ακτοπλοϊκά με την Κεφαλονιά με το λιμάνι της Πεσάδας. Η γραμμή εξυπηρετείται από Ε/Γ- Ο/Γ ανοικτού τύπου. Η γραμμή λειτουργεί καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, με ιδιαίτερα σημαντική κίνηση όμως κατά τη θερινή περίοδο. Στον όρμο Αγίου Νικολάου στα Β-ΒΔ του όρμου υπάρχει αλιευτικό καταφύγιο, ενώ κατά τη θερινή κυρίως τη θερινή περίοδο αγκυροβολούν τουριστικά ημερόπλοια, καθώς και περιστασιακά διερχόμενα σκάφη αναψυχής.

Εκτός από τα δύο αυτά μεγαλύτερα λιμάνια, έχουν κατασκευαστεί σε επίκαιρες θέσεις του νησιού μικρά λιμενικά έργα-αλιευτικά καταφύγια για την εξυπηρέτηση τοπικών αναγκών.

Τα έργα αυτά βρίσκονται στα νότια και ανατολικά παράλια του νησιού, μια και οι απόκρημνες δυτικές ακτές δεν επιτρέπουν τη φιλοξενία τέτοιων έργων. Οι ανάγκες που καλύπτονται από τα παραπάνω έργα αφορούν κυρίως την αλιευτική δραστηριότητα, επαγγελματική ή ερασιτεχνική και τα σκάφη αναψυχής

Λιμάνια Ζακύνθου και Αγίου Νικολάου

Εναέριες μεταφορές

Η Ζάκυνθος διαθέτει και κρατικό αερολιμένα από τον οποίο εκτελούνται καθημερινές τακτικές πτήσεις. Το αεροδρόμιο του νησιού βρίσκεται στα νότια περίπου 5km από την πόλη της Ζακύνθου και απέχει περίπου τα 30 km από την περιοχή ενδιαφέροντος.

Αεροδρόμιο Ζακύνθου

Συστήματα υποδομών

Υγρά Απόβλητα

Τα αποχετευτικά δίκτυα στο νησί της Ζακύνθου εντοπίζονται σε τρεις μόνο ΔΕ του Δήμου Ζακύνθου, στη ΔΕ Ζακύνθου (πόλη Ζακύνθου, Αργασίου & Γαϊτανίου) συνολικού μήκους ~27km, στη ΔΕ Λαγανά (Λαγανά & Καλαμακίου) μήκους ~15km και στη ΔΕ Αρκαδίων μήκους ~12,5km. Το σύνολο των λυμάτων οδηγούνται με αντλιοστάσια στην ΕΕΛ του Δήμου Ζακύνθου, που βρίσκεται πλησίον του αερολιμένα, η οποία έχει μέγιστη δυναμικότητα 40.000 ισοδ. κατοίκων. Η διάθεση των αστικών τύπου λυμάτων στους υπόλοιπους οικισμούς γίνεται σε βόθρους, απ' όπου οδηγούνται με βυτιοφόρα στην ΕΕΛ για επεξεργασία.

Στερεά Απόβλητα

Ο Σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Ζακύνθου είναι ο αρμόδιος κατά το νόμο ΦοΔΣΑ για την λειτουργία των έργων και των εγκαταστάσεων διαχείρισης στερεών αποβλήτων. Διαχειρίζεται κάθε χρόνο περίπου 25.000t στερεών αποβλήτων. Μέχρι πρόσφατα ο Δήμος Ζακύνθου εξυπηρε- τούνταν από τον ΧΥΤΑ Ζακύνθου στη θέση Βύθακας-Γρύπαινας σε απόσταση περίπου 10km από την πόλη της Ζακύνθου στα ΝΑ του αερολιμένα. Ο εν λόγω ΧΥΤΑ λειτουργούσε από τον 1996. Με βάση όμως απόφαση της ΠΙΝ περί «διακοπής λειτουργίας» του εν λόγω ΧΥΤΑ και στο πλαίσιο διαχείρισης των αστικών στερεών αποβλήτων, σε συμφωνία με τον ΠΕΣΔΑ και ΤΣΔΑ Δήμου Ζακύνθου, υλοποιείται ενδιάμεση διαχείριση των αποβλήτων στη θέση «Λίβας» (στάδιο της ενδιάμεσης διαδικασίας). Μέσα στο 2021 έχει υπογραφεί η σύμβαση για την κατασκευή του έργου της Μονάδας Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Αποβλήτων της Ζακύνθου που αναμένεται να λειτουργήσει το 2023 και θα επιλύσει οριστικά το ζήτημα της διαχείρισης των ΣΑ.

Ενέργειας - Τηλεπικοινωνίες

Η Ζάκυνθος έχει συνδεθεί με το εθνικό δίκτυο υψηλής τάσης μέσω Αιτωλοακαρνανίας-Λευκάδας-Κεφαλονιάς. Η σύνδεση γίνεται με υποθαλάσσιο καλώδιο που καταλήγει στη ΒΑ ακτή του νησιού, νότια του όρμου του Αγίου Νικολάου Βολιμών και συνεχίζει στην ξηρά επάνω σε μεταλλικούς πυλώνες, μέχρι τον υποσταθμό υποβιβασμού τάσης, που βρίσκεται στο ηλεκτρικό εργοστάσιο νότια της πόλης της Ζακύνθου. Από εκεί τροφοδοτείται όλο το νησί. Η περιοχή καλύπτεται επίσης από τα δίκτυα τηλεφωνίας (σταθερής και κινητής), ενώ υπάρχει πρόσβαση και στο διαδίκτυο.

Υποδομές Υγείας

Υπάρχει σε λειτουργία το Γενικό Περιφερειακό Νοσοκομείο «Άγιος Διονύσιος» στην πόλη της Ζακύνθου, ένα κέντρο υγείας, δύο πολυδύναμα και έξι περιφερειακά ιατρεία, η κάλυψη του πληθυσμού είναι σίγουρα επαρκής. Αν προστεθούν και οι ιδιωτικές επενδύσεις στην υγεία που τους καλοκαιρινούς μήνες καλύπτουν τον τουρισμό, ουσιαστικά δεν παρατηρείται κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα.

Υποδομές εκπαίδευσης

Στον εκπαιδευτικό τομέα εκτός από τις δομές που διαθέτει σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, λειτουργούν επίσης και δύο τμήματα του Α.Τ.Ε.Ι. Ιονίων Νήσων, το Τμήμα Τεχνολογίας Περιβάλλοντος και Οικολογίας και το Τμήμα Προστασίας και Συντήρησης Πολιτισμικής Κληρονομιάς. Από τον Οκτώβριο του 2018, στο πλαίσιο της γενικότερης αναβάθμισης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ιδρύεται στο Ιόνιο πανεπιστήμιο Σχολή Περιβάλλοντος, με έδρα την πόλη της Ζακύνθου, και Τμήμα Περιβάλλοντος, με έδρα την πόλη της Ζακύνθου, το οποίο εντάσσεται στη Σχολή Περιβάλλοντος.

Υποδομές πολιτισμού - δραστηριότητες

Δεν υπάρχουν κάποιες θέσεις αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, στην άμεση περιοχή ενδιαφέροντος που να σχετίζονται με την υλοποίηση του έργου. Στην ευρύτερη περιοχή σύμφωνα με τον Διαρκή Κατάλογο Κηρυγμένων Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων⁴ της Ελλάδας στην περιοχή της Δ.Ε. Ελατίων υπάρχουν οι παρακάτω τόποι και μνημεία, όλα θρησκευτικοί χώροι:

ελατιων

Όνομασία Μνημείου	Οικισμός	Θέση	Είδος Μνημείου	ΦΕΚ
Μονή Αναφωνήτριας	Αναφωνήτρια		Μοναστηριακά Συγκροτήματα, Θρησκευτικοί Χώροι	ΠΔ 18-2-1925 ΦΕΚ 61/Α/12-3-1925
Μονή Αγ. Γεωργίου των Κρημνών	Βολίμαι	Κρημονί ή Γκρεμνά	Μοναστηριακά Συγκροτήματα, Θρησκευτικοί Χώροι	ΠΔ 18-2-1925 ΦΕΚ 61/Α/12-3-1925
Ι. Ναός Αγίου Ανδρέα	Βολίμαι	Μεσοβούνι	Ιεροί Ναοί Χριστιανικοί, Θρησκευτικοί Χώροι	ΠΔ 18-2-1925 ΦΕΚ 61/Α/12-3-1925
Ι. Μονή Σπηλαιωτίσσης	Μαρία		Μοναστηριακά Συγκροτήματα, Θρησκευτικοί Χώροι	ΠΔ 18-2-1925 ΦΕΚ 61/Α/12-3-1925

Εκκλησίες και μοναστήρια της Ζακύνθου

Σημαντικό μνημείο στην ευρύτερη περιοχή θεωρείται και η [Ι. Μονή Αγίου Ιωάννου Προδρόμου](#), στην Δ.Ε. Αλυκών κηρυγμένη με το ίδιο ΦΕΚ. Πρόκειται για μεταβυζαντινή μονή κλειστού σχήματος με καθολικό στο κέντρο ενός περιβόλου από κτίσματα και ψηλό μαντρότοιχο που περιλαμβάνει δύο δευτερεύουσες εισόδους. Η κύρια είσοδος συνδυάζεται με κωδωνοστάσιο. Στο συγκρότημα ανήκει και αμυντικός πύργος κυκλικής κάτοψης κτισμένος σε κορυφή βράχου για να λειτουργεί και ως παρατηρητήριο. Το καθολικό διατηρεί εικόνες του 17ου και 18ου αιώνα και ξυλόγλυπτα εξαιρετικής τέχνης.

⁴ <http://listedmonuments.culture.gr/>

I. Μονή Αγίου Γεωργίου των Κρημνών

I. Μονή Αναφωνήτριας

I. Μονή Σηπλαιωτίσης

I. Μονή Τιμίου Προδρόμου Αλικών

Μουσεία

Βυζαντινό Μουσείο Ζακύνθου

Βρίσκεται στην πλατεία Δ. Σολωμού στην πόλη της Ζακύνθου. Το μουσείο λειτουργεί από το 1960, σε αναπτύσσεται συνολικά σε τρεις ορόφους και οι δύο πρώτες αίθουσες δίνουν αμέσως την ευκαιρία στον επισκέπτη να θαυμάσει ξυλόγλυπτες εικόνες της βυζαντινής εποχής, ενώ στην τρίτη και την τέταρτη βρίσκουν θέση πρωτότυπα αφρέσκα του 15ου, 16ου και 17ου αιώνα. Δύο ακόμη αίθουσες είναι αφιερωμένες στην έκθεση έργων ζωγραφικής του 18ου αιώνα και ελαιογραφίες καλλιτεχνών όπως οι Δοξοράς, Κουτούζης και Καντούνη.

Μουσείο Σολωμού και Κάλβου

Αυτό το μουσείο, που ιδρύθηκε το 1959, βρίσκεται στην πλατεία του Αγίου Μάρκου στην πόλη της Ζακύνθου. Φυλάσσονται σ' αυτό τα λείψανα δύο ποιητών του Διονύσιου Σολωμού και του Αντρέα Κάλβου. Στο εσωτερικό του κτιρίου υπάρχουν επίσης αντικείμενα τέχνης του τόπου όπως ζωγραφικά έργα του 18ου και 19ου αιώνα, κεραμικά, γλυπτά και αρχαία μουσικά όργανα Υπάρχει που αφορά ενδυμασίες και όπλα των αριστοκρατικών οικογενειών του περασμένου αιώνα καθώς και πολλές προσωπογραφίες των πιο επιφανών προσωπικοτήτων του νησιού και μια συλλογή θυρεών.

Δημοτική Βιβλιοθήκη

Η δημοτική βιβλιοθήκη καλύπτει ένα μέρος του μεγάλου κτιρίου που βρίσκεται στην πλατεία Σολωμού. Η ιστορία της ξεκίνησε το 1628 και, πριν το σεισμό και την πυρκαγιά που κατέστρεψαν τα πάντα, διατηρούσε έγγραφα και βιβλία μοναδικά από τους ποιητές του παρελθόντος. Στη βιβλιοθήκη υπάρχουν σπάνια βιβλία που αφορούν την ιστορία και τις παραδόσεις της Ζακύνθου, γραμμένα από διάσημους συγγραφείς, αντίγραφα παλαιών εφημερίδων και απομνημονεύματα σχετικά με τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, καθώς και φωτογραφίες της Ζακύνθου όπως ήταν πριν την καταστροφή του 1953.

Θεματικό Εκθεσιακό Κέντρο της θαλάσσιας χελώνας Καρέτα

Το Θεματικό Εκθεσιακό Κέντρο της θαλάσσιας χελώνας Caretta caretta στο δημοτικό διαμέρισμα Βασιλικού. Ο διαμορφωμένος χώρος του Θεματικού Κέντρου, το εκθεσιακό και ενημερωτικό υλικό, η χρήση των πολυμέσων και τα αναμνηστικά αντικείμενα που δίνονται, αποτελούν για τον επισκέπτη αφορμή ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σχετικά με τη θαλάσσια χελώνα και τις παραλίες ωτοκίας της στη Ζάκυνθο και μία γενική

ματιά στις δράσεις του Φορέα Διαχείρισης του ΕΘΠΖ αλλά και στα γενικότερα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της Προστατευόμενης Περιοχής

Το μουσείο φυσικής ιστορίας Χέλμης

Το μουσείο φυσικής ιστορίας Χέλμης είναι το μοναδικό στο είδος του στην Ζάκυνθο. Λειτουργεί από 2000 και ο ιδρυτής τους είναι ο κ. Παναγιώτης Χέλμης. Βρίσκεται στην Αγία Μαρίνα σε ένα παραδοσιακό κτήριο. Η συλλογή του περιλαμβάνει δείγματα χλωρίδας και πανίδας της φυσικής ζωής της Ζακύνθου όπως: βράχους και πετρώματα, απολυθώματα φυτών και ζώων, κοχύλια, ψάρια και πουλιά.

Μουσείο Ναβάλ

Το μουσείο Ναβάλ βρίσκεται στην περιοχή Τσιλιβή. Ιδρυτής είναι ο Anthony Miller και είναι το μοναδικό μουσείο στην Ζάκυνθο το οποίο αναπαράγει την θαλασσινή ιστορία του νησιού από τον 17ο αιώνα έως σήμερα. Η συλλογή περιέχει πίνακες ακουαρέλας οι οποίοι αποκαλύπτουν ολόκληρη την εξέλιξη των θαλάσσιων μεταφορών καθώς και μία μεγάλη ποικιλία Βυζαντινών πλοίων από την αρχή της Βυζαντινής αυτοκρατορίας έως την άλωση από τους Οθωμανούς το 1453.

Μουσείο αγροτικού πολιτισμού

Ιδρύθηκε το 1998 στο μικρό χωριό Πηγαδάκια, στο Δήμο Αλυκών, και εκθέτει τον πολιτισμό και την ιστορία της παράδοσης στον αγροτικό κόσμο της Ελλάδας και ιδιαίτερα του νησιού. Εκτίθενται αντικείμενα από τον 16ο αιώνα, όπως επαγγελματικά εργαλεία, σκεύη καθημερινής χρήσης και πολύ σπάνια έργα της αρχαίας τοπικής βιοτεχνίας. Στον εξωτερικό χώρο υπάρχουν αγροτικές μηχανές που χρησιμοποιούσαν για το σιτάρι καθώς και για το πάτημα των σταφυλιών και των ελιών.

Ιστορικό Πολεμικό Μουσείο

Το Ιστορικό Πολεμικό Μουσείο, παρουσιάζει με τρισδιάστατες αναπαραστάσεις μαχών των σημαντικότερων πολέμων του 20ου αιώνα στον κόσμο. Ιδρύθηκε το 2018 στον Λαγανά Ζακύνθου και στεγάζεται στον αύλειο χώρο του ξενοδοχείου Galaxy Beach Resort.

Αξιοθέατα

Από πλευράς ποιότητας και ποικιλίας αξιοθέατων και προορισμών, η Ζάκυνθος είναι ιδιαίτερα προικισμένη με όμορφες παραλίες και καθαρά νερά. Οι διάφοροι κολπίσκοι που την περιβάλλουν, μαζί με τις οργανωμένες παραλίες, δημιουργούν ποικιλία επιλογών για τους επισκέπτες.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του κολπίσκου «Ναυάγιο» που φιλοξενεί από το 1982 ένα εμπορικό πλοίο το οποίο, καθώς έκανε λαθρεμπόριο τσιγάρων, προσάραξε και χάρισε στην περιοχή το πλέον φωνογραφημένο αξιοθέατο του νησιού. Η πρόσβαση γίνεται μόνο με κάρικα και οι επισκέπτες μένουν στην περιοχή για λίγες ώρες.

Στην περιοχή του κόλπου του Λαγανά, όπως κατά την περίοδο της ωστοκίας συγκεντρώνονται οι θαλάσσιες χελώνες Caretta Caretta και γεννούν τα αυγά τους. Παρά την προστασία του είδους, η περιοχή είναι προσβάσιμη από τους επισκέπτες και αποτελεί σημείο συσσώρευσης τουριστών. Η περιοχή του Λαγανά, αν και

υπόκειται σε περιορισμούς φωταγώγησης και θορύβου, αποτελεί το πλέον ανεπτυγμένο τουριστικό θέρετρο με πλήθος τουριστών κυρίως νεαρής ηλικίας

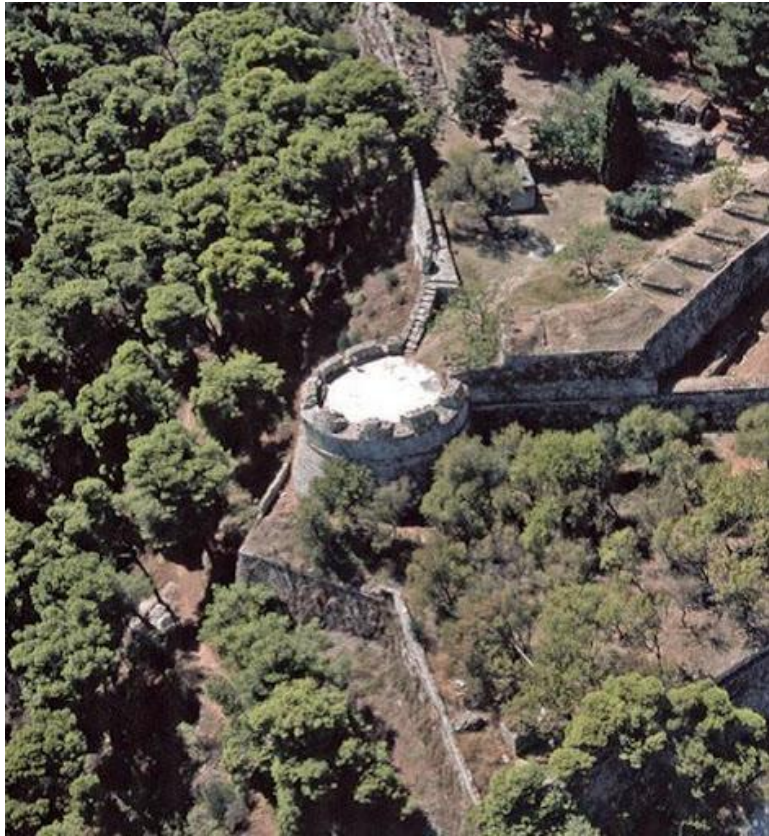

Άλλο σημαντικό μνημείο - αξιοθέατο του νησιού αποτελεί το Ενετικό Φρούριο Ζακύνθου που βρίσκεται στη θέση που σύμφωνα με γραπτές μαρτυρίες υπήρχαν τα τείχη της Αρχαίας Ακρόπολης (Ψωφίδας). Οι επαναλαμβανόμενοι μεγάλοι σεισμοί που έπλητταν το νησί κατέστρεφαν και τα οχυρωματικά έργα με αποτέλεσμα να ανακατασκευάζονται συχνά.

Το 1479 το Κάστρο καταστρέφεται ολοσχερώς από τους Τούρκους, οι οποίοι καταλαμβάνουν το νησί και λίγα χρόνια αργότερα το παραχωρούν στη Βενετία. Σε όλη τη διάρκεια του 16ου αιώνα η ενετική διοίκηση μεριμνά για την κατασκευή και την ενίσχυση της οχύρωσης του Κάστρου, η οποία δέχεται συχνά πλήγματα είτε από τους καταστροφικούς σεισμούς που ανέκαθεν ταλάνιζαν τη Ζάκυνθο, είτε από τις ανεπιτυχείς πολιορκίες των Τούρκων. Την ίδια εποχή αρχίζει να σχηματίζεται ο παραλιακός οικισμός στους πρόποδες του λόφου, ο «Αιγιαλός» ή «Μπόργκο ντέλλα Μαρίνα», στη θέση της σημερινής πόλης της Ζακύνθου.

Η κατασκευή των τειχών και των οχυρώσεων που σώζονται ως τις μέρες μας πραγματοποιήθηκε κατά τα έτη 1646-1647 με την καθοδήγηση Ενετών μηχανικών και την προσωπική εργασία (αγγαρεία) του ντόπιου πληθυσμού. Αποτελούν χαρακτηριστικό δείγμα της οχυρωματικής αρχιτεκτονικής της εποχής, κυρίαρχο στοιχείο της οποίας ήταν ο προμαχώνας.

Η ανασκαφική έρευνα που έχει πραγματοποιηθεί μέχρι στιγμής έχει φέρει στο φως αρχαιολογικό υλικό που χρονολογείται από την προϊστορική μέχρι και τη μεταβυζαντινή εποχή, αναδεικνύοντας το Κάστρο ως τον πλέον διαχρονικό οικισμό της Ζακύνθου. Από τους έξι ναούς που έχουν αποκαλυφθεί, σημαντικότερος είναι ο βυζαντινός ναός του Σωτήρα (San Salvatore), από όπου προέρχεται και η αποτοιχισμένη τοιχογραφία με παράσταση αγίων που εκτίθεται στο Μουσείο Ζακύνθου. Ο ναός βρίσκεται στη βορειοδυτική πλευρά του Κάστρου και μεταγενέστερα χρησιμοποιήθηκε ως καθεδρικός ναός των Λατίνων. Σήμερα διατηρούνται η κόγχη του διακονικού του Ιερού Βήματος και η νότια κόγχη του κυρίως ναού, τμήμα της οποίας έχει καταπέσει. Επίσης, μέσα στο Κάστρο διατηρούνται οι δύο ενετικές πυριτιδαποθήκες, καθώς και τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα της έδρας της διοίκησης και των καταλυμάτων των στρατιωτών κατά την περίοδο της Αγγλοκρατίας.

6. Αποτύπωση και αποτίμηση διοικητικού και οικονομικού εσωτερικού περιβάλλοντος του δυνητικού φορέα διαχείρισης

6.1.1 Παρουσίαση του δυνητικού φορέα διαχείρισης

Δεδομένης της μη λειτουργίας του ιαματικού φυσικού πόρου καθώς και του γεγονότος ότι επισπεύδων φορέας προκειμένου για την αναγνώριση και μετέπειτα για την αξιοποίηση δια της εκμετάλλευσής του, είναι ο Δήμος Ζακύνθου, παρακάτω παρατίθενται βασικές πληροφορίες ως προς τη λειτουργία του

6.1.2 Διοίκηση – Οργάνωση του Δήμου Ζακύνθου

Η διαρθρωτική δομή του Δήμου Ζακύνθου, όπως αυτή διαμορφώνεται με τον ισχύοντα Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.), είναι η ακόλουθη:

Διάρθρωση Κεντρικών Υπηρεσιών: Κατά τον ισχύοντα ΟΕΥ οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν:

Α) τις υπαγόμενες απευθείας στο Δήμαρχο υπηρεσίες οι οποίες είναι:

- Ο Γενικός Γραμματέας του Δήμου
- Τα αυτοτελή γραφεία Δημάρχου, Διοικητικής Βοήθειας, Διαφάνειας, Δημοσίων Σχέσεων και Επικοινωνίας, τη Νομική Υπηρεσία, το Αυτοτελές Τμήμα Προγραμματισμού Οργάνωσης και Πληροφορικής και τη Διεύθυνση Δημοτικής Αστυνομίας.

Β) τις οργανικές μονάδες επιπέδου Διεύθυνσης, οι οποίες είναι:

- Διεύθυνση Τοπικής και Οικονομικής Ανάπτυξης
- Διεύθυνση Πολεοδομίας
- Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Πολιτικής Προστασίας
- Διεύθυνση Πρόνοιας, Κοινωνικών Υποθέσεων, Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού
- Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών
- Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών
- Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών
- Διεύθυνση ΚΕΠ

Γ) τις αποκεντρωμένες υπηρεσίες με έδρα την κάθε Δημοτική Ενότητα (Αρκαδίων, Αλυκών, Αρτεμισίων, Ελατίων, Λαγανά), οι οποίες είναι εγκατεστημένες στην έδρα δημοτικών ενοτήτων, εξυπηρετούν τις δημοτικές / τοπικές κοινότητες της ενότητας και περιλαμβάνουν υπηρεσίες οι οποίες υπάγονται διοικητικά σε αντίστοιχες μονάδες των Κεντρικών Υπηρεσιών του Δήμου.

Αναφορικά με την οργάνωση της αρμοδιότητας ως προς τον τουρισμό, αυτή σε επίπεδο υπηρεσίας εντάσσεται στη Διεύθυνση Τοπικής και Οικονομικής Ανάπτυξης και ειδικότερα στο Τμήμα Απασχόλησης και Τουρισμού. Ως προς τις αρμοδιότητες αναφορικά με τον τουρισμό αυτές αφορούν στην τήρηση συναφών μητρώων και στοιχείων, στο σχεδιασμό και διατύπωση εισηγήσεων προγραμμάτων δράσης ανάπτυξης του τουρισμού, προγραμμάτων τουριστικής προβολής καθώς και την εφαρμογή μηχανισμών ενημέρωσης/ πληροφόρησης των επισκεπτών της περιοχής.

Παράλληλα με την ανωτέρω οργανική μονάδα λειτουργεί η Επιτροπή Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής του Δήμου Ζακύνθου η οποία στελεχώνεται με εκπροσώπους του δημοτικού συμβουλίου και εκπροσώπους των συλλογικοτήτων των ενδιαφερομένων μερών του τουρισμού.

6.1.3 Ανθρώπινο Δυναμικό

Οι προβλεπόμενες από τον ΟΕΥ οργανικές θέσεις είναι: α) στην κατηγορία ΠΕ 36 θέσεις, β) στην κατηγορία ΤΕ 22 θέσεις, γ) στην κατηγορία ΔΕ 82 θέσεις, δ) στην κατηγορία ΥΕ 171 θέσεις, ε) στις κατηγορίες προσωρινών θέσεων, ΙΔΑΧ 115 θέσεις, ενώ τέλος προβλέπονται 130 θέσεις ΙΔΟΧ.

6.1.4 Νομικά Πρόσωπα Δήμου Ζακύνθου

Με την παραδοχή ότι η μελλοντική λειτουργία του ιαματικού φυσικού πόρου Ξυγκιών θα απαιτήσει ενδεχομένως την ύπαρξη διακριτού νομικού προσώπου (ζήτημα το οποίο θα διερευνηθεί στην τρίτη φάση της παρούσας μελέτης), συνοπτικά παρατίθενται τα νομικά πρόσωπα που έχει συστήσει και εποπτεύει, ή συμμετέχει ο Δήμος Ζακύνθου και τα οποία εκ της καταστατικής τους αποστολής θα μπορούσαν να αποτελέσουν τον κατάλληλο φορέα διαχείρισης και εκμετάλλευσης του πόρου.

Στο Δήμο Ζακύνθου και ως αποτέλεσμα της συγχώνευσης των Κοινοφελών Επιχειρήσεων και λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου των πρώην Δήμων που συνέθεσαν το Δήμο στη σημερινή του μορφή, λειτουργεί η Κοινοφελής Επιχείρηση του. Στους καταστατικούς της σκοπούς δεν εμπεριέχεται ο τουρισμός, παρά την, μάλλον εκτατική, διατύπωση τους.

Επιπροσθέτως ο Δήμος Ζακύνθου συμμετέχει στη Συνεταιριστική Αυτοδιοικητική Ζακύνθου Αναπτυξιακή ΑΕ ΟΤΑ με μετόχους τους Δήμο Ζακύνθου 46,04%, Σύνδεσμο Διαχείρισης Στερών Αποβλήτων Ν. Ζακύνθου 9,22%, Δ.Ε.Υ.Α. Ζακύνθου 5,17%, Π.Ε.Δ. Ιονίων Νήσων 5,20%, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών (Ε.Α.Σ.) Ζακύνθου 8,32%, Επιμελητήριο Ζακύνθου 15,89%, Περιφέρεια Ιονίων Νήσων 9,56%, Ένωση Βιοκαλλιεργητών Ζακύνθου 0,31%, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών (Ε.Α.Σ.) Κεφαλληνίας και Ιθάκης 0,26%, Σύλλογος Γεωτεχνικών Ζακύνθου 0,03%.

Σκοποί της εταιρείας είναι: “1. Η επιστημονική και τεχνική υποστήριξη των Ο.Τ.Α και των ενώσεων τους και της αποκεντρωμένης κρατικής διοίκησης 2. Η προώθηση της επιχειρηματικής, οικονομικής και γενικότερα βιώσιμης ανάπτυξης των Ο.Τ.Α. ή της ευρύτερης περιοχής 3. Η ανάπτυξη δραστηριοτήτων προστασίας περιβάλλοντος 4. Η συμμετοχή σε αντίστοιχα προγράμματα και η εφαρμογή σχετικών πολιτικών σε διαδημοτικό ή σε ευρύτερο γεωγραφικό χώρο”.

Από την προπαρατεθείσα αποτύπωση των υφιστάμενων νομικών οντοτήτων (Δήμος Ζακύνθου, Κοινοφελής Επιχείρηση και Συνεταιριστική Αυτοδιοικητική Ζακύνθου) μάλλον καταγράφεται έλλειψη συγκροτημένης υπηρεσίας ή διακριτής νομικής οντότητας που θα είναι σε θέση να αναλάβει τη διαχείριση και εκμετάλλευση του ιαματικού φυσικού πόρου, καθώς είτε δεν υφίσταται επαρκής στελέχωση και κατάλληλη εξειδίκευση (στην περίπτωση του Δήμου Ζακύνθου), είτε δεν υφίσταται κατάλληλη καταστατική πρόβλεψη (στις άλλες δυο περιπτώσεις), είτε οι δυο εκ των τριών λειτουργούν εντός του πλαισίου των φορέων γενικής κυβέρνησης (Δήμος και Κοινοφελής).

ΠΗΓΕΣ

ΟΔΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ – ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2015

ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ 2021-2027, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2019

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ, ΕΔΑ ΠΕΠ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΩΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2018, ΙΝΣΕΤΕ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2019

Η ΧΩΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ, Β΄ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ, ΙΝΣΕΤΕ, ΙΟΥΛΙΟΣ 2017

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ & ΛΟΥΤΡΟΤΟΠΟΙ – ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΘΕΡΜΑΛΙΣΜΟΣ», ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑΣ ΛΟΥΤΡΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ – ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ, ΙΟΥΛΙΟΣ 2017

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ – ΜΕΤΡΗΣΗ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ, ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ 2001-2011

ΦΑΚΕΛΟΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΟΡΟΥ (ΥΔΡΟΓΕΩΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ, ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ, ΡΑΔΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ, ΦΥΣΙΚΟΧΗΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ, ΤΙΤΛΟΙ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ, Κ.Λ.Π.)

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑ ΔΗΜΟ, ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΙΤΕΠ

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟ 2014 – ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ, ΣΕΤΕ

GLOBAL SPA AND WELLNESS ECONOMY MONITOR, GLOBAL WELLNESS INSTITUTE, 2014

SPAS AND THE WELLNESS GLOBAL MARKET, SYNERGIES AND OPPORTUNITIES, GLOBAL SPA SUMMIT – SRI INTERNATIONAL, MAY 2010

ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΛΟΥΤΡΟΤΟΠΟΙ, ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ ΖΗΣΗΣ, 2008

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΔΗΜΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ ΜΕ ΘΕΜΑ: ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ, ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ, ΣΜΟΚΟΒΟ 2017

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ ΤΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ (www.pin.gov.gr)

- ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ (www.eopyy.gov.gr)
- ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ 2016 (www.thermalsprings.gr)
- ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΥΕΞΙΑΣ, GLOBAL WELLNESS INSTITUTE (www.globalwellnessinstitute.org)
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ SPA, EUROPEAN SPAS ASSOCIATION (ESPA)(www.espa-ehv.eu)
- ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΥΔΡΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ & ΚΛΙΜΑΤΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ, WORLD FEDERATION OF HYDROTHERAPY AND CLIMATOTHERAPY (www.femteconline.org)
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ, EUROPEAN HISTORIC THERMAL TOWNS ASSOCIATION (ΕΗΤΤΑ) (www.ehtta.eu)
- ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ (<https://www.argosorestiko.gr/>)
- ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ ΑΜΜΟΥΔΑΡΑΣ (<https://loutrammoudaras.weebly.com/>)